

Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2021. évi munkájáról

„Százhatvankét évvel ezelőtt vállalta fel az Erdélyi Múzeum-Egyesület az erdélyi magyar tudományos élet szervezésének nemes feladatát. A múlt megbecsülése, az értékteremtő tudományos munka iránti elkötelezettség, az önzetlen támogatás, a felelősség, a fenntartott tudományos kapcsolatrendszer, az egymás iránti tisztelet, a tudás, a hit és a kitarás ereje a záloga kisebbségi létünkben a magyar nyelven művelt tudományosság megtartásának/fejlődésének.”

Az EME újraalakulása óta a 32. főtitkári jelentést teszi közzé.¹ Az évek során beszámoltunk számos megpróbáltatásról, nehézségről, eredményről, a kitartó tevékenységről, sikerekről, s mindezek háttérében, hajtóerőként az értékteremtő tudományos munka iránti elkötelezettség, az önzetlen támogatás, a felelősség, a fenntartott tudományos kapcsolatrendszer, az egymás iránti tisztelet, a tudás, a hit és a kitarás ereje állt. Csakis ez lehet a záloga kisebbségi létünkben a magyar nyelven művelt tudományosság megtartásának/fejlődésének.

2021-ben intézményünk felelősségteljesen, küldetéséhez híven teljesítette a kitűzött célt, a tervezett projektjeinek megvalósítását, s szolgálta az erdélyi magyar tudományosságot. Az EME sokrétű tevékenységet fejt ki, szerkezetében saját kutatóintézettel, szolgáltató jellegű tudományos könyvtárral rendelkezik, digitális adattárat, tudományos szakosztályokat, ifjúsági szakcsoportokat, kutatóműhelyeket, fiókegyesületeket, illetve könyvkiadót működtet. Az év folyamán gondoskodnunk kellett arról, hogy mindezek működése, a lehetőségekhez képest, akadálytalan legyen.

Az év első félévében – a járványhelyzet elhúzódása miatt – továbbra is online térbe szorultak rendezvényeink, a kutatások, a könyvtári szolgáltatások. Fenntartottuk az ehhez szükséges informatikai háttér/keretet, lehetővé tettük a munkatársak otthoni munkáját, a könyvtárak részleges működtetésével, az óvintézkedéseket betartva, biztonságos körülményeket teremtettünk a halaszthatatlan kutatások dokumentációjának végzéséhez. Intézményünk szolgáltatta a távkutatáshoz szükséges adatbázisokat is. Minden intézkedésről hírlevelünkben², illetve az EME honlapján³ tájékoztattuk a tagtársakat, partnereket. A nyári hónapokban egyes rendezvényeket már élőben tarthattunk meg, majd az év utolsó hónapjaiban ismét az online térbe vagy hibrid formába szorultak rendezvényeink.

2021. március 23-án lemondott Bányai József, az EME jogtanácsosa,⁴ ezt követően prioritásként kezeltük a jogi ügyeink mielőbbi átgondolását, orvoslását, finanszírozási lehetőségeit, valamint új jogtanácsos felkérését. Mindenekelőtt igyekeztünk a jogi iratok, periratok, levelezések, egyéb dokumentumok rendszerezését, digitalizálását elvégezni, mely többhetes

¹ Az EME-főtitkári jelentések az EDA-ban itt érhetők el: <https://eda.eme.ro/handle/10598/31820>

² Az EME hírlevelei: https://www.eme.ro/web/guest/eme_hirlevel

³ Az EME honlapja: <https://www.eme.ro/>

⁴ 94/2021.sz. EME, *Jelentés/Felmondás*.

munkálatot jelentett. Előzetes egyeztetéseket követően, Veress Emőd ügyvéd – az elnökség felkérésére⁵ – elvállalta a megbízást. Munkáját kollégája, Székely János ügyvéd nagyon sok operatív ügyben segíti, a rendkívüli munkálatokhoz/ügyekhez nemzetközi szakértőket is bevonva.

Az EME által fenntartott és működtetett Kutatóintézet tevékenysége az előzetesen rögzített céloknak és terveknek megfelelően haladt. Külső munkatársak bevonásával – akárcsak az előző években – időszakos kutatási programokat is szorgalmaztunk. Ugyanakkor a *Regionális tudásközpont* fejlesztéséről is gondoskodtunk, műszeres és számítógépes eszköz pályázatát és beszerzése révén, melyek hatékonyabbá, eredményesebbé tették/teszik a kutatásainkat, digitalizálási projekteinket.

Az elmúlt év számos megpróbáltatást és kihívást hozott szakosztályaink és fiókegyesületeink életében is, ennek ellenére hatékonyan valósították meg tervezett céljaikat, igyekezve a különböző szakmai közösségeket tevékenységre ösztönözni, összefogni, fórumot biztosítani a különböző régiókban és szakterületeken zajló tudományos élet eredményeinek bemutatásához. Az online vagy hibrid térben való eseményszervezésnek pozitív hozadéka is volt, ugyanis növelte a rendezvényeinken részt vevő személyek számát, a közönségét és az előadókat egyaránt. A tudomány *határtalan terjesztésével* olyan előadókat is sikerült megszólítani, akik jelenléti körülmények között nem tudtak volna eljönni rendezvényeinkre, és olyan hallgatósághoz is eljuttattuk ezeket a rendezvényeket, akik más években, a fizikai távolság miatt, nem vehettek részt azokon. A rendezvények ily módon való átszervezésének másik előnye az volt, hogy sok esetben élő közvetítést is megvalósíthattunk, illetve a rendezvények felvételről, az EME Youtube-csatornáján⁶ utólag is megtekinthetőkké váltak.

Az egyesület kiadója 2021-ben is eredményes tevékenységet folytatott, a tudományos periodikák és konferenciakiadványok megjelentetése mellett számos önálló kötetet is közreadott.

Az EME, céljainak megvalósítása érdekében, folyamatosan együttműködik nemcsak hazai, hanem határon túli tudományos műhelyekkel is: akadémiai intézetekkel, felsőoktatási és közművelődési intézményekkel. Ezek az együttműködések az elmúlt évben is számos közös kutatási programot, szakmai rendezvényt és tudományos kiadványt eredményeztek. A Magyar Tudományos Akadémiával a múlt évben megújított együttműködési megállapodás meghatározó jelentőségű az EME számára.

2021-ben az EME számos tagját veszítette el, köztük meghatározó személyiségeitől, egykori vezetőitől kellett búcsúznia: januárban **Gyenge Csaba**⁷ akadémikustól, volt alelnöktől, áprilisban **Bocskay István**⁸ alapító tagtól és **Bajusz István**⁹ fiókegyesületi elnöktől, októberben **Bartók Katalin**¹⁰ választmányi tagtól, decemberben **Flóra Orosz Katalintól**,¹¹

⁵ 205/2021.sz. EME, 2021. június 25. *Felkérés megbízott jogtanácsosi szerepkörre.*

⁶ Az EME Youtube-csatornája: <https://www.youtube.com/channel/UCK34hY4MXSfJ0m33ayPx1zQ>

⁷ *Elhunyt Gyenge Csaba akadémikus, az EME volt alelnöke, az MTA külső tagja.* <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/elhunyt-gyenge-csaba-akademikus-az-eme-volt-alelnoke-az-mta-kulso-tagja-286322>

⁸ *Elhunyt Bocskay István nyugalmazott egyetemi tanár, az EME alapító tagja.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-bocskay-istvan-nyugalmazott-egyetemi-tanar-az-eme-alapito-tagja-304814>

⁹ *Elhunyt Bajusz István régész, történész, az EME Zilah és vidéke fiókegyesületének elnöke.* <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/elhunyt-bajusz-istvan-regesz-tortenesz-az-eme-zilah-es-videke-fiokegyesuletnek-elnoke-304905>

¹⁰ *Elhunyt dr. Bartók Katalin, botanikus, az EME választmányi tagja.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-dr-bartok-katalin-botanikus-az-eme-valasztmanyi-tagja-332235>

¹¹ *Elhunyt dr. Flóra Orosz Katalin, az EME gyűjteményeinek gyarapítója.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-dr-flora-orosz-katalin-az-eme-gyujtemenyeinek-gyarapitoja-343352>

az EME gyűjteményeinek gyarapítójától, december–januárban **Benkő Samu**¹² akadémikustól, volt elnöktől, és idén februárban **Murádin László**¹³ tiszteleti tagtól. A szakosztályok és fiókegyesületek beszámolóiban olvashatunk az egyes szakterületek elhunyt EME-tagjairól is. Emléküket tisztelettel és kegyelettel őrizzük.

Ugyanakkor kerek évfordulók alkalmával örömmel ünnepelhettük, köszönthettük jeles tagjainkat, vezetőinket méltatással, kitüntetéssel, interjúval, emlékkötet-kiadással: **Jakab Samu**¹⁴ (90), **Somai József**¹⁵ (90), **Uray Zoltán**¹⁶ (90), **Péter H. Mária**¹⁷ (85), **Gyéresi Árpád**¹⁸ (80), **Péntek János**¹⁹ (80), **Vincze Mária Magdolna**²⁰ (80), **Kovács András**²¹ (75), **Kerekes László**²² (70), **Sipos Gábor**²³ (70), **Tapodi Zsuzsanna**²⁴ (60). Ezúttal is köszönjük elkötelezett, áldozatos munkájukat!

A 2021-es év tevékenységének részletei, eredményei az alábbiakban olvashatók.

A 2021. év eredményei számokban

2021-ben az EME **összesen 61 rendezvénynek** (melyből 12 könyvbemutató, 7 konferencia és egyéb rendezvények) volt a házigazdája. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2021-es, 20. fóruma is két részből állt. A rendezvény központi eseménye a hagyományos, pénteki nyitóünnepség volt november 19-én, melynek keretében a Mikó-emlékkő felavatására is sor került a Mikó-kertben. Ezt követően, november 20-án, szombaton az EME hét szakosztálya és fiókegyesületei tartották meg a saját tudományterületükre szabott konferenciájukat. A tavalyi

¹² *Elhunyt Benkő Samu akadémikus, az EME egykori elnöke.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-benko-samu-akademikus-az-eme-egykori-elnoke-344532>

¹³ *Elhunyt Murádin László nyelvész, az EME tiszteleti tagja.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-muradin-laszlo-nyelvezs-az-eme-tiszteleti-tagja-352615>

¹⁴ *Kilencvenéves Jakab Samu agrármérnök, az EME tiszteleti tagja.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/kilencveneves-jakab-samu-agrarmernok-az-eme-tiszteleti-tagja-327818>

¹⁵ *Kilencvenéves Somai József az EME tiszteleti tagja.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/kilencveneves-somai-jozsef-az-eme-tiszteleti-tagja-335506>

¹⁶ *Kilencvenéves Uray Zoltán akadémikus, az EME alapító és tiszteleti tagja.* <https://www.eme.ro/en/web/guest/hir/-/tartalom/kilencveneves-uray-zoltan-akademikus-az-eme-alapito-es-tiszteleti-tagja-326558>

¹⁷ *Interjú Péter H. Máriával, 85. születésnapja alkalmából.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/interju-peter-h-mariaval-85-szulesnapja-alkalmabol-289479>

¹⁸ *Gyéresi Árpád köszöntése 80 éves születésnapján.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/gyeresi-arpad-koszontese-80-eves-szulesnapjan-320137>

¹⁹ *Péntek János nyelvészt és néprajzkutatót, akadémikust Gr. Mikó Imre-emléklappal tüntették ki.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/pentek-janos-nyelvezs-es-neprajzkutato-akademikust-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337948>; http://www.c3.hu/~magyar nyelv/21-2/KissJ2_MNy_21-2.pdf

²⁰ *80 éves lett Vincze Mária Magdolna az EME tiszteleti tagja.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/80-eves-lett-vincze-maria-magdolna-az-eme-tiszteleti-tagja-353293>

²¹ *Arte et ingenio. Tanulmányok Kovács András hetvenötödik születésnapjára.* <https://www.eme.ro/servlet/eme/template/publisher%2C CPPaper.vm/paperid/989/layout/PKiadIndexLayout.vm>

²² *Jenei Dezső-emléklappal tüntették ki Kerekes László gépészmérnököt, ny. egyetemi tanárt.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/jenei-dezsoemleklappal-tuntettek-ki-kerekes-laszlo-gepeszmernokot-ny-egyetemi-tanart-337997>

²³ *Sipos Gábor köszöntésére megjelent az Album amicorum kötet.* <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/sipos-gabor-koszontesere-megjelent-az-album-amicorum-kotet-342861>

²⁴ *Zsuzsa könyve. Tanulmányok Tapodi Zsuzsa születésnapjára.* <https://www.eme.ro/servlet/eme/template/publisher%2C CPPaper.vm/paperid/979/layout/PKiadIndexLayout.vm>

rendezvénysorozatunk is több száz érdeklődőt szólított meg, összesen 229 szerző 159 előadása hangzott el 14 rendezvény keretében, 13 könyvbemutatóra került sor. A MTNE 20. rendezvénye *Tudomány: iránytű az élhető jövőhöz* mottó jegyében zajlott, volt közöttük 12 videókonferencia, szakmai tanácskozás, tudomány-népszerűsítő jellegű fórum, s ugyanakkor a szakmai összefüggéseket ünnepi események – tudományos kitüntetés/díjjátadás, könyvbemutató, kiállítás, koncert/hangverseny – tették rendkívülivé, emlékezetessé, s nyújtottak többlettartalmat a szakmai érdeklődők és a nagyközönség számára is. A járványhelyzetre való tekintettel a tudománynapi rendezvények nagy része az online térben zajlott, beleértve a nyitónapi plenáris rendezvényt is. A rendezvényeken több mint 800 érdeklődő vett részt, a YouTube-csatornákon december végéig több mint 2000-en nézték meg a tudománynapi felvételeket.

Kiadványaink mérlege **44 kiadvány: 26 könyv (10 könyv+16 sorozat), 10 folyóirat** (négy Erdélyi Múzeum, egy Múzeumi Füzetek – *Acta Scientiarum Transylvanica*, két *Acta Materialia Transylvanica*, két *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából* és egy *Orvostudományi Értesítő*), valamint **8, más kiadókkal közösen** megjelentetett kötet.

A 2021-es évben **12 könyvbemutató**nak adott otthont intézményünk, ahol saját kiadványainkat és más kiadók köteteit ismertették a nagyközönséggel. Újonnan megjelent könyveinket más helyszínen is bemutattuk. A Magyar Tudomány Napja Erdélyben konferencia keretében 13 könyvbemutatóra került sor.

A digitális adattár állománya az elmúlt év végére **24 129 tételre** gyarapodott.

Az EME 2021-ben **34 kutatási programot** működtetett **12 főállású** és **51 külső munkatárs** révén.

Nyilvántartásunk szerint a 2011–2021 közötti időszakban Egyesületünk taglétszáma **2705 fő**, melyből 1718 fő rendes tag (aktív és nyugdíjas), 986 tagunk pedig egyetemi hallgató. 2021-ben 44 új tag lépett be Egyesületünkbe.

Tudományterjesztés: rendezvényeink, fontosabb események

A koronavírus-járvány elhúzódása az elmúlt évi rendezvényeinkre is rányomta bélyegét, egyes eseményeket kénytelenek voltunk átszervezni, illetve elhalasztani. Az előző év tapasztalatait felhasználva, igyekeztünk az online térbe szorult rendezvényeinket sikeresen megszervezni és biztonságos körülmények között művelni a tudományterjesztést, konferenciákat, könyvbemutatókat, előadásokat tartani.

Központi rendezvényünk

Huszadik alkalommal szerveztük meg *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* (MTNE) rendezvénysorozatot,²⁵ amelyet **Tudomány: iránytű az élhető jövőhöz** címmel hirdettünk meg. Minden évben igyekeztünk valamilyen különleges eseménnyel színesíteni a tudománynapi rendezvényt. A tavalyi, 20. jubileumi évforduló alkalmával a Mikó-emlékkő avatására került sor, melyet hosszas előkészületek előztek meg. 2019-ben készültek el az első tervek, majd a

²⁵ A MTNE-rendezvénysorozatról további információk itt érhetők el: <https://www.eme.ro/web/mtne>

többszöri egyeztetéseket és az engedély beszerzését követően, 2021 nyarán a kivitelezése is megvalósult.

A kétnapos rendezvényen, melyre november 19–20-án került sor, a járványhelyzetre való tekintettel idén is online módon vehettek részt az érdeklődők. A modern technológia lehetőségeinek kiszélesedésével eljuttattuk a rendezvényeket azokhoz is, akik másképp nem tudtak volna részt venni.²⁶

A konferencia november 19-i nyitóeseménye keretében délelőtt felavattuk a **Mikó-emlékkövet** a Mikó-kertben, a Mikó-villán. A Mikó-kastélyt a Mikó-kerttel együtt gróf Mikó Imre adományozta az Erdélyi Múzeum-Egyesületnek azzal a céllal, hogy az a tudományt szolgálja. A Mikó-emlékkövet az Erdélyi Múzeum-Egyesület eredetileg a két évvel korábbi rendezvényen, az EME fennállásának 160 éves évfordulóján szerette volna felavatni, azonban erre akkor nem kerülhetett sor, így az idei rendezvénysorozat részévé vált ez az ünnepi esemény. A Mikó-villa előtt három magyarvistai kőből készített emlékművet lepleztünk le. **Keszeg Vilmos**, az EME elnöke nyitóbeszédében hangsúlyozta: az EME egyaránt részt vállalt a város fejlődésében, az oktatás és a tudományos kutatás népszerűsítésében. A rendezvényen **Daniel David**, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem rektora elmondta, hogy a „sötétség” térhódítása közepette ma is Mikó Imréhez hasonló elmékre lenne szükségünk. **Bitay Enikő**, az EME főtítkára hangsúlyozta, hogy az emlékkő üzenet, a tisztelet jelképe az alapító gróf Mikó Imre, tudós elődeink és tetteik előtt. **Markó Bálint**, a BBTE rektorhelyettese is úgy vélte, nagy szükség lenne minél több Mikó Imrére napjainkban is. A BBTE Biológia Kar dékánja, **Manuela Banciu** köszöntőbeszédében kiemelte, hogy a Mikó-kertnek és a Mikó-villának fontos szerepe van az egyetemi oktatásban. **Macalik Arnold** építész pedig hangsúlyozta, hogy mindenkinek cselekedni kell a közösség fejlődéséért. Az avatóünnepség megtekinthető az EME YouTube-csatornáján.²⁷

A nyitóünnepség délutáni rendezvényén először az EME elnöke, **Keszeg Vilmos** köszöntötte az ünneplőket. Ezt követően **Erdei Anna** akadémikus, az MTA főtítkárhelyettese mondta el köszöntőbeszédét, majd az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságának elnöke, **Kocsis Károly** köszöntését **Morvai Tünde**, az MTA Határon Túli Magyarok Titkárságának osztályvezetője tolmácsolta.

Köszöntőt mondott **Mile Lajos**, Magyarország kolozsvári főkonzulja is. Ezt követően **Soós Anna**, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem rektorhelyettese, majd **Tonk Márton**, a Sapientia EMTE rektora köszöntötte a résztvevőket. **Gábor Csilla**, az MTA Kolozsvári Akadémia Bizottságának elnöke ünnepi beszédét követően **Páles Zsolt**, az MTA Debreceni Akadémiai Bizottságának elnökének felszólalása zárta a köszöntőbeszéd sorát. Ezt követően **Bitay Enikő**, az EME főtítkára, a MTNE programbizottságának elnöke bemutatta a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozatot.

A plenáris előadássorozatot **Erdei Anna** immunológus, akadémikus, az MTA főtítkárhelyettese ünnepi előadása nyitotta meg. Erdei Anna plenáris előadásának címe: *Járvány elleni védelem az egyén és a társadalom szintjén* volt.

²⁶ A rendezvény részletes, fényképes beszámolója itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32793>

²⁷ Mikó-emlékkő avatása – 2021. november 19. https://www.youtube.com/watch?v=uLMFKNTIpz4&list=PLObcLs_sLS6koupHFjxSMqCzvADBmKzH4&index=4

A köszöntőbeszédekét követően került sor a gr. Mikó Imre-emléklapok átadására, mely a tudomány napi rendezvénysorozatnak ezúttal is kiemelt momentuma volt. Az emléklapok átnyújtását követően zenés köszöntőre került sor, a BBTE Református Tanárképző és Zeneművészeti Kar oktatói és diákjai adtak koncertet: **Berei Annabella** (cselló), **Boros Viktória** és **Sófalvi Emese** (hegedű), **Miklós Noémi** és **Vajas Gréta** (zongora).

A díjátadót követően ünnepi plenáris előadások hangzottak el, melyre a 2016 óta kialakult hagyománynak megfelelően, fiatal erdélyi kutatókat kértek fel a szervezők, hogy ismertessék kutatási területüket, tudományos eredményeiket a nagyközönséggel.

Székely István Gergő politológus, a Kolozsvári Nemzeti Kisebbségkutató Intézet (ISPMN) munkatársa, előadásában az erdélyi magyar közösség helyzetét tárgyalta a romániai kisebbségpolitikai rezsimben. **Molnár Katalin** kertészmérnök, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Karának munkatársa bemutatta a természet-technológiák intenzívizálását a növények védekező mechanizmusát indukáló kezelőanyagok alkalmazásával. **Kovács Zsolt** biokémikus, orvosgenetikus a marosvásárhelyi „George Emil Palade” Orvosi, Gyógyszerészeti, Tudomány és Technológiai Egyetem Biokémiai Tanszékének munkatársa előadásában a molekuláris biológia helyét vizsgálta az onkológiai kutatásban és kezelésben. **W. Kovács András** történész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület kutatója a nemesi megyéknek a középkori Erdélyben betöltött szerepéről és működéséről tartott előadást. **Boér Máté** nyelvész, hungarológus, a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Hungarológiai Doktori Iskolájának doktorandusza azokról a nyelvi dilemmákról beszélt, melyek a 18. század végének oktatásmódszertani vitáit jellemezték. **András Endre** mérnök-informatikus, a Petrozsényi Egyetem docense előadásában a bányagépek szerkezeti elemeinek és működési folyamatainak modellezését és szimulációját mutatta be.

A tudomány napi rendezvénysorozat keretében az EME szakosztályai és fiókegyesületei tartották meg a saját tudományterületükre szabott konferenciájukat, melyek tematikáját maguk határozták meg, az egyes régiókban, illetve tudományágakban felmerülő sajátos kérdéskörök alapján.

A járványügyi helyzet ellenére is sokan látogatták központi rendezvényünket. Az online tér biztosította lehetőségeknek köszönhetően olyanok is bekapcsolódtak a tudomány napi rendezvényekbe, akik egyébként nem tudtak volna csatlakozni a földrajzi távolságok miatt. Az EME hét szakosztálya és hét fiókegyesülete összesen 14 online rendezvénnyel járult hozzá a tudomány naphoz. 159 előadás hangzott el 228 szerző munkáját bemutatva, illetve összesen 13 kötet bemutatására került sor.

A 2021-es tudomány napi rendezvényeink az EME tudomány napi YouTube-csatornáján is követhetők voltak, illetve felvételtől továbbra is megtekinthetők.²⁸ A rendezvényeken több mint 800 érdeklődő vett részt, a YouTube-csatornákon december végéig több mint 2000-en nézték meg a tudomány napi felvételeket. A rendezvénysorozat fényképes beszámolója megtalálható az EDA-ban.²⁹

A tudomány napi rendezvények által is szerettük volna hangsúlyozni, hogy a járványügyi korlátozások ellenére a tudományos kutatások és együttműködések tovább folytatódnak.

²⁸ Az EME Youtube-csatornája: https://www.youtube.com/playlist?list=PL0bcLs_sLS6koupHFjxSMqCzvADBmkzH4

²⁹ A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 20. fórum. Tudomány: iránytű az élehető jövőhöz. <https://eda.eme.ro/handle/10598/32793>

Fontosabb események időrendi sorrendben

2021. január 21-én **Pál Judit**, az EME választmányi tagja, a BBTE Magyar Történeti Intézet professzora *Kiből le(hete)tt főispán? A főispánok rekrutációja a dualizmus korában* címmel tartotta meg székfoglaló előadását a Magyar Tudományos Akadémia külső tagjaként.³⁰

A Debreceni Akadémiai Bizottság, az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem és a Debreceni Egyetem – MÉK közös szervezésében 2021. január 26-án **Mezőgazdasági és élelmiszer mikrobiológia** címmel videókonferenciára került sor.

Huszonhatodik alkalommal tartották március 18-án a **Fiatalkorú Műszaki Tudományos Ülésszakát (FMTÜ)**. Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Kara által szervezett rendezvény – a járványhelyzet miatt – ezúttal is videókonferencia formájában zajlott. Nagy érdeklődésnek örvendett a Kárpát-medence műszaki kutatásait megjelentető fórum, 91 szerző 40 tanulmány keretében mutatta be, illetve közli kutatási eredményeit, a műszaki tudományok szinte valamennyi területét felölelve. A tudományos bizottság által közlésre elfogadott, lektorált tanulmányokat két nyelven jelentjük meg, a *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban, az anyagtudomány területéről kiválasztott tanulmányokat pedig az *Acta Materialia Transylvanica* folyóirat kétnyelvű változatában tesszük közzé. A videókonferenciához összesen 136 résztvevő csatlakozott 31 intézményből, hét országból (Dánia, Horvátország, Magyarország, Németország, Románia, Svédország, Ukrajna).

Március 27-én az EME közgyűlését rendhagyó módon online térben tartottuk.

Eltérő megközelítésben, de a kisebbségi létből fakadó kétnyelvűség problémáját vizsgálják azoknak a könyveknek a szerzői, amelyeket a Nyelv- és Irodalomtudományok Osztályának az MTA 194. közgyűléséhez kapcsolódó rendezvényén mutattak be május 11-én. A három kötetben az is közös, hogy társszerzőként, illetve -szerkesztőként jegyzi őket **Péntek János** nyelvész, néprajzkutató, az MTA külső tagja, a kolozsvári egyetem professor emeritusa, az EME alelnöke.³¹ A rendezvényről készült felvétel az MTA Youtube-csatornáján tekinthető meg.³²

A Debreceni Akadémiai Bizottság és az Erdélyi Múzeum-Egyesület szervezésében 2021. április 29-én került sor online formában a **Regionalitás és fenntarthatóság** konferenciára. A rendezvény társszerzői a DAB Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szakbizottság, a Debreceni Egyetem – Gazdaságtudományi Kar, az Erdélyi Múzeum-Egyesület – Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesület, a Nyíregyházi Egyetem – Gazdálkodástudományi Intézet, a Partiumi Keresztény Egyetem és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem voltak.

A 12. Kolozsvári Magyar Napok keretében 2 rendezvényt szerveztünk. Az EME Természettudományi Szakosztályának szervezésében **Kis Boglárka Mercédesz: Zöld energiák környezetgeológus szemmel** című előadására online formában került sor. A Bölcsész- és Történettudományi Szakosztály pedig *Régi-új Napsugár: szerkesztés, tartalmak* címmel beszélgetéssel egybekötött közönségtalálkozót szervezett. Ezenkívül az Erdélyi Múzeum-Egyesület

³⁰ Dr. Pál Judit akadémiai székfoglaló előadása. <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/dr-pal-judit-akademiai-szekfoglalo-eloadasa-288194>

³¹ *Anyanyelv, kétnyelvűség, közösség kisebbségben – Az MTA Nyelv- és Irodalomtudományok Osztálya könyvbemutatója.* <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/anyanyelv-ketnyelvuseg-kozosseg-kisebbségben-%E2%80%93-az-mta-nyelv-es-irodalomtudományok-osztalya-könyvbemutatója-308513>

³² *Könyvbemutató az MTA 194. közgyűlésén.* <https://www.youtube.com/watch?v=oJWPfiszAe0>

Kiadójának legújabb és korábbi kiadványai megvásárolhatóak voltak a **könyvvásárban** a Farkas utcában.

Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya augusztus 26–29. között **huszadik alkalommal szervezte meg a technikatörténeti alkotótábort**, ezúttal a petrozsényi bányavidéken. A program folytatja a vidéken fennmaradt technikatörténeti értékek feltárását, és lehetőséget biztosít a település/térség megismerésére.

A Magyar Egészségügyi Társaság, a Báthory István Alapítvány, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi és Gyógyszerészeti Szakosztálya, Zilah várossal partnerségben **A koronavírus árnyékában** címmel szervezte meg a **XXVII. orvostovábbképzőt** 2021. október 8–10-én, Zilahon.

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2021. október 1–2. között **Egészség, betegség és gyógyítás a régi Kolozsvárott (Kolozsvár egészségügy-története a 19. század végéig)** címmel nemzetközi videókonferenciát szervezett. A rendezvény célja az idén 150 éves felsőfokú kolozsvári orvosképzés és előzményei történetével kapcsolatos ismeretek bővítése a legújabb kutatási eredményekre építő előadások révén. A kolozsvári és erdélyi gyógyászat történetét neves hazai és külföldi orvostörténészek mutatták be. Színvonalas előadások hangzottak el többek között Kolozsvár első ispotályairól, az Országos Karolina Kórházról, a himlőoltás erdélyi kezdeteiről, a kora újkori egészségnevelést szolgáló írásokról, a régi erdélyi táplálkozási szokásokról. De olyan kutatási témák is bemutatásra kerültek, mint a betegség és a halál kérdése az erdélyi antitrinitarizmusban, kolozsvári gyógyszerártörténet a 19. század végéig, a kolozsvári orvos- és sebészképzés, fogorvoslás és fogorvosképzés 1900 előtt, a kolozsmonostori konvent 17. századi orvos-requisitorai. Külön előadások elevenítették fel id. Spányik József és Nyulas Ferenc, hírneves, régi erdélyi orvosok életét és tevékenységét.

A Kolozsvári Akadémiai Bizottság új előadás-sorozatot indított *Artes Liberales* címmel,³³ melyre 2021. október 8-án első előadóként az EME főtitkárát kérte fel.³⁴ **Bitay Enikő** *Az anyagtudomány az interdiszciplináris kutatások fókuszában* című előadásában kiemelten az EME-ben folyó interdiszciplináris kutatások módozatáról, lehetőségeiről, tematikáiról, hatékonyságáról, eredményességéről számolt be.³⁵

Az EME Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztálya a Kriza János Néprajzi Társasággal, a BBTE Magyar Néprajz és Antropológia Intézetével, valamint a KAB Néprajzi és Antropológiai Szakbizottságával közösen **Kutatásszemléleti kérdésfelvetések a romániai magyar néprajzkutatásban** címmel szervezett tudománytörténeti konferenciát 2021. október 22-én, melynek keretében többek között csángókutatás, magyar népi virágkultúra, balladagyűjtemények, folklorisztika, ráolvasások, útleírások témában hangzottak el előadások.

A járványhelyzet kedvezőbbre fordulásával 2021. december 16-án került sor **Sipos Gábor** köszöntésére, melynek keretében a munkatársak, barátok, kollégák átadták az ünnepelt kutatási területeihez közel álló tanulmányokat tartalmazó kötetet is.³⁶

³³ <https://kab.ro/hirek/hir/artes-liberales-eloadassorozat-1284>

³⁴ <https://kab.ro/hirek/hir/az-anyagtudomany-az-interdiszciplinaris-kutatasok-fokuszaban-1285?fbclid=IwAR0Cq3ANKu2GmqCz6fF4vjRUYzKfBGd42risCnrafiXc5sfjD99oypAwxDs>

³⁵ Az anyagtudomány az interdiszciplináris kutatások fókuszában. <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/az-anyagtudomany-az-interdiszciplinaris-kutatasok-fokuszaban-327193>

³⁶ *Sipos Gábor köszöntésére megjelent az Album amicorum kötet.* <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/sipos-gabor-koszontesere-megjelent-az-album-amicorum-kotet-342861>

2021 decemberében az Erdélyi Múzeum folyóirat új főszerkesztője **Varga P. Ildikó**, a BBTE Magyar Irodalomtudományi Intézetének adjunktusa lett.³⁷

Életének 94. évében, 2021. december 21-én Budapesten elhunyt **Benkő Samu**,³⁸ Széchenyi-díjas erdélyi művelődéstörténész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület egykori elnöke és tiszteleti tagja, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, a Magyar Művészeti Akadémia tagja. Búcsúztatására a kolozsvári Házsongárdi temetőben került sor 2022. január 15-én. A Magyar Tudományos Akadémia részéről **Morvai Tünde**³⁹ osztályvezető (MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottság), az EME részéről **Sipos Gábor**⁴⁰ akadémikus, alelnök, a Magyar Művészeti Akadémia és a Magyar Írószövetség nevében **Bertha Zoltán**,⁴¹ az MMA levelező tagja búcsúztatta. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület vezetősége és munkaközössége kegyelettel és tisztelettel őrzi emlékét.

2021 januárjában a járványhelyzet miatt nem tarthattuk meg a hagyományos könyvbemutatót a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtár és Információs Központ (MTA KIK) Agora-programja keretében, ezért erre a rendezvényre 2022. február 7-én került sor. A könyvbemutatót az EME 2020–2021-ben megjelent kiadványait ismerhette meg a budapesti közönség. A köteteket **Bíró Annamária** felelős kiadó, **Keszeg Vilmos** elnök, **Keszeg Anna**, a *Letöltés* sorozat szerkesztője és **Bitay Enikő** főtítkárral mutatta be. A házigazda **Monok István**, az MTA KIK főigazgatója volt.

Népes közönség jelenlétében került sor 2022. február 24-én Dimény-Haszmann Orsolya: *A csernátoni Haszmann Pál Múzeum története. Intézményalapítás, intézményesülés, a múzeum első évtizedei* című kötetének bemutatójára Csernátonban. A sok érdeklődőt megszólító rendezvényen jelen volt **Keszeg Vilmos**, az EME elnöke és **Bíró Annamária** felelős kiadó. A kötetet többek között Kovászna megye tanácsának elnöke, **Tamás Sándor** is méltatta.⁴²

Díjak/Elismerések

A díjakat/díjazásokat, kitüntetéseket/elismeréseket az átadások időrendi sorrendjében mutatjuk be.

A 26. Fiatal Műszaki Tudományos Ülésszakának (FMTÜ) ünnepi megnyitóján, 2021. március 18-án került sor a Maros Dezső-díj átadására. Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Műszaki Tudományok Szakosztálya **Kántor József** részére Maros Dezső-díjat adományozott eddigi kiemelkedő kutatási tevékenysége elismerésül, a fiatal műszaki tudományos ülésszakokon való aktív részvételéért, valamint a további kutatásra való ösztönzéseként. Kántor Józsefet Máté

³⁷ Új főszerkesztő az Erdélyi Múzeum élén. <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/uj-foszerkeszto-az-erdelyi-muzeum-elen-343334>

³⁸ Elhunyt Benkő Samu akadémikus, az EME egykori elnöke. <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/elhunyt-benko-samu-akademikus-az-eme-egykori-elnoke-344532>

³⁹ A Magyar Tudományos Akadémia búcsúztatója Benkő Samu halálára. https://www.eme.ro/documents/10180/347301/Benko_Samu_Hazsongard+MorvaiTunde+bucsubesz%C3%A9d/fbb28d81-91d1-40b4-8e72-1b29bafc5fad

⁴⁰ Sipos Gábor: Gyászbeszéd Benkő Samu ravatalánál. <https://www.eme.ro/documents/10180/347301/SiposGabor+BenkoSamu+gyaszbeszed/8e4bd575-927c-4856-86de-8e2c1fd359b0>

⁴¹ Bertha Zoltán: „Sorsformáló értelem” Benkő Samu (1928–2021) emlékére. Búcsúbeszédét Karácsonyi Zsolt, a Helikon főszerkesztője olvasta fel. https://www.eme.ro/documents/10180/347301/Benk%C5%91%20Samu+halalara+MMA_BZ/50b677a5-74b4-43e7-bf9f-39470be3a91d

⁴² Vargyasi Levente közvetítése: A csernátoni Haszmann Pál Múzeum története, könyvbemutató élő adás. <https://www.facebook.com/vargyasiLevente/videos/996026868014209>

Márton, a Műszaki Tudományok Szakosztályának alelnöke laudálta. A kitüntetést Bitay Enikő, az EME főtítkára, a Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke nyújtotta át virtuálisan a 26. FMTÜ videokonferencián 2021. március 18-án.⁴³

A 2021. március 27-én tartott közgyűlésen egyesületünk gr. Mikó Imre-emléklapot adományozott **Bíró Boróka-Júlia** részére⁴⁴ az EME Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesületének megalakításában és folyamatos működtetésében kifejtett munkássága és a közgazdaság-tudomány területén végzett egyetemi oktatói tevékenysége és kutatómunkája elismeréséül. **Morvai Tünde** részére⁴⁵ gr. Mikó Imre-emléklapot adományozott az EME folyamatos működéséhez és az erdélyi magyar tudományműveléshez nyújtott támogatása elismeréséül. Az EME tiszteleti tagja lett **Tapodi Zsuzsa** az irodalomtudomány területén kifejtett kutatói, oktatói, szervezői tevékenysége elismeréseképpen.⁴⁶

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a Gróf Mikó Imre Alapítvány Apáthy István-díjat adományozott **Gyèresi Árpád** professzornak a gyógyszerésztudomány területén végzett alkotó kutatómunkájáért, nemzedékeket nevelő egyetemi oktatói tevékenységéért, az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályában végzett önzetlen és kitaró munkásságáért. A díjat Keszeg Vilmos, az EME elnöke és Monok István, a gróf Mikó Imre Alapítvány elnöke nyújtotta át virtuálisan 2021. március 27-én, az EME Közgyűlésén.⁴⁷ Az Apáthy-díjat a Richter Gedeon Vegyészeti Gyár Nyrt. Alapítványa támogatta.

Az Év Könyve-díj átadására is a márciusi közgyűlésen került sor.⁴⁸ Az Erdélyi Múzeum-Egyesület által felkért bizottság az EME Kiadójának 2020. évi kiadványai közül jelölte meg azokat, amelyek érdemesek Az Év Könyve kitüntető címre. 19 saját és 6 közös, összesen 25 kötetet kellett számba vennie a bizottságnak. Hosszú töprengés után, a könyveket újra és újra kézbe véve körvonalazódtak azok a megkerülhetetlenül szubjektív szempontok, amelyek alapján döntésre juthatott a bizottság. Már az elején leszögezték, hogy egyetlen kötet kiemelése helyett kettőt javasolnak e kitüntető címre, egyet a saját, egyet pedig a más kiadókkal közösen megjelentetett könyvek közül. A díjazott kiadványok: **Szikszai Mária: *Letűnt világok antropológiája és a megismerhetetlen különös szépsége. Szociális kapcsolatháló és kulturális gyakorlat az írógép korszakában.*** EME és **Péntek János, Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)***, szerkesztette Kontra Miklós, **A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén c.** sorozat VI. kötete, EME, Gondolat Kiadó.

Csaknem két évtizedes hagyományt követve, az Erdélyi Magyar Írók Ligája 2021. június 3-án újra kiosztotta a Méhes György irodalmi díjakat a 10. Kolozsvári Ünnepi Könyvhét keretén belül. Az idei év Méhes György-nagydíjasa **Egyed Emese** lett, akit Demeter Zsuzsa irodalomtörténész, kritikus méltatott. A díjazottakkal Balázs Imre József költő, irodalomtörténész beszélgetett. Az est házigazdája Karácsonyi Zsolt, az E-MIL elnöke volt.⁴⁹

⁴³ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/kantor-jozsef-kiemelkedo-kutatasi-tevekenysegeiert-maros-dezsodijban-reszesult-299036>

⁴⁴ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/hiroborokajuliat-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-300233>

⁴⁵ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/morvai-tundet-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-300217>

⁴⁶ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-eme-tiszteleti-tagja-lett-tapodi-zsuzsa-300367>

⁴⁷ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/apathy-istvan-tudomanyos-dijat-kapott-gyeresi-arpad-300057>

⁴⁸ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/atadtak-a-2020as-ev-konyve-dijakat-300293>

⁴⁹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/az-erdelyi-magyar-irok-ligaja-egyed-emese-koltot-irodalomtorteneszt-mehes-gyorgynagydiijal-tuntette-ki-312315>

Egyed Emese irodalomtörténésznek, egyetemi tanárnak a **Magyar Érdemrend Lovagkeresztje** kitüntetését adományozták, hiszen az erdélyi magyar tudományos és kulturális életben kimagasló szerepet töltött be a felvilágosodás korának kutatása során elért eredményei, illetve jelentős oktatói tevékenysége által. Az Áder János köztársasági elnök által odaítélt állami kitüntetés Magyarországon Kolozsvár főkonzulátusának rendezvénytermében nyújtotta át Mile Lajos főkonzul 2021. június 8-án. Egyed Emese professzor asszony, egyben az Erdélyi Múzeum-Egyesület 1. szakosztályi elnökének sokrétű munkásságát a Magyar Érdemrend Lovagkeresztje polgári tagozata kitüntetésének átvételekor Tar Gabriella Nóra méltatta.⁵⁰

Az MTA *Arany János*-éremmel tünteti ki azokat a külföldi magyar tudósokat, kutatókat, akik a külföldi magyar tudományos közélet szervezésében, irányításában, az egyetemi oktatásban, tudományos könyvkiadásban, muzeológiai, levéltári, könyvtári munkában, tudományos ismeretterjesztésben, azaz általában a külföldi magyar tudományosság és közösség ügyének előmozdításában szereztek kiemelkedő érdemeket. 2021-ben Arany János-éremben részesült **Kása Zoltán**, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem professor emeritusa, az erdélyi magyar tudományos élet és felsőoktatás egyik vezető alakja, az MTA külső köztestületi tagja, akinek a munkássága szorosan összefonódott Erdélyben az informatika fejlődésével. Szintén Arany János-éremmel díjazták **Szabó Árpád Töhötömöt**, a BBTE Bölcsészettudományi Karának docensét, a Magyar Néprajz és Antropológia Intézet igazgatóját, az MTA külső köztestületi tagját az intézmény- és tudománysszervezői munkájáért.

2021. június 9-én Mile Lajos főkonzul **Bajusz István** régész, egyetemi docens, az EME fiókegyesületi elnöke családtagjainak, Bajusz Istvánné Sipos Zsófia feleségnek az elhunyt tudományos érdemeiért a köztársasági elnök által adományozott kitüntetés, a Magyar Érdemrend lovagkeresztjét nyújtotta át.⁵¹

A Kolozsvári Főkonzulátuson vehette át a Magyar Érdemrend lovagkeresztje polgári tagozata díjat a magyar nyelvészet területén végzett tudományos, oktatói és publikációs tevékenysége elismeréseként **Szilágyi N. Sándor** nyelvtudományi szakíró, szerkesztő, közéleti író, a Babeş-Bolyai Tudományegyetem Magyar és Általános Nyelvészeti Tanszékének nyugalmazott egyetemi tanára, az EME 1. szakosztályának tagja. A laudációt Péntek János olvasta fel.

2021. szeptember 30-án, megalakulásának 10., Tárkány Szücs Ernő születésének 100. évfordulóján tartott emlékülésen a Tárkány Szücs Ernő Jogi Kultúrtörténeti és Jogi Néprajzi Kutatócsoport külföldi tiszteleti tagjává választotta **Keszeg Vilmost**, aki a jubileumi nemzetközi interdiszciplináris konferencián *Autonóm volt-e a népi kultúra? Az intézmények és a népi kultúra viszonya* címmel tartott előadást.⁵²

Genersich Antal-díjat kapott **Gaal György**. A díjat 2021. november 12-én nyújtották át ünnepélyes keretek között a Semmelweis Egyetem „Dies Academicus” című rendezvényén, a Tudomány Ünnepe hónap keretében.⁵³

⁵⁰ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/magyar-erdemrend-lovagkeresztje-kituntetesben-reszesult-egyed-emese-297961>

⁵¹ *Áadták Bajusz István régész családtagjainak az elhunyt tudományos érdemeiért a Magyar Érdemrend Lovagkeresztjét.* <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/atadtak--bajusz-istvan-regesz-csaladtagjainak-az-elhunyt-tudomanyos-erdemeiert-a-magyar-erdemrend-lovagkeresztjet-313570>

⁵² <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/kulfoldi-tiszteleti-tagjava-valasztotta-dr-keszeg-vilmost-a-tarkany-szucs-erno-jogi-kulturtortenetesi-es-jogi-neprajzi-kutato-csoport-329080>

⁵³ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/genersich-antal-dijat-kapott-gaal-gyorgy-336424>

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében 2021-ben is átadtuk a gr. Mikó Imre-emléklapokat. Az emléklapot a tavalyi évben is jelentős oktatói és kutatási tevékenységek elismeréseként, illetve az EME-ben folyó tudományos, szakmai munka támogatásáért nyújtottuk át. Gr. Mikó Imre-emléklapot kapott **Erdei Anna** immunológus, akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia főtitkárhelyettese,⁵⁴ **Péntek János** nyelvész és néprajzkutató, akadémikus,⁵⁵ **Tonk Márton** egyetemi tanár, a Sapientia EMTE rektora,⁵⁶ **Darvay Zsolt** matematikus⁵⁷ és **W. Kovács András**, az Erdélyi Múzeum-Egyesület tudományos kutatója.⁵⁸ Az emléklapokat a díjazottak ezúttal is virtuálisan vették át, a díjátadót videokonferencián követhették az érdeklődők.

A Farkas Gyula Egyesület a Matematikáért és Informatikáért, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Matematikai és Informatikai Szakosztálya, valamint a Radó Ferenc Matematikaművelő Társaság Farkas Gyula-emlékermet adományozott **Ghevald Júlia** (informatika, Apáczai Csere János Líceum, Kolozsvár) **Tamási Csaba** (matematika, Márton Áron Gimnázium, Csíkszereda) és **Zsombori Gabriella** (matematika, Márton Áron Gimnázium, Csíkszereda) részére, a matematikai ismeretek terjesztésében és tehetséggondozásban elért kiemelkedő eredményeikért. A kitüntetést a *12. matematika és informatika alkalmazásokkal konferencia* keretében nyújtották át virtuálisan 2021. november 13-án.⁵⁹

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében a Nyelvészeti-, irodalom-, színház- és filmtudományi szekció online konferenciáján került sor a 2020-as Debüt-díj átadására is. A Debüt-díjat tavaly **Rácz Éva** és **Tötös Áron** vehette át **Székely Zsuzsa** és **Székely Tibor** kolozsvári vállalkozók (Roseco) anyagi támogatásának köszönhetően.⁶⁰

A Műszaki szekció tavaly is ünnepélyes keretet biztosított a Jenei Dezső-emléklap átadásához. A nevét viselő emléklap egyben Jenei Dezső előtti tiszteletünk kifejezése, emlékének ápolása. Adományozása által az erdélyi magyar műszaki tudományosságért kifejtett tevékenységet kívánják ösztönözni, elismerni. Tavaly a Jenei Dezső-emléklapot **Kerekes László** gépészmérnök vehette át.⁶¹

A magyar tudomány Prima-díját kapta **Egyed Ákos** történész, az Erdélyi Múzeum-Egyesület korábbi elnöke, az MTA külső tagja, a kolozsvári Történeti Intézet nyugalmazott kutatója.⁶²

Oklevelet kapott **Kovács Kiss Gyöngy**, az Erdélyi Múzeum volt főszerkesztője, aki 1999–2021 között a folyóirat szerkesztőségének élén állt, hozzáértéssel, eredményesen gondoskodott

⁵⁴ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/erdei-anna-akademikust-az-mta-fotitkarhelyetteset--gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337932>

⁵⁵ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/pentek-janos-nyelvezst-es-neprajzkutatot-akademikust-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337948>

⁵⁶ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/tonk-marton-egyetemi-tanart-a-sapientia-emte-rektorat-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337920>

⁵⁷ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/darvay-zsolt-matematikust-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337974>

⁵⁸ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/w-kovacs-andras-tudomanyos-kutatot-gr-miko-imreemleklappal-tuntettek-ki-337814>

⁵⁹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/a-farkas-gyulaemlekerem-2021-evi-dijazottjai-336094>

⁶⁰ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/racz-eva--es-totos-aron-az-idei-debutdijasok-337728>

⁶¹ <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/jenei-dezsoemleklappal-tuntettek-ki-kerekes-laszlo-gepeszmernokot-ny-egyetemi-tanart-337997>

⁶² <https://www.eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/a-magyar-tudomany-prima-dijaban-reszesult-egyed-akos-tortenesz-341964>

a munkaközösség irányításáról, nagy múltú folyóiratunk folyamatosan friss tudományos tartalommal való rendszeres megjelentetéséről. Az oklevelet december 16-án, a hagyományos év végi koccintás keretében adta át az EME elnöke és főtítkára, Kovács Kiss Gyöngy munkásságát Kovács András művészettörténész méltatta.⁶³

Kapcsolatok ápolása, együttműködések

A szakmai kapcsolatok és együttműködések ápolása vitathatatlan jelentőségű egy olyan szervezet életében, melynek tevékenységére a sokrétűség jellemző, illetve tagjai nagy része más intézményekben munkálkodik főállásban. Az együttműködések a tudományos életnek önmagukban is fontos elemei: a kutatásszervezésben, a kutatási témák, a digitalizálási programok összehangolásában, egymás értékteremtő tevékenységének megismerésében és elismerésében. A kisebbségi létben működő hatékony tudományművelés alapja csakis egymás tudományos tevékenységének megismerése, értékelése, tisztelete és az összehangolt együttműködés lehet.

Ezeknek az együttműködéseknek – a tudományos eszmecsere elengedhetetlen keretként –továbbra is kitüntetett figyelmet szentelünk, és folyamatosan ápolni, bővíteni és gyarapítani törekszünk kapcsolatainkat régi és új partnerintézményeinkkel.

Közös könyvkiadásra, digitalizálási projektek elősegítésére, közös szakmai és tudományos rendezvények megtartására, kutatási programok megvalósítására, kiadványcserére irányultak 2021-ben is a jelentősebb együttműködések, melyekről a további fejezetekben tételesen olvashatnak.

Az erdélyi magyar tudományosság erősítése érdekében együttműködési megállapodást írt alá Freund Tamás, a Magyar Tudományos Akadémia (MTA) elnöke, Keszeg Vilmos, az Erdélyi Múzeum-Egyesület (EME) elnöke és Bitay Enikő, az EME főtítkára. Az ünnepélyes együttműködési megállapodás aláírására az MTA 194. közgyűlése alkalmából tartott Külső Tagok Fórumán került sor 2021. május 4-én.⁶⁴

A hároméves megállapodás értelmében a tudományos utánpótlás nevelésében, a tudomány-szervezésben, a magyar-magyar regionális kutatási programok megerősítésében, az erdélyi magyar könyvtári gyűjtemény és digitális adattár bővítésében, valamint az erdélyi magyar tudományosság integrációjának érdekében folytatott munkában szorosabb együttműködésre törekszik az MTA és az EME. Ennek keretében többek között az MTA elvi és szakmai támogatást nyújt az EME keretei között folyó tudományos utánpótlás-neveléshez és szakmai továbbképzéshez.

Az MTA támogatja az EME intézményfejlesztő és hálózatépítő törekvéseit, a tudományterületi és regionális szervezetek fejlesztését és működtetését, a tudományos szakosztályok megerősítését. Az egységes magyar tudományosság jegyében az EME részt vesz az MTA határon túli köztisztületi tagságának bővítésében. A magyar-magyar regionális kutatási programok megerősítése érdekében a két fél figyelemmel kíséri a hazai és a határon túli együttműködések

⁶³ *Köszönő oklevél Kovács Kiss Gyöngynek, az Erdélyi Múzeum volt főszerkesztőjének.* <https://eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/koszono-oklevel-kovacs-kiss-gyongynek-az-erdelyi-muzeum-volt-foszerkesztojenek-343194>

⁶⁴ Az együttműködési megállapodás aláírásának élő közvetítése itt tekinthető meg: <https://www.youtube.com/watch?v=uOL-97MHU10&t=1495s>

A dokumentum kitér az együttműködés formáira és pénzügyi lehetőségeire is. Ennek értelmében az MTA éves költségvetése szerint, az ott meghatározott összegben biztosít pénzügyi támogatást az együttműködésben megvalósuló tudományos kutatások finanszírozására.

2021. október 11-én, az Erdélyi Múzeum-Egyesület székházában, együttműködési megállapodást írt alá az EME és a Kolozsvári Magyar Opera vezetősége.⁶⁵ Ennek értelmében az EME és a KMO támogatják és fejleszteni kívánják az intézmények közötti kutatási és tudományos együttműködést. Jelen megállapodás hozzájárul a felek közötti szakmai kapcsolat megerősödéséhez, a tudományos kutatás, a kulturális örökség digitalizálásának fejlesztéséhez.

Tagságunk

Nyilvántartásunk szerint a 2011–2021 közötti időszakban Egyesületünk taglétszáma 2705 fő, melyből 1718 fő rendes tag (aktív és nyugdíjas), 986 tagunk pedig egyetemi hallgató. 2021-ben 44 új tag lépett be Egyesületünkbe.

Egyesületünknek 111 alapító és 53 tiszteleti tagja van. 2021-ben 44 új tag lépett be Egyesületünkbe és összesen 196 rendes tag és 68 egyetemi hallgató fizette ki a tagdíjat. A 2016–2021 közötti időszakban 1819 személy fizetett tagdíjat, a többi hátralékban van.

Szakosztályok, ifjúsági szakcsoportok, fiókegyesületek

Szakosztályok

Az EME hét szakosztálya és hét fiókegyesülete fontos szerepet tölt be az egyesület tudományos életének szervezésében: tudományos tanácskozásokat, konferenciákat, tudomány-népszerűsítő rendezvényeket szerveznek (könyvbemutatók, előadás-sorozatok), illetve a kutatási eredményeiket az EME kiadványaiban is népszerűsítik. A járványhelyzet elhúzódása az elmúlt évben is nehezítette a szakosztályok és fiókegyesületek tevékenységét, egyes rendezvényeik elmaradtak, vagy az online térbe kerültek át. Azonban örömmel tapasztaljuk, hogy sikeresen helytálltak, alkalmazkodtak az adott körülményekhez, és a virtuális térben is igyekeztek életben tartani a tudományművelést regionális szinten is.

Az egyes szakosztályok tagsága a múlt évben is gyarapodott fiatal kutatókkal, egyetemi hallgatókkal, doktoranduszokkal, akik aktívan bekapcsolódtak az egyesület tevékenységébe, s a tapasztalt egyetemi oktatók, kutatók irányítása alatt hozzájárulnak intézményünk tudományos életéhez, eredményeihez.

1. A Bölcsészeti-, Nyelv- és Történettudományi Szakosztály első 2021-es rendezvényei a márciusi színházi évfordulós rendezvények voltak. Kolozsvár első, színházszínház céljaira emelt épületét, a Farkas utcai úgynevezett kőszínházat 1821. március 12-én és 13-án ünnepi előadásokkal adták át rendeltetésének. A kétszázadik évfordulót a szakosztály az egykori színház helyén álló

⁶⁵ *Együttműködési megállapodást írt alá az EME és a Kolozsvári Magyar Opera.* <https://www.emero.ro/web/guest/hir/-/tartalom/egyuttmukodesi-megallapodast-irt-ala-az-emero-es-a-kolozsvari-magyar-opera-329139>

egyetemi épületen elhelyezett emléktábla megkoszorúzásával és két online eseménnyel ünnepelte meg. Március 12-én a BBTE Színház és Film Kara színésztanára, Szilágyi Palkó Csaba tartott előadást munkájáról. Március 13-án **Nagy Csenge** (Kézdivásárhely, Nagy Mózes Elméleti Líceum) mutatta be *A siker konjunktúrája. Kao Hszing-csien A buszmegálló című darabja a Kolozsvári Állami Magyar Színházban (1989)* című, 2018-ban készült egyetemi szakdolgozatát. A beszélgetések moderátora **Egyed Emese** volt.

A szakosztály tagjai a Babeş–Bolyai Tudományegyetemen szervezett *A színház közös tere – a közös tér színháza* című, március 12. és 22. közötti rendezvénysorozatban szervezőként is részt vettek (kiemelt szerepet kapott **Tar Gabriella Nóra** és **Bartha Katalin Ágnes**). Ebből az alkalomból mutatta be Tar Gabriella Nóra záróbeszámolóját az EME 2020–2021-es külső kutatási projektjéhez.

A márciustól júniusig tartó időszakban *Textológia* címmel Az EME Kiadója, I. Szakosztálya és a BBTE Hungarológia Doktoriskolája közös szervezésében az online nyilvánosságban szerveztek könyves beszélgetéseket a doktoriskolai hallgatók, a kiadó vezetője és az I. Szakosztály elnöke moderálásával, meghívottakkal (főleg a könyvek szerzőinek meghívásával).

A projekt a következő, az EME kiadójában megjelent kiadványokról való beszélgetésre koncentrált: *ÉLETEINK. Horváth Andor-invokációk*. Szerk. Bilibók Renáta, Biró Annamária, Serestély Zalán, Bolyai Társaság–Egyetemi Műhely Kiadó, Erdélyi Múzeum-Egyesület, Kolozsvár, 2019; Péntek János–Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*. Szerk. Kontra Miklós. Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020; Teleki Domokos: *A Spanyolok Mexicóba*. S. a. r. Egyed Emese, EME, Kolozsvár, 2019; Biró Annamária: *Nemzetek Erdélyben. August Ludwig Schlözer és Aranka György vitája*. EME, Kolozsvár, 2011; Vogel Zsuzsa: *Az olvasás útjain, a biográfiától a közköltészetig. Faludi Ferenc műveinek fogadtatása*. 2020.

Június 28-án Kriza János-emléknapot szervezett a szakosztály a Kolozsvári Magyar Főkonzulátussal partnerségben. A Kriza János folklórkutató, költő, műfordító, erdélyi magyar unitárius püspök születésének 210. évfordulója alkalmából szervezett ünnepi eseményen sor került a Kriza János Országos Ballada- és Mesemondó Verseny díjazottjainak előadására. **Olosz Katalin** előadást tartott *Tíz év a Kriza-kutatásban* címmel, **Tekei Erika** mesepublikációkat (közűk Kriza János gyűjtéseire alapultakat) mutatott be. **Kovács Sándor** egyháztörténész, teológiai tanár, a Protestáns Teológiai Intézet rektorhelyettese előadást tartott *Kriza János, a püspök* címmel.

Az I. szakosztály egy programpontról vett részt a Kolozsvári Magyar Napokon. Ennek keretében augusztus 18-án került sor a *Régi-új Napsugár. Beszélgetés a Napsugár jelenlegi és korábbi szerkesztőségi tagjaival* rendezvényre. Az esemény meghívottjai **Zsigmond Emese** (volt főszerkesztő), **László Noémi** főszerkesztő, **Müller Katalin** (leköszönő grafikai szerkesztő), **Bak Sára** (grafikai szerkesztő), **Imecs Veronka** (gazdasági felelős) voltak. Kérdezett: **Demeter Zsuzsa**, a Helikon főszerkesztő-helyettese, irodalomtörténész.

Szeptember 20-án **Mester Béla** (Budapest, Bölcsészettudományi Kutatóközpont, Filozófiai Intézet) *Pesszimista utópiák vagy disztópiák a 20. század magyar irodalmában (Babits Mihály, Karinthy Frigyes, Szathmári Sándor)* vendégelőadására került sor. Társszervezők voltak a BBTE Hungarológia Doktoriskola és az Interkulturális-THÉ Egyesület.

Kutatásszemléleti kérdésfelvetések a romániai magyar néprajzkutatásban címmel online tudományos konferenciát szerveztek október 22-én, partnerségben a BBTE Néprajz- és Antropológia Intézetével, a Kriza János Néprajzi Társasággal, az MTA–KAB Néprajzi és Antropológiai Szakbizottságával.

Nagy érdeklődés mellett zajlott a szakosztály online rendezvénye A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozaton, a szakosztály négy szekcióban tartotta meg rendezvényeit.

A Nyelvészeti-, irodalom-, színház- és filmtudományi szekció keretében 14 előadás hangzott el, ezek között angol nyelvű is volt. Előadóként vagy könyvismertetővel 6 doktorandusz szerepelt. Az előadók a következő intézmények képviselői: BBTE és a BBTE Hungarológia Doktoriskolája, Sapientia EMTE, Partiumi Keresztény Egyetem, Frankfurti Egyetem, Károli Gáspár Református Egyetem (Budapest), Szegedi Tudományegyetem, Debreceni Tudományegyetem, Mihai Eminescu Pedagógiai Líceum (Marosvásárhely), Brassai Sámuel Elméleti Líceum (Kolozsvár), Erdélyi Múzeum-Egyesület, Helikon (Kolozsvár), Teleki Téka (Marosvásárhely), Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár (Kolozsvár).

Doktoranduszok mutatták be az Erdélyi Múzeum néprajzi számát (2021/2, szerk. Tanczos Vilmos), bemutatásra került a nyelvészet- és irodalom-súlypontú szám is (2021/3, szerk. Varga P. Ildikó), továbbá Benő Eszter *A műfordítás poétikája – Dóczi Lajos kultúrákövetítő szerepe* című kötete, amely EME-kiadvány, az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat darabja.

A szakosztály tudomány napi rendezvényén hirdették ki a DEBÜT-pályázat eredményét. Erre a felhívásra 2021-ben két pályázat érkezett be, és a zsüri mindkettőt érdemesnek tartotta a díjra. A pályaművek: Rác Éva Mária: A közszolgálati rádió átalakulása. Kolozsvári Rádió 1989–2016. EME, 2020; Tötös Áron: Kémer öröksége. Társadalom, kultúra és gazdaság a szilágysági nagyközségben. Körösvidéki Múzeum, 2020.

A CERTAMEN VIII. részének bemutatását **Papp Klára**, a Debreceni Egyetem professzora vállalta, a többi fejezetet röviden Egyed Emese ismertette.

A Zenetudományi szekció konferenciájára *Népzene Erdélyben* címmel került sor az EME 1. szakosztályának, az Erdélyi Zenetudományi Munkaközösség és a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Református Tanárképző és Zeneművészeti Karának szervezésében. A rendezvényen a hazai etnomuzikológia legújabb eredményeit mutatták be a szakma helyi képviselői. A kutatástörténeti adalékok, gyűjtések, gyűjtők, friss kiadványok ismertetése révén az esemény az erdélyi népzene tudomány meghatározó személyisége, a 70 éves Pávai István előtt tisztelgett.

A Történelem szekció munkálataira a Covid19-járvány miatti intézkedések okán virtuális térben, Zoom-videókonferencia formájában került sor 2021. november 27-én, az EME kutatásintézet szervezésében. Az előadások három nagy tematikai tömbre oszlottak. Az első az idén 80 éves jubileumát ünneplő Magyar Domonkos Rendtartomány történetére emlékezett, melynek megszervezésében a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Történeti Intézetének képviselőjében Lupescu Makó Mária működött közre. Az előadók körképet nyújtottak a Domonkosrendnek a Magyar Királyság történeti, vallási, gazdasági és művelődési életében betöltött szerepéről. A konferencia második részében a figyelem Erdély kora újkori történelme felé fordult. Az elhangzott előadások új kutatási eredményeket villantottak fel a régió művelődés-, egyház-, intézmény- és társadalomtörténetéből. Szó esett például az erdélyi 16–17. századi történetírás két fontos alakja, Gian Michele Bruto és Bethlen Farkas tevékenységéről. Előadások hangzottak el továbbá a krakkói erdélyi kancellária 16. századi másolati könyveiről, illetve 17. századi temetési prédikációkról a cegei Wass családból. A harmadik részben a Kriterion Könyvkiadó és az EME Kiadója közös gondozásában megjelent három, 19–20. századi politika-, gazdaság- és hadtörténettel foglalkozó kötet kapcsán került sor beszélgetésre a szerzőkkel. Bemutatásra került továbbá a *Peregrináció és erudíció. Tanulmányok Tonk Sándor tiszteletére* című, 2020-ban megjelent kötet is.

Az erdélyi, magyarországi, olaszországi és franciaországi szakembereket megszólító rendezvény egyaránt szólt a felsorolt témák szakavatott kutatóinak, illetve az azok iránt érdeklődő művelt nagyközönségnek. A rendezvényre több mint hatvan személy csatlakozott be, a tömbök munkálatait átlagosan 35–40 személy követte. A bemutatott új eredményeknek a szélesebb körben való elterjedése érdekében az előadások szerkesztett változatait a *Certamen. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában* elnevezésű évkönyvünk X. kötetében adják közre.

A MTNE Művészettörténet szekcióját 2012-től szervezi biennális rendszerben az Erdélyi Múzeum-Egyesület és az Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvány. A konferenciasorozatnak a 2021-es a hatodik állomása volt. A rendezvény szervezői **Weisz Attila** és **Kovács Zolt** kolozsvári művészettörténészek voltak. A MTNE többi szekciójához hasonlóan a Művészettörténet szekció is online rendszerben zajlott le az EME által biztosított Zoom-csatornán. Az előadások rögzítésre kerültek, és az anyag várhatóan hozzáférhető lesz az EME Youtube-csatornáján. A konferencián 19 előadást mutatott be 20 előadó. Az előadók zöme erdélyi művészettörténész volt, ám bekapcsolódtak anyaországi kutatók is. Művészettörténészek mellett szerepeltek az előadók között építészek, restaurátorok, muzeológusok, műemlékes szakemberek. Az előadók közül többen egyetemi pozíciókat töltenek be (BBTE, Kolozsvár, Károli Gáspár Református Egyetem, Budapest, Kolozsvári Művészeti és Design Egyetem, Nyíregyházi Egyetem stb.), kutatóintézetek munkatársai (a BTK Művészettörténeti Kutatóintézete, Budapest, Erdélyi Református Múzeum, Kolozsvár stb.) vagy doktoranduszok, tehát aktív résztvevői a művészettörténeti kutatásoknak. A rendezvényen számításunk szerint (előadókkal együtt) 102 résztvevő volt. Az előadások az erdélyi művészet témakörére koncentráltak a középkortól a XX. századig, és új, saját kutatásokat ismertettek a témában. A szoros értelemben vett művészettörténet mellett az előadásokban érintve voltak az építészet, műemlékvédelem, a restaurálás és a muzeológia diszciplinái is. A visszajelzések alapján az előadásokat sokoldalúság, magas színvonal, élvezhetőség jellemezte.

A szakosztály keretében az elmúlt évben két külső kutatási program zajlott. Az *Összehasonlító dráma- és színháztudományi kutatások* (18–19. század) című program résztvevői: **Benő Eszter**, **Boér Máté**, **Kozma Éva**, **Sófalvi Emese**, **Tar Gabriella Nóra**. Közülük Benő Eszter szeptemberben megvédte doktori disszertációját (azóta meg is jelent az EME kiadójában), a többiek anyaggyűjtést végeztek és tanulmányokat írtak a projekt témakörében. A külső kutatócsoport magyar és összehasonlító irodalomtudományi kutatásokat is végzett, serkentve ezáltal a doktoranduszok munkáját (**Berezcki Szende**, **Hajdó Noémi**, **Jakab Imola**), ebből a kutatásból előadás is hangzott el 2021 decemberében a Domus Titkárság által fiatal kutatóknak szervezett budapesti konferencián.

Az I. Szakosztály tagjai az Erdélyi Múzeumban és a CERTAMEN kötetekben is publikálnak, könyveik kiadására szívesen választják az EME immár a korábbiánál magasabb tudományos besorolású kiadóját. Megjelent a szakosztályi tagok szerkesztésében készült CERTAMEN VIII., nyomdában van a CERTAMEN IX.

A szakosztály elnöke: **Egyed Emese**, szakosztályi titkár: **Gálfai Emőke**.

2. A Természettudományi Szakosztály január 28-án tartotta meg évi közgyűlését, online formában. A közgyűlésen az elnökség beszámolt az előző év tevékenységéről, ismertette a 2021-re javasolt munkatervet, valamint a 2021-es költségvetés-tervezetet. A résztvevők a bemutatott dokumentumok alapján kifejtették véleményüket, és több hasznos javaslatot tettek.

A szakosztályi tevékenység alapját a havi felolvasóülések (tudományos előadások) megtartása képezte. A közgyűlésen elfogadott munkaterv, valamint az utólagos kiegészítések szerint hat előadás hangzott el, a koronavírus-járvány miatt online formában.

Február 25-én került sor **Simon-Várhelyi Melinda** *A kolozsvári víztisztító telep, a mindennapi kihívások* című előadására. Március 25-én **Bartók Katalin** *Festmények a kolozsvári botanikus kertben (Botanikai Intézet)* témában tartott előadást. Április 29-én **Kékedy-Nagy László** *Miért a szén-dioxid? Tévhitek és valóság* címmel, május 27-én **Buta Erzsébet** *Ehető dísznövények* címmel tartott előadást. Június 24-én **Kis Boglárka-Mercédesz** *Természetes szén-dioxid lakott területen* című előadása technikai okok miatt elmaradt. Október 28-án **Uray Zoltán** *A kolozsvári vívósport története képekben 1818-2019* című könyvének bemutatójára került sor. Az előadások tematikája változatos volt, rendezvényenként átlagosan 20 személy vett részt.

A Kolozsvári Magyar Napok rendezvényein való részvételre is tettek javaslatot. De figyelembe véve a járványhelyzet miatti korlátozásokat, a korábbi tervekhez képest csak egy előadást tartottak, online formában 2021. augusztus 18-án, mégpedig **Kis Boglárka Mercédesz** *A zöld energiák környezetgeológus szemmel* témában. Az eredetileg 2020-ra tervezett előadásokat kétéves halasztással 2022-ben szeretnék bemutatni, akár online videókonferencia formájában.

Más rendezvényeken is tartottak előadásokat, mutattak be tudományos dolgozatokat felkérésre, meghívásos alapon online videókonferenciák keretében, valamint különböző rendezvényeket szerveztek. Tudományos munkásságuk tükré a szaklapokban, konferenciakötetekben megjelent dolgozatok, hazai és külföldi szakkönyvekben megírt fejezetek.

Kiadói tevékenységre is sor került: 2021. január elején a szakosztály elnöksége elküldte az Acta Scientiarum Transylvanica – Chimica, 28/3 (2020) kötet megjelentetéséhez szükséges szakdolgozatok anyagának egy részét. A kiadás a közeljövőben fog megjelenni.

A szakosztály működését egy szomorú esemény is beárnyékolta, ugyanis október 25-én súlyos betegség után elhunyt **dr. Bartók Katalin** biológus, a szakosztály egyik aktív választmányi tagja.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben keretében november 20-án megtartották az *Erdélyi Természettudományi Konferenciát* (ETK-20). A rendezvényt a Természettudományi Szakosztály elnöksége szervezte és bonyolította le online videókonferencia formájában, 11 regisztrált jelentkezővel, 10 bemutatott dolgozattal és 28 résztvevővel. A természettudományi ülészak keretében elhunyt tagtársukra, Bartók Katalinra (1942–2021) emlékeztek. Az előadások három szekcióban, a biológia – kémia – környezettudományok szekcióban zajlottak, az ülésvezetők **Csavidári Alexandra** és **Kékedy-Nagy László** voltak. Nyolc szakdolgozatot mutattak be a kémia, egyet a biológia, egyet pedig a környezettudományok témakör keretében. A konferencián elhangzott előadások és bemutatott szakdolgozatok eredeti, saját tudományos kutatási eredmények voltak: egy részük elméleti jellegű, konkrét gyakorlati alkalmazások lehetőségével, mások gyakorlati jellegűek voltak, illetve esettanulmányok. A dolgozatok döntő többségét ezúttal is az interdiszciplináris megközelítés jellemezte. Egy külföldi szerző jelentkezett (Concordia Egyetem, Montreal, Kanada), a többi hazai szerző volt, a kolozsvári Babeş–Bolyai Egyetem tagjai: tanár, fiatal kutató, PhD-hallgató, illetve posztdoktori státusban szereplő vegyész, túlnyomó részük az Erdélyi Múzeum-Egyesületet képviselte.

A román Oktatási Minisztérium által szervezett, a felsőoktatásnak szánt Finanszírozási, Kutatási, Fejlesztési és Újítási Végrehajtó Egység (UEFISCDI) által 2021-ben meghirdetett versenypályázaton a PRECISI_2021 kategóriában a *Constraints on the Hydrogeochemistry*

and Origin of the CO₂-rich Mineral Waters from the Eastern Carpathians - Transylvanian Basin Boundary (Romania), B.M. Kis, C. Baciú, A-R. Zsigmond, L. Kékedy-Nagy, K. Kármán, L. Palcsu, I. Máthé, S. Harangi, *Journal of Hydrology*, 2020, Vol. 591 (12) (2020), Article 125311 tudományos dolgozat díjban részesült.

A szakosztály vezetősége: **Csavidári Alexandra** elnök, **Hening Kinga** titkár.

3. Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálynak jelenleg 1050 aktív tagja van. A 2021-es év folyamán 6 új tag iratkozott be.

Az elmúlt évben a választmány 3 alkalommal, online formában tartott gyűlést, de a tisztségviselők többször is találkoztak személyesen vagy online a felmerülő problémák megbeszélése és megoldása végett. A területi központok tevékenységét nagymértékben korlátozta a koronavírus-járvány. Ennek ellenére a szakosztály területi csoportjai tartották a kapcsolatot más szervezetekkel, például a Hargita Megyei Orvostudományi Csíkszeredában, a Pápai Páriz Alapítvánnyal Székelyudvarhelyen, a Báthory István Alapítvánnyal Szilágysomlyón, a Dr. Lükő Béla Orvostudományi Egyesülettel Szatmárnémetiben és a Magyar Egészségügyi Társasággal. Felkészültek arra is, hogy amint lehetségessé válik, újra megszervezhessék a rendezvényeiket.

Továbbra is arra buzdítják szakosztályuk minden tagját, hogy keresse a kapcsolatot a foglalkozásának megfelelő szakcsoporttal, illetve ennek hiányában új szakcsoportokba tömörüljenek, melynek megalakulásáról és tevékenységéről értesítsék írásban az EMEOGYSZ titkárságát.

A szakosztály tevékenységének hatékonyabbá tételét, a kapcsolattartást és az élénkebb információáramlást segíti elő az **Orbán-Kis Károly** választmányi tag által karbantartott szakosztályi honlap: www.emeogysz.ro. Ezenkívül a világháló más lehetőségeit is kihasználva (pl. Facebook) igyekeznek minden tagot megszólítani, és velük a szakosztály rendezvényeit, tevékenységének részleteit időben ismertetni. 2014 őszétől az EMEOGYSZ-tagokat e-mailben elküldött, rendszeres hírlevelekben értesítik a fontosabb rendezvényekről és egyéb tudnivalókról.

A szakosztályt mint orvostovábbképzőket szervező egyesületet 2021-ben is kreditpontadó szervezetként akkreditáltatták az országos Orvosi, Fogorvosi és Gyógyszerészkamaráknál. Ezen akkreditációt tervezték felhasználni a XXX. Tudományos Ülésszak akkreditálásához.

A 2021-es évben az Orvostudományi Értesítő 94. kötetének egy különszáma jelent meg (a XXVIII. Tudományos Diákköri Konferencia összefoglalóit tartalmazó kötet). 2021-ben áttértek az in extenso cikkek folyamatos közlésére (open volume publishing), így a 2021/1-es szám nyomdakész cikkei már elérhetők a honlapon. A kéziratok fogadása az „Editorial Manager” internetes kézirat-menedzselő rendszer révén történik. A lap felelős szerkesztői teendőit és a De Gruyter/Sciendo Kiadóval való kapcsolattartást továbbra is **Mezei Tibor** látja el. A lapszámok megjelenésével kapcsolatos számos további teendőt a szakosztály munkatársai, szaklektorai és korrektorai gyors és igényes munkája segíti. Igyekeznek a továbbiakban is fenntartani a lap szakmai színvonalát. A De Gruyter/Sciendo Kiadó révén 2018-tól a folyóirat nemzetközi adatbázisokban is szerepel, 2021-től pedig a Magyar Tudományos Művek Tára (MTMT) is jegyzi. Fontos a határidők pontos betartása, amit megnehezített, hogy a szerkesztőségbe kevés kézirat érkezett be. A közlésre szánt cikkek következetes és igényes véleményezésében a szakosztály szaklektorai nyújtanak segítséget, akik az esetek többségében határidőre elkészítették a szakvéleményt. A 94. kötet számainak nyomdai költségeit a Gedeon Richter Románia Rt. gyógyszercég fedezi. A szakosztály tagjaihoz postán eljuttatott kérdőív alapján, a 94. kötet számainak nyomtatott kiadásait csak az igénylőknek postázzák. Elektronikus formában az összes kötet elérhető

az Orvostudományi Értesítő honlapján (www.orvtudert.ro). A folyóirat a nyílt hozzáférés (open access) nemzetközi standardjait követi.

A Magyar Tudomány Napja égisze alatt tervezett, könyvbemutatóval egybekötött emlékülés elmaradt, ezért a Szakosztály elmúlt 30 éves tevékenységét bemutató, *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztály – 30 éve anyanyelven az egészségügy tudományok szolgálatában* című könyv kiadása újból eltolódott, 2022-re.

A szakosztály fő tevékenysége a tudományos összejövetelek szervezése. Ezeknek egy része a szakosztályon belül működő szakcsoportok és területi csoportok szervezésében zajlott, szakmai-tudományos továbbképzők keretében. Az EMEOGYSZ továbbra is támogatja ezeket, és felkéri a szervezőket, hogy az ilyen eseményekről időben értesítsék a választmányt. A koronavírus-járvány miatt a 2021-re tervezett Tudományos Ülésszak elmaradt.

A családorvosi szakcsoport tevékenységéből említésre méltó a 2021. szeptember 17–18 között, Székelyudvarhelyen a Pápai Páriz Ferenc Alapítvánnyal, a Magyar Egészségügyi Társasággal és a Hargita Megye Orvosi Kollégiumával közösen szervezett nagyszabású *XXVII. Családorvosi Továbbképző Konferencia*, külföldi és hazai előadókkal, 275 résztvevővel, amelyből 240 orvos és gyógyszerész, 35 szakdolgozó. A továbbképző konferencián 15 előadás hangzott el a különböző szakterületekről (nőgyógyászat, szemészet, ortopédia, ideggyógyászat, gyermek- és felnőttkori gasztroenterológia, kardiológia, hematológia, gyermekgyógyászat), 9 külföldi előadás budapesti, szegedi, pécsi, debreceni professzorok részéről, valamint 6 előadó a Marosvásárhelyi Orvosi és Gyógyszerészeti Egyetemről. Az Orvosi Kollégium 11 kreditponttal értékelte a tudományos rendezvényt. Köszönet illeti **Balla Árpád** főorvos urat, az akkreditált konferencia főszervezőjét.

2021. október 9–10. között a *XXIX. Báthory-napok* keretén belül került megrendezésre a XXVII. orvostovábbképző *A koronavírus árnyékában* címmel, **Széman Péter**, az EME Szilágysomlyói Csoportjának vezetője szervezésében. A továbbképzőn 7 rendkívül érdekes témájú előadás hangzott el. A konferencián 77 regisztrált résztvevő vett részt. A konferencia a Báthory István Alapítvány, a Magyar Egészségügyi Társaság, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályának, illetve az EME Szilágysomlyói Csoportjának égisze alatt zajlott, melyet a Magyar Tudományos Akadémia is támogatott. Köszönet illeti dr. **Széman Pétert**, hogy áldozatos munkával megszervezte az orvostovábbképzőt.

A legaktívabb szakcsoport a **Leihér Leonóra** vezette „Dr. Pongrácz Antal” fogorvostudományi szakcsoport. A szakcsoport vezetőjét a világjárvány sem tudta megakadályozni abban, hogy 2021-ben is többnapos szakmai fogorvos-továbbképzőket szervezzon. Az egyikre 2021. június 17–19. között került sor, 4 magyarországi előadóval, 8 kreditpontos, angol nyelvű oklevéllel, amelyen 100 kolléga vett részt. A másik 2021. december 17–18. között 70 kolléga részvételével zajlott. Köszönet illeti **Leihér Leonóra** időt és energiát nem kímélő tevékenységét, amit az erdélyi magyar fogorvosok továbbképzésének érdekében kifejt.

2021. június 17-én *Világjárvány és ami utána következik* címmel online továbbképző előadásra került sor. A rendezvényen két marosvásárhelyi és egy anyaországi meghívott bemutatót hallgathatták meg a résztvevők. 76 regisztrált résztvevőből 30 kapcsolódott be a Zoom platformon zajló konferenciára.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben központi rendezvénye a *Tudomány: iránytű az elérhető jövőhöz* égisze alatt online formában került megrendezésre 2021. november 19-én. A *Fiatal kutatók a tudomány szolgálatában* plenáris előadáson a szakosztály részéről dr. **Kovács Zsolt** orvos adjunktus *A molekuláris biológia helye az onkológiai kutatásban* címmel tartott előadást.

A Semmelweis Egyetem Gyógyszerésztudományi Kara és az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya pályázatot hirdetett a gyógyszerész/orvos kutatók/kutatócsoportok részére az erdélyi és a budapesti régió közti tudományos együttműködés fellendítése céljából, valamint egyetemi hallgatók részére a gyógyszerkutatásba, illetve a nagyműszeres gyógyszerésztudományi technikákba való bekapcsolódás céljából. Három pályázat nyert támogatást.

A 2006-ban létrehozott, legjobb tanulmányi eredményt elért végzős egyetemi hallgatóknak szánt és az egyetem egykori alapító tagjáról elnevezett **Csögör Lajos-díj és -oklevél** kiosztására 2021-ben az egyetemi évet záró ballagáson került sor a Vártemplom udvarán. A díj elismerő oklevelet és pénzjutalmat foglalt magában, amelyet a 4 díjazott diáknak Szilágyi Tibor szakosztályi elnök adott át. A díjazottak: általános orvosi karon **Szabó László**, a fogorvosi karon **Láng Alexandra-Emília**, a gyógyszerészeti karon **Szigeti Amália-Beáta**, az általános asszisztensképzőn pedig **Biró Robert**. Ez alkalommal került sor a **Dr. Formanek Gyula-émlékdíj** átadására is, a pályázat nyertese **Bálint István** gyógyszerészhallgató.

2021-ben **Gyéresi Árpád**, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alelnöke, az Erdélyi Múzeum-Egyesület és a gróf Mikó Imre Alapítvány Apáthy Istvánról elnevezett díjban részesült.

A szakosztály az egyetlen, orvos-, fogorvos- és gyógyszerésztudományt anyanyelvünkön művelő egyesület Romániában. Kapcsolatot ápol az MTA Magyar Tudományosság Külföldön Elnöki Bizottságával, a Kolozsvári Akadémiai Bizottsággal, amelynek Orvostudományi Szakbizottságát **Szilágyi Tibor** egyetemi tanár, a Gyógyszerésztudományi Szakbizottságát pedig **Sipos Emese** egyetemi tanár vezeti, a Magyar Gyógyszerésztudományi Társasággal, amelynek *Tanácskozó Testületében Sipos Emese egyetemi tanár mint a szakosztály képviselője is jelen van*. A szakosztály együttműködik a Magyar Egészségügyi Társasággal (MET) – **Széman Péter** főorvos a MET Erdélyi-régió felelőse –, a magyarországi Országos Alapellátási Intézettel, a Kárpát-medencei Tehetségkutató Alapítvánnyal, a Magyar Általános Orvosok Tudományos Egyesületével, az Amerikai Magyar Orvosszövetséggel **Szabó Béla** alelnök révén, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Studium-Prospero Alapítvánnyal, valamint a Marosvásárhelyi Magyar Diákszövetséggel. A felsorolt országos és nemzetközi szervezeteken kívül a szakosztály kapcsolatban van olyan helyi alapítványokkal és társaságokkal, mint például a Keresztény Orvosok Szövetsége (KEOSZ), a szilágyosmlyői Báthory István Alapítvány, az Erdélyi Magyar Közművelődési Egyesület Marosvásárhelyi Szervezete, a székelyudvarhelyi Pápai Páriz Ferenc Alapítvány, a szatmári Szent-Györgyi Albert Társaság és Dr. Lükő Béla Orvostudományi Egyesület.

A szakosztály vezetősége dr. **Szilágyi Tibor** elnök, dr. **Szabó Béla**, dr. **Bódizs György** alelnökök, dr. **Sipos Emese** titkár és dr. **Mezei Tibor** jegyző.

4. A Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztály 2021 során egy közgyűlést és három tudományos konferenciát szervezett, továbbá két kutatási projektet valósított meg.

Január 28-án online formában tartották a szakosztályi közgyűlést, ahol **Balla Emesét** újraválasztották választmányi tagnak.

Szeptember 16-án az EME központi székházában került sor a *VIII. Erdélyi magyar vendéglátás és turizmus konferenciára*,⁶⁶ amelynek keretében délelőtt 11 előadás hangzott el, délután

⁶⁶ *A VIII. erdélyi magyar vendéglátás és turizmus konferencia beszámolója*. <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/viii-erdelyi-magyar-vendeglatas-es-turizmus-konferencia-beszamolaja-330699>

pedig szakmai városlátogatást szerveztek. Az előadók: **Szalók Csilla** (BGE KVIK, Turizmus-Vendéglátás Intézet, Budapest): *Az EU-turizmus politikájának hatása Magyarország turizmusára*; **Hanusz Árpád** (Nyíregyházi Egyetem, Budapesti Gazdasági Egyetem): *Az aktív turizmus kínálatának lehetőségei és bővülése Tokaj-Hegyalján!*; **Szakál Zoltán** (Miskolci Egyetem GTK, Marketing és Turizmus Intézet, Miskolc): *A 25–35 éves, Dunán innen lakó magyar lakosság tokajibor-fogyasztási szokásai fókuszcsoporthoz és kérdőíves elemzéssel*; **Tarpai József** (II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Beregszász): *Kárpátalja részvételével megvalósuló határ menti turisztikai fejlesztések, együttműködések az elmúlt években*; **Tokaji Ferenc** (Hóforrás Szálló, Gyula): *A vendéglátás újraindítása, aktuális kérdései, a vendégkör változó igényei a Covid-járvány után. Felkészülés a következő időszak járványkihívásaira*; **Lőrinczi Zoltán** (Kolozs Megyei Tanács): *A turizmus fejlődése Kolozs megyében a 90-es évektől napjainkig – saját tapasztalatok*; **Nagypál Viola** (Travelminit Kft., Kolozsvár): *Turizmus(t), avagy a ragály nem aggály*; **Horváth Zoltán, Vigh Melinda, Horváth Csaba** (BBTE, Környezettudomány és Környezetmérnöki Kar, Kolozsvár): *Aknasugatag és Parajd fűrdőhelységek összehasonlítása*; **Horváth Zoltán** (Erdélyi Hangya Egyesület): *A „Kék Pillangó” kistérségi egyesület és a benne foglaltatott HACS-ok turisztikai lehetőségei*; **Talpas János** (BBTE, Földrajz Kar, Magyar Földrajzi Intézet, Kolozsvár): *A helyi éttermek és termelők közötti kereskedelmi kapcsolatok elemzése*; **Vass Gyöngyi** (Várfalva önkormányzat): *Várfalva turisztikai bemutatója*.

November 12-én online térben zajlott az 5. Nemzetközi közgazdaság- és gazdálkodástudományi konferencia (ICEBM 2021), mely közgazdaság-tudományi szekcióként részét képezte a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozatnak is. A konferenciát szervező intézmények: a Babeş–Bolyai Tudományegyetem (BBTE) Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karának Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Magyar Intézete, a Pro Oeconomica Educatione Egyesület, a Kolozsvári Magyar Egyetemi Intézet (KMEI), az EME Jog-, Közgazdaság- és Társadalomtudományi Szakosztálya és a Kolozsvári Akadémiai Bizottság.

A regisztrált előadások száma 80 volt, ebből három plenáris előadás (**Poór József** DSc, J. Selye Egyetem, Szlovákia: *Human Resource Management and Labor Retention in Light of the COVID-19 Pandemic*; **Bálint Csaba**, Román Nemzeti Bank/BBTE és **Szász Levente**, BBTE: *The COVID-19: Romanian Economic Impact Monitor Project: Implications for the Online Retail Sector*; **Torbjörn Netland**, ETH Zürich, Svájc: *Managing Production Improvement Programs: Research-based Evidence*), Pénzügy és számvitel szekció (10 előadás), Közgazdaságtan szekció (14 előadás), Menedzsment szekció (30 előadás, a jelentkezők nagy száma miatt a Menedzsment szekciót két párhuzamos, tematikailag homogén alszekcióra bontották), Marketing szekció (15 előadás), valamint Gazdasági informatika szekció (8 előadás). Az angol nyelven megtartott online előadásokat a regisztrált résztvevőkön kívül a BBTE Közgazdaság- és Gazdálkodástudományi Karának több oktatója és hallgatója, valamint több EME-tag is követte.

A 2021-es Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében az EME Jogtudományi szekciója két intézménnyel (Sapientia EMTE Jogtudományi Intézet és Szabó T. Attila Nyelvi Intézet) közösen szervezett interdiszciplináris rendezvényt november 18-án, *A romániai magyar jogi terminológia revitalizációja* címmel. A konferencián romániai magyar jogászok és nyelvészek, szakfordítók részvételével került sor a szaknyelvtervezési feladatok: korpusztervezés, szaknyelvi állomány fejlesztése, a szaknyelvek státusz- és presztízstervezésével kapcsolatos legfontosabb kérdések megtárgyalására. A járványügyi helyzet miatt online formában megszervezett konferencián 43 személy vett részt: joggyakorlók, újságírók, az

akadémiai közösség képviselői és egyetemi hallgatók. Az eseményen, az előadások lejárta után, kérdésfeltevésre is lehetőség adódott, amellyel a résztvevők egy része élt is. A konferenciáról pozitív sajtóvisszhang született: a magyarországi *Magyar Jogi Nyelv* szakfolyóirat recenzio megjelentetését tervezi, a Szabó T. Attila Nyelvi Intézet honlapján pedig meg is jelent egy rövid ismertetés. A rendezvény sikerét jelzi az a tény is, hogy az együttműködés a vonatkozó intézmények között a jövőben is folytatódni fog, a konkrét problémakatalógus (elsősorban a romániai magyar jogi szaknyelv standardizálásának kérdése) rögzítése után további munkafolyamatok vannak tervbe véve.

Az EME támogatásával valósította meg *A tudásalapú gazdaság lehetőségei Erdélyben – a tierciér és a kvaterner szektor elemzése* című kutatási projektjét **Alt Mónika-Anetta** egyetemi docens és **Vizeli Ibolya** mesterképzős hallgató. A kutatás témája a kvaterner ágazat mint a gazdaság negyedik ágazatának meghatározása és szerepének elemzése Romániában, különös hangsúlyt fektetve Erdélyre. A romániai, illetve azon belül az erdélyi kvaterner ágazat elemzése a Nemzeti Statisztikai Hivatal adatbázisaiból származó releváns adatok felhasználásával, leíró statisztikai módszerekkel történt. Az eredmények alapján kijelenthető, hogy a kvaterner ágazat jelentősen hozzájárul Románia gazdasági teljesítményéhez és az ágazat fontossága várhatóan tovább növekszik. Amennyiben megfelelő intézkedések, ösztönzők és eszközök (pl. adókedvezmények, támogatási programok stb.) kerülnek kidolgozásra és implementálásra, úgy a kvaterner ágazat hozzájárulhat Erdély és Románia jövőbeni fejlődéséhez. A kutatási eredményeket a kutatók bemutatták a Sapiaentia Erdélyi Magyar Tudományegyetem által március 3–5. között megszervezett *15th International Conference on Economics and Business* konferencián, illetve felhasználták a *Szolgáltatások alapjai* tantárgy oktatási segédanyagának kiegészítéséhez.

Alt Mónika-Anetta egyetemi docens irányításával, illetve **Pop Rebeka Anna** és **Bodor Edina** doktoranduszok részvételével, 2021 őszén kezdődött és jelenleg is folyamatban van a *Modern kereskedelemi és eladás-menedzsmenti mutatók azonosítása és szemléltetése gyakorlati példákön keresztül* című kutatási projekt, amelynek eredményeit a kutatók két, kereskedelemmel kapcsolatos tantárgyban tervezik oktatási céllal hasznosítani.

A szakosztály vezetősége: **Kerekes Kinga** elnök, **Balla Emese**, **Kokoly Zsolt** alelnökök és **Vincze Mária Magdolna** titkár.

5. A Műszaki Tudományok Szakosztálya, küldetéséhez híven, 2021-ben is fenntartotta tudományos és tudományszervező programjait, ezek szerves részét képezték a szakosztály hagyományos tevékenységei. A járvány ugyan befolyásolta a szakosztályi évi tevékenységek szokásos menetét, mert a rendezvények egy része átkerült az online térbe. Mindemellert az évi tevékenységek a kitűzött céloknak megfelelően zajlottak az első félévben az online térben, az év második felében pedig sikerült személyes jelenléttel is rendezvényt szervezni. A novemberi *MTNE 2021. XXII. Műszaki Tudományok Ülésszaka* ismét az online térben zajlott. Nemzetközi tudományos üléseket, tudomány-népszerűsítő előadásokat, szakmai táborot szervezett a szakosztály, s tudományos tevékenységek, kutatások működését ösztönözte, segítette. Munkássága eredményeit kiadványsorozataiban tette közzé, melyeket az EME elektronikus könyvtárában,⁶⁷ az EDA-ban⁶⁸ s nemzetközi adatbázisokban terjesztett. A jelentősebb események részletes, fény-

⁶⁷ <https://www.emc.ro/publication-hu/>

⁶⁸ <https://eda.emc.ro/handle/10598/58>

képes beszámolóit az EME Intézményi tárában olvashatók az EDA-ban,⁶⁹ illetve a szakosztály YouTube-csatornáján megtekinthetők⁷⁰.

Szomorú eseménnyel indult az év, 2021. január 12-én életének 81. évében elhunyt **Gyenge Csaba** akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia külső tagja, a Kolozsvári Műszaki Egyetem professor emeritusa, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alapító, tiszteleti tagja, volt al-elnöke, illetve a Műszaki Tudományok Szakosztályának egykori elnöke. Oktató, kutató, ipari fejlesztő, doktorátusvezető, több generáció mérnök mentora, a műszaki tudományművelés meghatározója. Tudományos munkássága maradandó eredményekkel gazdagította a műszaki tudományt.⁷¹ **Gyenge Csaba** nekrológja az *Erdélyi Múzeum* 2021. 83. kötet, 1. füzetében jelent meg.⁷²

A szakosztály 2021. évi tevékenységét *A Műszaki Tudományok Szakosztály gondozásában 2020-ban megjelent kötetek, folyóiratok bemutatója* című rendezvénnyel indította január 21-én az online térben. A *Műszaki Tudományos Füzetek* sorozat 14. kötetét, **Papp István** *Mechanizmusok optimális kiegyensúlyozásának elmélete* című könyvét **Máté Márton** mutatta be. A *Tudomány-és Technikatörténeti fFüzetek* két kötetét (TTF. 14., 15.) a szerzők mutatták be élményszerű kutatásukat is felelevenítve: **Miholcsa Gyula**: *Erdély napórái* és **Jancsó Árpád**: *Temesvár–Lippa–Radna helyi érdekű vasút története*. A *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban megjelent két konferenciakötetet a szerkesztők mutatták be. Ugyanakkor bemutatásra került az *Acta Materialia Transylvanica* folyóirat 3. évfolyam 2020/1-es és 2-es száma is.

Március 18-án a *26. fiatal műszakiak tudományos fórumot* virtuális térben tartotta meg a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem (EMTE) partnerségében a szakosztály.⁷³ A rendezvény fővédnöke **Kollár László Péter** akadémikus, az MTA főtítkára; tiszteletbeli védnöke **Gyulai József** akadémikus volt. **Gyulai József** több éve szakmai mentora és aktív résztvevője volt a rendezvénynek. Utolsó levelében elvállalta a tavalyi rendezvény védnökségét is, azonban ezt sajnos már nem érte meg, 2021. február 12-én elhunyt. A szakosztály az FMTÜ örökös tiszteletbeli védnöke címmel tisztelettel adózik **Gyulai József emlékének**.

A szervező intézmények részéről **Bitay Enikő**, a Műszaki Tudományok Szakosztály elnöke és **Dávid László** egyetemi tanár, a Sapientia EMTE szenátusának elnöke nyitották meg a fórumot. Majd **Kollár László Péter** akadémikus, a Magyar Tudományos Akadémia főtítkára, a rendezvény fővédnöke köszöntőbeszédére került sor. Ezt követően az online térben összegyűlt résztvevőket **Johanyák Zsolt Csaba**, a kecskeméti Neumann János Egyetem tudományos dékánhelyettese és **Bársony István** akadémikus (ELKH EK MFA) köszöntötték, kiemelve a konferencia folyamatosságának fontosságát, a magyar nyelvű műszakosok Kárpát-medencei fórumának jelentőségét. A rendezvényt több intézmény jeles képviselője, oktatója/kutatója is megtisztelte jelenlétével. Az FMTÜ szorosan kötődik egy névhez, a tudományos bizottság egykori elnökéhez, **Gyenge Csaba** akadémikushoz, aki a fiatal kutatók szakmai irányítását és támogatását életcélként tette, s ugyanakkor lelkesen támogatta az FMTÜ-konferenciasorozatot, mely általa is nemzetközi jelentőségű, igen értékes tudományos fórummá erősödött.

⁶⁹ <https://eda.eme.ro/handle/10598/14940>

⁷⁰ https://www.youtube.com/channel/UCmC3XXbKx91_OjUMMuzQ1Aw/featured

⁷¹ <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/elhunyt-gyenge-csaba-akademikus-az-eme-volt-alelnoke-286322>

⁷² Digitális változata itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32655>

⁷³ A rendezvény honlapja itt érhető el: <http://www.eme.ro/fmtu/>, a dokumentumai itt találhatóak: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32540>, a részletes beszámoló itt olvasható: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32578>

Négy neves műszaki kutató/előadó négy országból, négy intézmény képviseletében, négy szakterületről tartott plenáris előadást. **Szkála Károly** akadémikus, az MTA külső tagja, a Zágrábi Ruđer Bošković Kutatóintézet, Informatikai és Számítástechnikai Központ vezetője, a mikroprocesszor kifejlesztése óta máig tartó nagy fejlődésnek a lefolyását elemezte, kiemelve hatását az ipari forradalmakra, az emberi élet és termelési módszerek fejlődésére. **Bárdossy András** akadémikus, az MTA külső tagja, a Stuttgarteri Egyetem egyetemi tanára a mérések értelmezését elemezte. **Diószegi Attila**, a Jönköpingeri Egyetem egyetemi tanára előadásában az öntöttvas előállításának és tulajdonságainak a fejlesztéséhez kidolgozott egyedi kísérleti és vizsgálati módszereket mutatta be. **Domokos József** egyetemi docens, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem Marosvásárhelyi Karának dékánja előadásában a beszédtechnológiák fontosabb területeit elemezte, az automata beszédfelismerő rendszerek és a beszéd-szintézis-rendszerek működését ismertette, kiemelve a nyelvi erőforrások szerepét az akusztikai és nyelvi modellek készítésében.

A fiatal, 35 év alatti kutatóknak járó **Maros Dezső-díjat** tavaly **Kántor József** kutatómérnök, egyetemi adjunktus kapta, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának adjunktusa. Méltatásában az előterjesztő, **Máté Márton** kiemelte kitartását, szívós munkabírását, szorgalmát, szerénységét, a tudomány iránti elkötelezettségét. A rendezvény színvonalát hagyományosan művészi produkciók, zenei események is emelik, ez ezúttal sem maradt el. A kiskoncertet **Birinyi József** népzene-kutató, hangszeres szolista tartotta *Síppal, dobbal... hangos ízelítő a Kárpát-medence népzenejéből* címmel, az 1350 darabból álló hangszergyűjteménye 39 jellegzetes, különleges zeneszerszámmal muzsikált.

A plenáris előadásokat követően délután tartották a videókonferencia szekcióüléseit, melyek öt párhuzamos, virtuális teremben zajlottak (anyagtudományok, gépészet, alkalmazott informatika, biztonság-tudomány, robotika, környezetvédelem, villamosság-tan és oktatás témákban). Köszönet illeti a tizenöt lelkes oktatót szekcióelnöki munkájukért: **Csavidári Alexandra**, **Darvay Zsolt**, **Dávid László**, **Fábián Enikő Réka**, **Forgó Zoltán**, **Gáti József**, **Gergely Attila**, **Johanyák Zsolt Csaba**, **Kerekes László**, **Kovács Tünde**, **Máté Márton**, **Molnár Kolos**, **Pásztor Judit**, **Rácz Pál** és **Tolvaly-Roșca Ferenc**.

A rendezvény programfüzete az EDA-ban érhető el.⁷⁴

A videókonferenciához összesen 136-an csatlakoztak 31 intézményből, hét országból (Dánia, Horvátország, Magyarország, Németország, Románia, Svédország, Ukrajna).

A tudományos bizottság által közlésre elfogadott, lektorált tanulmányokat két nyelven tették közzé: magyar nyelven az eddig megszokott módon a *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban: <https://www.eme.ro/publication-hu/mtk/mtk-main.htm>, illetve ennek angol nyelvű tükörmása, online felületen a Sciendo terjesztésében: <https://content.sciendo.com/view/journals/mtk/mtk-overview.xml>.

Az anyag-tudomány szakterületről beérkezett válogatott és lektorált tanulmányok, a tudományos bizottság javaslatának megfelelően, a szükséges kiegészítések után az *Acta Materialia Transylvanica* folyóirat 2021. 4. évfolyam 1–2. számaiban jelentek meg magyar (<https://www.eme.ro/publication-hu/acta-mat/mat-main.htm>) és angol nyelven egyaránt. Az angol nyelvű tanulmányokat a De Gruyter Open, Sciendo népszerűsíti (<https://content.sciendo.com/view/>

⁷⁴ A XXVI. Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszak programja. <https://eda.eme.ro/handle/10598/32541>

journals/amt/amt-overview.xml). Ezek indexelve lesznek a nemzetközi szakmai adatbázisokban, és hozzáférhetők a szakmai online könyvkereskedésekben is.

A rendezvényről kép és filmfelvétel is készült **Tóth Orsolya, Kisfaludi-Bak Zsombor** és **Vekov Géza** közreműködésével. A részletes fényképes beszámoló elérhető az EDA-ban.⁷⁵

Június 1-én nyolcadik alkalommal került sor a *Magyar műszakis ballagásra* Kolozsváron a Kolozsvári Műszakis Klub (KMK) és az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya szervezésében. Tekintettel arra, hogy a járványhelyzet miatt a tavalyelőtti ballagást nem sikerült megtartani, az ünnepi rendezvényre mindkét évfolyam végzőseit meghívták. A rendezvényre az EME előadótermében került sor, ahol **Bitay Enikő** akadémikus, az EME Műszaki Tudományok szakosztályának elnöke, **Sebestyén-Pál György**, a Kolozsvári Műszaki Egyetem, Automatizálás és Számítástechnika Kar dékánhelyettese, **Gobesz Zsongor-Ferdinánd**, a Kolozsvári Műszaki Egyetem, Építőmérnöki Kar docense, **Hatos Attila**, a Kolozsvári Magyar Diákszövetség elnöke és **Benedek Balázs**, a Kolozsvári Műszakis Klub elnöke köszöntötték a végzősöket. A köszöntéseket követően **Köllő Magor Örs** útravalóként Weöres Sándor *Tíz lépcső* című versét szavalta el. Az emléklapok és ajándékkönyvek átadása után kötetlen beszélgetésre került sor.⁷⁶ Köszönet illeti a szervezőket: **Benedek Balázs, Orosz Bettina, Lackó Orsolya, Lackó Kata, Lengyel Katalin, Köllő Magor Örs, Godra Ádám** és **Szócs Zoltán**.

Augusztus 26–29. között a szakosztály huszadik alkalommal szervezte meg a *Technikatörténeti alkotótábort*. Mint ismeretes, a szakosztály 2006-ban kezdeményezte a *Műszaki örökség feltárása, kutatása és védelme Erdélyben* elnevezésű interdiszciplináris programot, melynek a terepgyakorlati része az évente szervezett technikatörténeti alkotótábor. A program szervezője **Talpas János**, célja technikai örökségünk felkutatása, megőrzése, működőképessé tétele, az erdélyi kulturális örökségbe való beillesztése, illetve a térség kulturális és turisztikai fejlesztése.

2021-ben a Petrozsényi-medence bányászati életének nyomába indultak. A tábor tartalmas, eseménydús, bő adatgyűjtő és szakmai kapcsolatteremtő esemény volt, melynek során betekintést nyerhettek a Zsil-völgyi bányászati életbe, a város, Petrozsény életébe, a kisebbségi felekezetek egyháztörténetébe és nem utolsósorban a műszaki oktatásba, a nagy múlttal rendelkező intézmény életébe, s mindezekben felül értékes technikatörténeti adatokkal, értékes szakmai kapcsolatokkal gazdagodhattak. A terepmunka szakmai szervezésére a szakosztály oszlopos tagjait, a Petrozsényi Egyetem ny. professzorait, a doktori iskola aktív tagjait, **András József** és **Kovács József** bánya- és villamosmérnököket kérték fel, akik hasznos útbaigazításukkal, szakmaiságukkal, kapcsolatláncukkal tették értékessé, eredményessé a tavalyi felméréseket. Augusztus 27-én a tábor résztvevői meglátogatták a Petrozsényi Egyetemet, ahol a rektori hivatalban kötetlen szakmai beszélgetésre került sor **Radu Sorin Mihai** egyetemi rektorról és **Lazár Mariával**, a tudományos- és külkapcsolatok prorektor asszonyával. Megtekintették az egyetem igencsak színvonalas Kőzet- és Ásványtani Múzeumát, melyet az oktatásban is használnak. Ezt követően látogatták meg a felújított Zsilymacesdparosenyi Hőerőművet, amely az egyetlen működő hőerőmű a Zsil-völgyében. Itt a gyár két vezetőmérnöke – **Krausz Róbert** és **Tradnik Rudolf** (főmérnök) – idegenvezetésével megnézték a kéntelenítőberendezést, a mészkefeldolgozó egységet, az áramfejlesztő generátort, az ehhez tartozó vezérlőegységeket, valamint a már használaton kívüli csarnokot is. Ezt követően látogatták meg a felújított

⁷⁵ A 26. *Fiatal műszakiak tudományos fóruma ismét virtuális térben*. <https://eda.eme.ro/handle/10598/32579>

⁷⁶ *Rendhagyó, zárt körű Magyar műszakis ballagás Kolozsváron*. <https://eda.eme.ro/xmlui/handle/10598/32588>

Zsilymacesdparosenyi Hőerőművet (Uzina Paroseni). A csapat a 2015-ben bezárt petrilai bányát is bejárta, illetve ennek látogatható épületeit: az iskolát, a bemutató-, oktatói helyiséget, majd a bányamentők múzeumát is. **Cenușă Cătălin** alelnök (Planeta Mech), egykori petrilai bányaal alkalmazott volt az idegenvezető. Augusztus 28-án a petroszényi felekezeti templomokat járták be: a katolikus Szent Borbála-templomot, a református és az unitárius templomot, melyek látogatása során segítségükre volt a helyi RMDSZ vezető testülete (**Seres László**, **Wersanski Eduárd** és **Kutasi Csaba**) és a helyi lelképásztorok, gondnokok is (**Miesz Mária** gondnok, **Márton Zoltán** ref. lelkész, **Márton Edit** unitárius lelkész). A templomlátogatások után kötetlen szakmai és baráti beszélgetésre került sor a Petroszényi Polgármesteri Hivatalban **Tiberiu Iacob Ridzi** polgármesterrel és a helyi RMDSZ elnökével, **Kutasi Csabával**, aki a találkozói megszervezésében is segített. A találkozóról a román sajtó is tudósított. Sor került a Bányász Múzeum meglátogatására is. A múzeumban kiállított anyag nagy része adományból tevődik össze, valamint az udvaron lévő gépek a bányákban voltak használatosak egykor. A múzeumban **Marian Boboc** igazgató vezetett körbe, és ismertette a kiállítás történetét, a gyűjtemények jelentőségét. A berendezések (szerszámok, gépek) bemutatása a két elismert professzorra hárult, **András József** és **Kovács József** mérnökökre, akik szakmai többlettalakkal is szolgáltak. A részletes fényképes beszámoló az EDA-ban található.⁷⁷

Az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya tavaly is a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karával közösen szervezte meg a *XXII. műszaki tudományos ülészsakot*, a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozat keretében november 20-án, videókonferencia formájában. A rendezvény rangját jelentősen emelte a meghívott két plenáris előadó, **Mertinger Valéria** (Miskolci Egyetem, a Fémteni Képlékeny-alakítási és Nanotechnológiai Intézet igazgatója és a Műszaki Anyagtudományi Kar Kerpely Antal Doktori Iskolájának a vezetője) és **Szabó Péter János** (egyetemi tanár a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Karának Anyagtudomány és Technológia Tanszékén, az MTA Anyagtudományi és Technológiai Tudományos Bizottságának elnöke), akik az anyagtudomány (szupravezető Nb-/NbTi-/Cu-lemezes kompozitok és a visszászórtelektron-diffrakciók) területein elért értékes eredményeiket osztották meg a hallgatósággal. A megnyitón a Sapientia Erdélyi Tudományegyetem szenátusi elnöke, **Dávid László** köszöntötte a rendezvény résztvevőit, az EME részéről pedig **Bitay Enikő**, a Műszaki Tudományok Szakosztályának elnöke. A köszöntőbeszédék a 22 éve szerveződő műszaki tudományos ülészsak jelentőségét emelték ki, melynek története összefonódik a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem műszaki képzésével és tudományos tevékenységével, tudományszervezésével, publikációs igényével, törekvéseivel. Öt egyetem és négy kutatóintézet (összesen 29 szerző) főleg csoportos kutatási munkáját ismerhették meg a résztvevők. A XXII. Műszaki Tudományos Ülészsakot megtisztelte **Réger Mihály**, az Óbudai Egyetem Anyagtudomány és Technológia Doktori Iskolájának vezetője, **Mertinger Valéria**, a Miskolci Egyetem Fémteni Képlékeny-alakítási és Nanotechnológiai Intézetének igazgatója, a 3D-labor és a Műszaki Anyagtudományi Kar Kerpely Antal Doktori Iskolájának a vezetője, **Szabó Péter János** egyetemi tanár, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem Gépészmérnöki Karának Anyagtudomány és Technológia Tanszékéről, aki az MTA Anyagtudományi és Technológiai Tudományos Bizottságának elnöke, **Dávid László**, a Sapientia EMTE szenátusi

⁷⁷Talpas János: *A Petroszény-medence – a XX. technikátörténeti alkotótábor helyszíne. A bányászati élet nyomában.* <https://eda.eme.ro/handle/10598/32770>

elnöke, **Domokos József**, a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának dékánja, valamint **Réger Mihály**, az Óbudai Egyetem Anyagtudományok és Technológiák Doktori Iskolájának vezetője, **Dobránszky János** tudományos tanácsadó, ELKH, Budapest.

A rendezvény első részében két plenáris előadás hangzott el, levezető elnök **Dávid László** volt. A konferencia második részében 12 előadás hangzott el 29 szerzőtől, akik – a rendezvény hagyományának megfelelően – a műszaki tudományterület legkülönbözőbb területeiről, helyeiről érkeztek. A második rész levezető elnökei **Domokos József** és **Réger Mihály** voltak.

A rendezvény egyik lényeges mozzanata, melynek már többéves hagyománya van, a **Jenei Dezső-emléklap**⁷⁸ átadása, amely ünnepélyes keretben biztosít az erdélyi magyar műszaki tudományosságért kifejtett tevékenység elismeréséhez. Kitéüntetettünk **Kerekes László** gépészmérnök,⁷⁹ a Kolozsvári Műszaki Egyetem ny. egyetemi tanára, az Erdélyi Múzeum-Egyesület alelnöke volt.

A rendezvény méltó helynek bizonyult a 2021-ben elhunyt jeles kollégákról, műszaki egyéniségekről való megemlékezéshez: **Gyenge Csaba**, **Gyulai József**, **Tisza Miklós**, **Ferencz Attila**, **Dudás Illés** akadémikusok, mérnökök, akik valamennyien hozzájárultak a szakosztály működéséhez, és ápolták a tudományos kapcsolatokat.

A XXII. Műszaki Tudományos Ülésszak teljes felvétele a szakosztály YouTube-csatornáján nézhető meg, a programfüzet, illetve az esemény fényképes beszámolója az EDA-ban olvasható.⁸⁰

A 2021-es évben összesen öt kötet és két folyóiratszám jelent meg a szakosztály gondozásában s támogatásával. A *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozatban: az MTK 14. és az MTK 15. kötetei,⁸¹ az *Acta Materialia Transilvanica* (AMT) folyóirat 2021-es, 4. évfolyamának két száma is.⁸² A Műszaki Tudományos Füzetek sorozat legfrissebb, 2021-ben megjelent kötetei:⁸³ Harangus Katalin, Kakucs András: *Valószínűségszámítás és statisztika a mérnöki gyakorlatban* (MTF 15) és Bitay Enikő: *Hegesztési alapismeretek* (MTF 16) című kiadványa, valamint a tudomány- és technikatörténeti sorozatban megjelent kötet⁸⁴ (TTF 16) Jancsó Árpád: *Bánát első vasútvonala. Bánát első vasútja. Az Oravica–Báziás-vasútvonal története*. A kiadványok részletes adatai a *Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás* című fejezetben olvashatók.

A szakosztály köszönetét fejezi ki a lektoroknak, akik vállalták a tanulmányok szakmai értékelését, s véleményükkel, tanácsaikkal, önzetlen munkájukkal erősítették a tanulmánykötetek szakmaiságát (a tudományos bizottság tagjaiként), külön kiemelve az önálló kötetek lektorait: **Bagyinszki Gyula**, **Dobránszky János**, **Máté Márton**, **Pokorádi László** és **Nagy-György Tamás**. Ugyanakkor az AMT folyóirat 2021-es évi számainak gondozására felkért **Dobránszky János** lapszerkesztő szakszerű munkáját ezúton is köszönik. A kiadványok szakmaiságában nagy szerepük volt az olvasószerkesztőknek: **András Zselykének**, **Szenkovics Enikőnek**, **David Speightnek**, valamint a műszaki szerkesztőnek, tördelőnek: **Szilágyi Júliának**.

⁷⁸ A Jenei Dezső-emléklapról: <https://www.eme.ro/web/guest/jenei-dezso-emleklap>

⁷⁹ A kitéüntetett Jenei-emléklapja: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32730>

⁸⁰ A XXII. MTÜ videófelvétele: <https://www.youtube.com/watch?v=emo5aOLoPA4>, a XXII. MTÜ fényképes beszámolója: <https://eda.eme.ro/handle/10598/32768>

⁸¹ <https://doi.org/10.33895/mtk-2021.14>, <https://doi.org/10.33895/mtk-2021.15>

⁸² <https://doi.org/10.33923/amt-2021-01>, <https://doi.org/10.33923/amt-2021-02>

⁸³ <https://doi.org/10.36242/mtf-15>, <https://doi.org/10.36242/mtf-16>

⁸⁴ <https://doi.org/10.36241/ttf-16>

A kiadványok online változatainak megjelenítésében,⁸⁵ feltöltésében **Szilágyi Júlia, Orosz Bettina és Kisfaludi-Bak Zsombor** működtek közre.

A szakosztály a 2021. évben is együttműködött más intézményekkel, folytatódtak a közös kutatások a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetemmel, a Babeş–Bolyai Tudományegyetemmel, a Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetemmel, valamint az Óbudai Egyetemmel, melyek eredményei különböző fórumokon hangzottak el, és jelentek meg társ-szerzőségben, kiadványokban.

Tovább folytatódtak a szakosztály keretei között zajló inter- és transzdiszciplináris kutatások: archeometallurgiai, anyagtudományi, tudomány- és technikatörténeti, valamint az ipartörténeti emlékek gyűjtése és interjúk készítése is. Jelentősebb kutatási pályázatok, illetve témák 2021-ben: Technikatörténeti kutatási témák: 1. *Szelmalmok kutatása és megvalósítása*; 2. *Erdélyi zenélő toronyórák és harangjátékok kutatása*; 3. *Vasúti sínek hegesztésének technikatörténete*; 4. *A Kolozsvár vasútállomás története*; 5. *Lebombázott erdélyi hidak technikatörténete* (szakosztályi projektek). Anyagtudományi kutatások: 1. *Nanoszálás szerkezetű, lapatinibtartalmú amorf szilárd diszperzió gyógyszerhordozó rendszer előállítására centrifugális szálképző eljárással* (MTA Domus csoportos kutatási pályázat); 2. *Alumíniummátrixú kompozitok előállítása* (MTA Domus Hungarica); A *TiN/AlTiN PVD-réteg hatásának kísérleti vizsgálata a melegen megmunkált szerszámacél felületi jellemzőire*. Az elért eredményeket az alkalmazott tudományok, *Applied Sciences* nevű folyóiratban tették közzé.⁸⁶ Folytatódtak a műszaki nagyjaink kutatások is: Martin Lajos (1827–1897), a repülés magyar úttörő kutatója; Gyenge Csaba (1940–2021) gépészmérnök, műszaki szakíró, akadémikus és Miklósi Kornél (1887–1963) akadémikus, gépészmérnök, a sínen járó hegesztőgép feltalálója, az ő életük kutatása, műszaki hagyatékuk feldolgozása.

A kutatási eredményeiről előadásokban, közleményekben számoltak be a kutatók. Ugyanakkor fontosnak tartották a kutatási eredményeket közérthető módon is terjeszteni, ezért 2021-ben, akárcsak az előző évben, a KAB felhívására eredményeiket továbbították a *Tudományos eredmények szemléje*⁸⁷ rovatba, ezúttal a közölt Domus-csoportos pályázat kutatási eredményeit *Fenofibrát alapú készítmények optimalizált, nagy mennyiségű gyártása korona-szálképzéssel* címmel tették közzé az ismeretterjesztő rovatban.⁸⁸ Ebben a témában az előző években elért eredményeiket tették közzé.

A szakosztály 2020-ban létrehozott YouTube-csatornájára folyamatosan felkerülnek a rendezvények előadásai,⁸⁹ melyen a XXII. MTÜ-rendezvény teljes anyaga megtalálható.

A szakosztály folyamatosan követi, támogatja a fiatal műszakosok tevékenységét, terveit, igényeit, megvalósításait. Az idén szorosabb együttműködés alakult ki a *Kolozsvári Magyar*

⁸⁵ Az EME elektronikus könyvtára: <https://www.eme.ro/publication-hu/>, EDA: <https://eda.eme.ro/>, MTMT: <https://m2.mtmt.hu>

⁸⁶ Enikő, Bitay; László, Tóth; Tünde Anna, Kovács; Zoltán, Nyikes; Attila Levente, Gergely: *Experimental Study on the Influence of TiN/AlTiN PVD Layer on the Surface Characteristics of Hot Work Tool Steel*. Applied Sciences 2021, Volume 11, Issue 19, 9309, Q2, FI=2.679, 1–12. <https://doi.org/10.3390/app11199309>

⁸⁷ Jelentős tudományos eredmények ismertetése: <https://kab.ro/hirek/hir/tudomanyismertetes-1337>

⁸⁸ <https://kab.ro/hirek/hir/fenofibrat-alapu-keszitmenyek-optimalizalt-nagy-mennyisegu-gyartasa-korona-szalkepzessel-1273> (2021. 05. 20.)

⁸⁹ A műszaki szakosztály YouTube-csatornája: https://www.youtube.com/channel/UCmC3XXbKx91_OjUMMuzQ1Aw

Diákszövetség (KMDSZ) Kolozsvári Műszakis Klubjával (KMK), a szakosztály munkálataiba bekapcsolódva, a KMK mindenkori elnökét a szakosztály vezetésébe is bevonva.

A tudományos tevékenységek mozgatórugójaként a szakosztály továbbra is folyamatosan figyeli, segíti, ösztönzi a műszaki kutatás tevékenységeit, külön figyelmet szentelve az eredmények bemutatásának, magyar nyelven való közlésének, terjesztésének is. Ugyanakkor igyekszik a nemzetközi vérkeringésbe is eljuttatni ezeket az eredményeket.

A szakosztály vezetősége: **Bitay Enikő** elnök, **Márton László**, **Máté Márton** és **Kelemen Nándor** (KMK) alelnökök, **Kisfaludi-Bak Zsombor** titkár.

6. A Matematikai és Informatikai Szakosztály legfontosabb rendezvénye, az előző évekhez hasonlóan, A Magyar Tudomány Napja Erdélyben keretében szervezett és lebonyolított konferencia volt. Ezenkívül a Matematikai és Informatikai Szakosztály tagjai különböző egyéb konferenciák, tudományos ülésszakok, előadások, illetve szakmai versenyek megrendezéséhez járultak hozzá, melyeknek a szervezése az egyes partnerintézményekkel közösen történt.

A szakosztály 2021-ben is bekapcsolódott A Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvény-sorozatba, november 12–14. között szervezte meg a *12. matematika és informatika alkalmazásokkal* videókonferenciát. Ez alkalommal a konferenciát **Kassay Gábor** és **Varga Csaba**, 2021-ben elhunyt matematikaprofesszorok emlékének szentelték. Mindkét egyetemi tanár a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Matematika és Informatika Karán oktatott. Nemzetközi szinten elismert kutatási eredményeikhez kapcsolódó előadások gyakran elhangzottak az EME Matematikai és Informatikai Szakosztálya által szervezett konferenciákon. **Kassay Gábor** 2015-ben plenáris előadást tartott az egyensúlyfeladatról és annak alkalmazásairól a *6. matematika és informatika alkalmazásokkal konferencián*.

November 12-én a Matematikatörténeti szekcióval kezdődött a konferencia, melynek keretében **Kása Zoltán** (Sapientia EMTE) *Matematika magyarul a kolozsvári egyetemi oktatásban 1945 után*, illetve **Oláh-Gál Róbert** (Sapientia EMTE) *Matematikus kartársaink emlékezete* című előadása hangzott el. Ezt követően két párhuzamos szekcióban informatikai és didaktikai, illetve matematikai előadások kerültek bemutatásra: **Kovács Lehel István** (Sapientia EMTE) *Robotirányítás mozgásmódolással*, **Olteán-Péter Boróka** (Óbudai Egyetem, Sapientia EMTE) *Covid19-járvány modellezése vizualizációs platform segítségével*, **Kopacz Anikó** (BBTE), **Mester Ágnes** (BBTE), **Kolumbán Sándor** (BBTE), **Csató Lehel** (BBTE) *Vasútimenetrend-ütemezés optimalizálása és a megerősítéses tanulás*, **Bódis Klára** (zilahi Református Wesselényi Kollégium) *Módszerek, tanszerek az informatikaoktatásban*, **Osztian Pálma Rozália** (Sapientia EMTE), **Kátai Zoltán** (Sapientia EMTE), **Osztian Erika** (Sapientia EMTE) *A középiskolai tanulmányok hozadéka a számítógépes gondolkodás perspektívájából*, **Makó Zoltán** (Sapientia EMTE) *Néhány észrevétel a szökési sebességről*, **Dornai Zsófia** (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem), **Pintér Miklós** (Budapesti Corvinus Egyetem) *Lényeges koalíciók nem kiegyensúlyozott játékok esetén*, **E.-Nagy Marianna** (Budapesti Corvinus Egyetem és Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem), **Varga Anita** (Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem) *Egy hosszúlépéses belsőpontos algoritmus család lineáris programozási feladatok megoldására*, **Varga Anita** (BME), **E.-Nagy Marianna** (BCE és BME) *Új hosszúlépéses belsőpontos algoritmus módosított keresési irányokkal elégséges lineáris komplementaritási feladatok megoldására*, **Török Roland** (Budapesti Corvinus Egyetem) *Lineáris komplementaritási feladatok megoldására szolgáló belsőpontos algoritmusok implementációja*.

Szombaton a Visszhang kórus online fellépésével folytatódott a rendezvény. Elhangzott: Ola Gjeilo – Ubi caritas, vezényelt Molnár Botond. Ezt követően a **Kassay Gábor** emlékének szentelt szekció keretében a **Kolumbán József** (BBTE) és **Szenkovits Ferenc** (BBTE) *Kassay Gábor tudományos munkássága* című plenáris előadásra került sor. A Kassay Gábor emlékének szentelt szekció folytatódott az alábbi matematika-előadásokkal: **Páles Zsolt** (Debreceni Egyetem) *Maximum tétel általánosított konvex függvényekre*, **László Szilárd** (Kolozsvári Műszaki Egyetem), **Kassay Gábor** (BBTE), **Cornel Pintea** (BBTE) *Monoton operátorok speciális sűrű halmazokon*, **Pintér Miklós** (Budapesti Corvinus Egyetem) *Egyensúlyok nagy játékokban*, **Illés Tibor** (Budapesti Corvinus Egyetem), **Rigó Petra Renáta** (Budapesti Corvinus Egyetem), **Török Roland** (Budapesti Corvinus Egyetem) *Általánosított széles környezetes belsőpontos algoritmus elégséges LCP-re*, **Rigó Petra Renáta** (BCE), **Darvay Zsolt** (BBTE) *Horizontális lineáris komplementaritási feladatok, szimmetrikus kúpok Descartes-szorzata felett*, **Darvay Zsolt** (BBTE), **Rigó Petra Renáta** (BCE) *Prediktor-korrektor belsőpontos algoritmus új keresési iránnyal*, **Németh Sándor** (BBTE) *Kölcsönösen poláris aszimmetrikus vektornormák*.

Délután a **Varga Csaba** emlékének szentelt szekció következett, amely **Kristály Sándor** (BBTE, Óbudai Egyetem) *Varga Csaba tudományos munkássága* című plenáris előadással kezdődött. Ezt követően ebben a szekcióban az alábbi előadások hangzottak el: **Németh Sándor Zoltán** (University of Birmingham), **Orizon Pereira Ferreira**, **Jinzheng Zhu** *Hiperbolikus konvexitás*, **Farkas Csaba** (Sapientia EMTE), **Kristály Sándor** (BBTE, Óbudai Egyetem), **Varga Csaba** (BBTE) *Kritikus Kirchhoff-egyenletek*, **Mezei Ildikó Iлона** (BBTE), **Varga Csaba** (BBTE) *Multiplicitási eredmények kvázilineáris sajátérték-feladatokra nemkorlátos tartományokon*, **Mester Ágnes** (BBTE, Óbudai Egyetem), **Peter Ioan Radu**, **Varga Csaba** (BBTE) *Hardy-típusú egyenlőtlenségek Finsler-sokaságokon*, **Vas Orsolya** (BBTE), **Lisei Hannelore** (BBTE), **Varga Csaba** (BBTE) *Inhomogén elliptikus egyenletek megoldásának lokalizálása*, **Bandi Árpád** (Matlap) *Emlékeim dr. Varga Csabáról*, **Farkas Miklós** (Mircea Eliade Főgimnázium) *Emlékeim Varga Csaba középiskolás éveiről*.

November 13-án este a konferencia a **Farkas Gyula-emlékérem** átadási ünnepségével folytatódott. Az emlékérem olyan, általános iskolában vagy középiskolában oktató matematika vagy informatika szakos tanár kaphatja, aki tevékenységével jelentősen hozzájárult a matematikai vagy informatikai ismeretek terjesztéséhez, és a tehetségfelfedezésben kiemelkedő eredményeket ért el. A 2021-ben díjazottak: **Ghevárd Júlia** informatika-tanár (Kolozsvár), **Tamási Csaba** matematikatanár (Csíkszereda), **Zsombori Gabriella** matematika-tanár (Csíkszereda). A laudációkat **Soós Anna** és **András Szilárd** olvasta fel. Összesen 28 előadás hangzott el, és 75 regisztrált résztvevője volt a rendezvénynek.

A konferencia a nemrég elhunyt kollégák sírjának meglátogatásával zárult Gyöngyfalván, illetve a Házsongárdi temetőben, **Kása Zoltán** vezetésével.

A fentiekén kívül tagtársaink részt vettek az EME külső kutatási programjában, illetve a Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszakán, ezáltal ápolva az együttműködést az EME Műszaki Tudományok Szakosztályával.

A szakosztály vezetősége: **Robu Judit** elnök, **Makó Zoltán** alelnök, **Darvay Zsolt** titkár.

7. Az Agrártudományi Szakosztály a 2021-es évre kevesebb rendezvényt tervezett a világjárvány miatt, mint a korábbi években. A szakosztály közgyűlését február 5-én tartották meg online formában a Google Meet platformon. Sajnos a közgyűlésen kevesen vettek részt, ami részben a tagok életkorával és informatikai készségeikkel magyarázható. A jelenlevők

megbeszélték a 2020-as év tapasztalatait, és feltérképezték azon lehetőségeket, amelyekkel a szakosztály létszámát és tevékenységeit gyarapítani lehetne.

A szakosztály társszervezésével a május 28–29. időszakban valósult meg a *VI. erdélyi kertész és tájépítész konferencia*, amely keretében a hazai és külföldi előadók munkái (előadások és poszterek) öt tagozatba lettek csoportosítva. A konferenciáról a következő linken lehet olvasni részletesebben: <https://ms.sapientia.ro/hu/kutatas/konferenciak/vi-erdelyi-kertesz-es-tajepitesz-konferencia>.

Egyes szakosztályi tagok hozzájárultak a július 12–16. időszakban megvalósuló moldvai tanulmányúthoz, amely során a Sapientia EMTE Sepsiszentgyörgyi Tanulmányi Központban tanuló agrármérnöki szakos hallgatói a szakspecifikus hagyományokhoz igazodva, igen változatos termőhelyek (agroökológiai adottságok) jellegzetességeit, és ezeken sikeresen alkalmazható sajátos természetstechnológiai eljárásokat ismerhettek meg, ugyanakkor lehetőségük adódott arra, hogy a szakmában kiemelkedő tevékenységet felmutató intézeteket, farmokat látogassanak meg.

Kapcsolódva az *Iránytű az élhető jövőhöz* témájú, Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2021-es rendezvénysorozathoz, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Agrártudományi Szakosztálya, valamint a Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesület, karöltve a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának Kertész-mérnöki Tanszékével, valamint az illyefalvi LAM Alapítvánnyal, mint társszervezők 2021. december 10-én megszervezték az *Agrártudomány az élhető jövőhöz* témájú, *XVII. agrártudományi konferenciát*.

A tervezettel ellentétben a konferencia online térben valósult meg a Google Meet alkalmazás révén. A teljes rendezvény megtekinthető az EME Sepsiszentgyörgyi Fiókegyesületének YouTube-csatornáján.⁹⁰

A tudományos ülésszokról több ismertető/tudósítás készült az írott és online médiában (Maszol, Háromszék stb.).

A szakosztály vezetősége: **Nyárádi Imre István** elnök, **Fazakas Csaba** alelnök, **Lázár László** titkár.

Fiókegyesületeink

A fiókegyesületek, akárcsak a szakosztályok, fontos pillérei az EME-nek, hiszen különböző régiókat kapcsolnak be a tudományos vérkeringésbe, ezáltal hozzájárulva ahhoz, hogy a kutatómunka, a tudományművelés és -népszerűsítés a nagy egyetemi központokon kívül is eredményes lehessen. Rendezvényeiket általában a helyi civil szervezetekkel, önkormányzatokkal karöltve szervezik, így azok a regionális igényeket is szem előtt tartják, s az anyagi hátteret is igyekeznek közösen megteremteni. Munkájuk által újabb ígéretes lehetőségek tárulnak fel mindazon fiatal kutatók előtt, akik szülőföldjükön szeretnék tudásukat kamatoztatni, itt szeretnének bekapcsolódni a tudományos életbe. A fiókegyesületek tevékenységét a települések betürendjében tüntetjük fel.

Az aranyos-vidéki fiókegyesület október 23-án Pálffy Mór-emlékülést és -emléktábla-avatást szervezett Bágyonban a Kolozsvári Akadémiai Bizottság Földtani Szakbizottságával, Várfalva község polgármesteri hivatalával és a Koch Antal Földtani Társasággal partnerségben.

⁹⁰ *XVII. agrártudományi konferencia: Agrártudomány az élhető jövőhöz*, 2021.12.10. EME (<https://www.youtube.com/watch?v=ri62M3V5eJA>).

A fiókegyesület az elmúlt évben is bekapcsolódott a Magyar Tudomány Napja Erdélyben rendezvénysorozatba. November 26-án a Jósika Miklós Elméleti Líceum épületében zajlott a *Mindennapi élet Aranyos-vidéken a kommunizmus korában* témájú kiskonferenciája, melyen 20 személy vett részt személyesen, és 16-18 személy követte a Facebook-csatornán az előadásokat, melyeknek közvetítését **Péter Erzsébet** informatikus tanárno tette lehetővé. A konferenciát **Fodor Attila** fiókegyesületi elnök vezette le, a következő előadások hangzottak el: **Bálint Róbert Zoltán**: *Egyházi élet a kommunizmus korában*, **Fekete Béla**: *Mindennapok bágyoni fényképeken*, **Keszeg Vilmos**: *Elmondott és elhallgatott történetek a kommunizmus korában*. A Jósika Miklós Elméleti Líceum tanulói is tartottak előadást: *Kutatási beszámoló: Mindennapok a gyárakban és „a földeken”*. A kutatócsoport tagjai: **Manases Zselyke**, **Mihályfalvi Csongor**, **Szabó Iringó**, **Szél Zsuzsa**, **Tőkés Anikó**.

A fiókegyesület elnöke **Fodor Attila**, titkára **Máthé Hajnal**.

A gyergyószentmiklósi fiókegyesület februárban és márciusban két könyvbemutatót tartott.

Február 25-én **Kolozsvári András** (B. Kovács András) Sepsiszentgyörgyről bemutatta *Szarvascsoda, avagy adjátok vissza a magyar verset a lírának* című verseskötetét, a Mark House Könyvkiadó gondozásában. Március 18-án **Székely Zsolt** sepsiszentgyörgyi egyetemi docens bemutatta *Emlékeim* című könyvét a Státus Könyvkiadó gondozásában. A könyv **Székely Zoltánnak**, a sepsiszentgyörgyi Székely Nemzeti Múzeum volt igazgatójának az önéletrajzát és szakmai levelezését tartalmazza.

A szárhegyi falunapok során **Garda Dezső** bemutatta 2021-ben megjelent könyvét, melynek címe *Székelyföld az 1918. év végi román hódítástól az Országos Magyar Párt megalakulásának időszakáig. Impériumváltás Gyergyóban* címmel. Ugyanezt a könyvet bemutatta szeptember 3-án Maglód városában és szeptember 25-én a Pázmány Péter Katolikus Egyetem Bölcsészet- és Társadalomtudományi Karán. Október 5-én, 6-án és 7-én Gyergyószentmiklóson, Gyergyóalfaluban és Gyergyószárhegyen **Süli Attila** magyarországi hadtörténész mutatta be gróf Mikó Mihály életéről írt könyvét, aki 1848-ban Csík-, Gyergyó- és Kászonszékek alkirálybírója volt.

A fiókegyesület is bekapcsolódott *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben* rendezvénysorozatba november 8–9-én a *Forradalmak és szabadságharcok Erdélyben és Székelyföldön* című konferenciával.

A Gyergyószentmiklósi Városi Könyvtárban tartott rendezvényen 20 személy vett részt. Betegség miatt sajnos több előadó sem lehetett jelen személyesen, ezért az ő előadásukat felvételtől láthatták az érdeklődők. A rendezvény első napján a Rákóczi-kort és az 1848-as eseményeket elevenítették fel, a második napon főként az 1956-os eseményekkel és a forradalomhoz csatlakozó erdélyiek meghurcoltatásával kapcsolatban hangzottak el előadások. A konferencián köszöntőt mondott **Lukács Bence**, Magyarország csikszeredai főkonzulja.

Garda Dezső, nyugalmazott gyergyószentmiklósi előadótanár *A II. Rákóczi Ferenc vezette szabadságharc Erdélyben, Székelyföldön és Gyergyóban*, illetve *Az 1848-as évi forradalom és szabadságharc erdélyi, székelyföldi és gyergyói vonatkozásai* címmel tartott előadást, **Komán János**, nyugalmazott maroshévízi tanárnak *Az ágyúöntő Bodor Ferenc „tudományos munkássága”* című előadása hangzott el. **Süli Attila** őrnagy, hadtörténész *Ismét magyar zászló alatt Csík-, Gyergyó- és Kászonszék 1849 elején* című előadását az októberi könyvbemutató alkalmával vették fel. **Dávid Gyula** irodalomtörténész *Az 1956-os forradalom erdélyi eseményei*

című előadását és **Cseke Péter** irodalomtörténész, eszmetörténész, nyugalmazott egyetemi tanár *Páskándi Géza szabadságharca 1956 előtt és 1963 után* című előadását is felvételről tekinthette meg a közönség. **Kozma Csaba**, a Polis Könyvkiadó szerkesztője *A fekete kéz. Adalékok a marosvásárhelyi és a gyergyószárhegyi fiatalok szervezetéhez* címmel tartott előadást. **Benkő Levente** történész, a Művelődés folyóirat főszerkesztője *Egyazon közösségben, külön utakon. A romániai magyar értelmiségi elit és az ifjak 1956 őszén* témában tartott előadást. **Tófalvi Zoltán** történész *Szilágyi Árpád 1956-os forradalma* c. dolgozatát **Bajna György** mutatta be, **Szilágyi Árpád** jelenlétében. A konferencia második napján **Garda Dezső** egy harmadik előadást is tartott: *Törvénytervezet az 1956-os évi szabadságharc romániai áldozatainak kárpótlására vonatkozóan* címmel. A délután folyamán kiértékelték a bemutatott előadásokat. A konferencia teljes anyaga továbbra is megtekinthető a Gyergyó Tv Youtube-csatornáján.

A fiókegyesületi elnöke: **Garda Dezső**.

A marosvásárhelyi fiókegyesület tagjainak nagyobbik része nem végez folyamatosan tudományos munkát. Akik tudományos tevékenységet végeznek – közülük elsősorban a természet- és műszaki tudományok művelői –, azt nem az EME keretében, hanem egyéb szakmai intézményekben, egyesületekben vagy egyéni úton, szabadidejükben fejtik ki, de az I. szakosztályból is többen az EME-n kívül más tudományos szervezetekhez is kapcsolódnak, így például a történészek a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülethez, a néprajzosok a Kriza János Néprajzi Társasághoz.

A fiókegyesület november 27-én – A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 20. fórumához kapcsolódóan és a marosvásárhelyi Borsos Tamás Egyesülettel közösen – *Maros megye és Marosvásárhely történetéből* címmel szervezett tudományos videokonferenciát, amelyen nyolc előadó (hét marosvásárhelyi és egy budapesti történész) tartott előadást, és – változó létszámokban – mintegy 15-20 személy vett részt a rendezvényen. A konferencia programja az EME eseménytárában olvasható.⁹¹ Az előadások szerkesztett változatait egy tanulmánykötetben kívánják megjelentetni. A fiókegyesület szakmai szempontból aktív tagjai részt vettek egyéb tudományos intézmények által szervezett hazai és külföldi tudományos megnyilvánulásokon, és szakmai folyóiratokban és tanulmánykötetekben több tanulmányt tettek közzé. Mindezek mellett a tapasztalt kutatók elsősorban – de nemcsak – a pályakezdő fiataloknak nyújtottak szakmai tanácsadást.

A fiókegyesületi titkára: **Simon Zsolt**.

A sepsiszentgyörgyi fiókegyesület az elmúlt évben két konferenciát szervezett: egyet áprilisban és egyet decemberben. Mindkét rendezvényen társszervezői szerepet töltött be.

Április 29-én a fiókegyesület a Debreceni Akadémiai Bizottsággal közös online konferenciát szervezett a DAB kezdeményezésére. A konferencia tudományterülete: közgazdaságtan, címe: *Regionalitás és fenntarthatóság*. Társszervezők voltak még: a DAB Jász-Nagykun-Szolnok Megyei Szakbizottsága, a Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kara, a Nyíregyházi Egyetem Gazdálkodástudományi Intézete, a Partiumi Keresztény Egyetem és a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem. A konferencia moderátora **Kiss Marietta** volt, köszöntőt mondott **Bitay Enikő** akadémikus, az EME főtítkára és **Páles Zsolt** akadémikus, a DAB elnöke.

⁹¹ A konferencia programja: <https://www.emc.ro/web/guest/esemeny/-/tartalom/mtnc-2021--maros-megye-es-marosvasarhely-tortenetebol-334916>

A Fenntarthatóság szekció levezető elnöke **Bíró Boróka Júlia** volt, a szekcióban a következő előadások hangzottak el: **Bíró Biborka Eszter** (Sapientia EMTE, Csíkszeredai Kar): *A fenntartható befektetések térnyerése*, **Szakály Zoltán** (Debreceni Egyetem): *Fenntartható és egészséges táplálkozás. Hogyan érhető el viselkedésváltozás a fogyasztóknál?*, **Bíró Boróka Júlia**, (Sapientia EMTE, Sepsiszentgyörgyi Tanulmányi Központ): *Egy székelyföldi regionális online étel-házhozszállítási rendszer elemzése. Lehetőségek és veszélyek koronavírus idején*, **Kiss Marietta** (Debreceni Egyetem): *A fenntartható értékrend megjelenése debreceni egyetemisták körében*, **Bakos Levente** (Sapientia EMTE, Marosvásárhelyi Kar): *Decentralizált vállalati döntéshozatal és fenntarthatóság*.

A Regionalitás szekció levezető elnöke **Szakály Zoltán** volt, és a következő előadásokra került sor: **Balla Emese** (Sapientia EMTE, Kolozsvári Kar): *A vidékfejlesztési támogatások regionális megoszlása Romániában*, **Kósáné Bilanics Ágnes** (Nyíregyházi Egyetem): *A Nyíregyházi Egyetem regionális szerepvállalása a gazdasági szakemberek képzésében*, **Szilágyi Ferenc** (Partiumi Keresztény Egyetem): *Regionális kutatások a Partiumban*, **Szabó Attila** (Debreceni Egyetem, Szolnok): *Szolnok 2030: egy alföldi város jövőképe*.

Kapcsolódva az *Iránytű az élhető jövőhöz* témájú, *Magyar Tudomány Napja Erdélyben 2021-es rendezvénysorozathoz* a fiókegyesület az agrártudományi szakosztállyal közösen december 10-én megszervezte az *Agrártudomány az élhető jövőhöz* témájú, *XVII. agrártudományi konferenciát*. Társzervező volt még a Sapientia EMTE Marosvásárhelyi Karának Kertészmérnöki Tanszéke, valamint az illyefalvi LAM Alapítvány. Célként a rendezvény az alábbiakat követte: az agrártudomány mindennapi életünkben, valamint az élhető jövő alakításában betöltött szerepének megismertetése; szakmai közösség formálása és az együttműködések elősegítése; a fiatalok tudományos érdeklődésének ösztönzése és kutatómunkába való bevonása; a magyar tudományos szaknyelv ápolása; az agráriumot elősegítő interdiszciplinaritás ösztönzése.

A tervezett program 11 szakmai előadást és egy méltatást foglalt magában. A szakmai előadások a szántóföldi és kertészeti növénytermesztés aleggységeket képviselték. Az előadók a Sapientia EMTE rendszerében képzett, tavaly végzett agrármérnökök és kertészmérnökök voltak, akik oktatóik mentori tevékenysége mellett elkészített, saját kutatási eredményeiket mutatták be.

A SARS-CoV-2 vírus okozta járványhelyzet miatt a szakmai konferenciát online térben kellett az érdeklődők széles körében megvalósítani. Ez a Google Meet alkalmazással történt. A teljes rendezvény utólag feltöltésre került az EME sepsiszentgyörgyi fiókegyesületének YouTube-csatornájára.⁹²

A konferencia eredményeként az online megvalósítás sikeres szakszerű lehetősége és a kezdő szakemberek tudományművelés iránti érdeklődésének ösztönzése emelhető ki.

A fiókegyesület elnöke: **Bíró Boróka Júlia**.

A **szilágysomlyói fiókegyesület** minden 2021-es tevékenységet a Báthory István Alapítvány és a Báthory–Bem Hagyományörző Egyesület által közösen meghirdetett **Báthory István Emlékév** címszó alatt rendezett. Sajnos 2021-ben sem sikerült a tervezett programokat maradéktalanul megvalósítani a koronavírus-járvány okán elrendelt rendelkezések miatt.

Január 22-én került sor *A magyar kultúra napja* megünneplésére online formában. Előadást tartott **Rüsz-Fogarasi Enikő** *Erdély és Somlyai Báthory István* címmel.

⁹² A felvétel itt érhető el: <https://www.youtube.com/watch?v=ri62M3V5eJA>

A március 15-i megemlékező műsort a helyi EMKE-vel, RMDSZ-szel és a Báthory István Alapítvánnyal közösen tartották.

Június 1-én, a Báthory István Könyvtár Napján könyvbemutatóra került sor: *Kuckómesék – gyerekekről, gyerekeknek*. A könyvben Mátyás király, Báthory István, illetve egyéb meghirdetett mesepályázatokra érkezett munkák és ezek gyerekek által készített illusztrációi kaptak helyet. A könyvbemutatót a kis szerzők tiszteletpéldányának átvétele, majd az Ampelopsis versszínház Áprily-emlékestje követte.

A július 5-i trianoni megemlékezést, melyet 2020-ról halasztottak a tavalyi évre, az EMKE Szilágysomlyó és környéke szervezetével közösen tartották.

Szeptember 24–26-án került sor a *XXI. pedagógus-továbbképzőre* a Báthory-napok keretében, közösen a Báthory István Alapítvánnyal és a Romániai Magyar Pedagógusok Szövetségével (Gál Kelemen Oktatási Központtal).

Október 8–9-én tartották meg a 2020-ban elmaradt *XXVII. orvostudományi továbbképzőt* Zilahon a *XXIX. Báthory-napok* (szept. 24–26.) keretében, közösen a Báthory István Alapítvánnyal. A téma változott az előzetesen megadotthoz képest, címe: *A koronavírus árnyékában* volt.

Az október 23-i '56-os megemlékezést közösen tartották a Szilágysomlyói EMKE – Magyar házzal.

November 27-én került sor a többször halasztott Szilágyság-kutatás napjára, a MTNE keretén belül, közösen a Zilah és vidéke EME-csoporttal.

A fiókegyesület elnöke: **Széman Péter**.

A Zilah és vidéke fiókegyesület életében különösen rendhagyó esztendő volt a 2021-es év. A fiókegyesület tevékenységét nagymértékben meghatározta **Bajusz István** fiókegyesületi elnök, régészprofesszor 2021. április 28-i halála. Emiatt a május 8-ra tervezett *XVIII. Szilágyság-kutatás napja: Emlékezzünk régiekről – 76 éve hunyt el Petri Mór, Szilágyság monográfusa* rendezvény megtartására nem került sor, valamint a július 11-re tervezett felavatását Petri Mór – a fiókegyesület által készítettett – síremlékének szintén egy későbbi időpontra halasztották. Mivel Bajusz István a Szilágysági magyarok IV. kötetének szerkesztésében is aktívan részt vett, átmenetileg a kötet szerkesztési munkálatai is félbeszakadtak. Kovács Kuruc János alelnök szervezésében 2021. november 27-én került sor a *XVIII. Szilágyság-kutatás napjára, Emlékezzünk régiekről* címmel⁹³, a zilahi Vigadó termében. Az EME vezetőségét **Sipos Gábor** alelnök, akadémikus képviselte. A tudományos előadásokat követően 18 kétnyelvű poszteren mutatták be Petri Mór életét és munkásságát, valamint a vármegye születését, természeti, gazdasági, társadalmi, kulturális életét is. A rendezvény végén **T. Szabó Csaba** óorkutató, **Lakóné Hegyi Éva** nyugalmazott zilahi muzeológus és **Kovács Kuruc János** történész emlékezett meg **Bajusz Istvánról**, a lelkiismeretes egyetemi tanárról és a tudományszervező, iskolateremtő régészről.

Az elmúlt évben is három **Petri Mór-díjat** adtak át: **Kaszta András** (Hadad), **Varga D. István** (Szilágycseh) és **Györfi Deák György** (Zsibó) kapta a Petri Mór-díjat.

A fiókegyesület 2022-re a budapesti és a tasnádszarvadi emlékművek felavatását tervezi.

A fiókegyesület megbízott elnöke: **Kovács Kuruc János**.

⁹³ A XVIII. Szilágyság-kutatás napja konferencia programja és beszámolója: <https://www.emc.ro/esemeny/-/tartalom/mtn-2021--xviii-szilagysagkutatas-napja-emlekezes-bajusz-istvanra-334947>

Ifjúsági szakcsoportjaink

Egyesületünk 2021-ben is felkarolta, támogatta és ösztönözte a tudományos utánpótlást biztosító szakmai műhelyeket és az azok által tömörített, tudományos tevékenységre vállalkozó diákságot.

A Kolozsvári Magyar Történezhallgatók Egyesületének (KOMATE) működését a 2021-es évben is nehezítette az elhúzódó járványhelyzet. A 2020-as őszi tisztújítás után tervekkel és reményteljesen néztek egy jobb, tartalmasabb év elé, viszont a novemberi vírushullám és az azt követő állami megszorítások miatt az év további részében sem tudtak rendezvényeket szervezni. Az októberben megtartott első online gyűlés után szabadidejüket a *Házsongárd Alapítvány* segítségével töltötték. A temető látogatottabb emlékműsírjait tisztították meg és ültették be virágokkal, hogy színesebbé tegyék halottak napjára. Októberben már a gólyatábort szervezte a csapat, helyszínt is foglalva Bogártelkére, viszont nemsokára bejelentették az összes magánrendezvény betiltását, így elmaradt a tábor. Bár saját október 23-ai megemlékezést nem szerveztek, két szakosztálytagot kijelöltek arra, hogy a KOMATE-t képviselje a budapesti 1956-os Gloria Victis megemlékezésen, a Rákóczi Szövetség jóvoltából. Az otthon maradt tagok csatlakoztak a KMDT-s (Kolozs Megyei Magyar Diáktanács) által szervezett '56-os fáklyás felvonuláshoz. A november–decemberi időszakban, mint a legtöbb szakosztály, alacsony kapacitáson működött tovább a szervezet, ahol inkább az elméleti szervezésre helyezték a hangsúlyt. A karácsonyt megelőző héten kissé lazultak a megszorítások, így megtarthatták az első nagyobb, személyes jelenléttel szervezett gyűlést a KMDSZ-irodában. A gyűlés során rengeteg új ötlet született a jövőbeli érdekképviseleti és szakmai projektekről.

A Kolozsvári Magyar Történezhallgatók Egyesületének elnöke: **Sükösd Máté**.

Kutatóműhelyek

Az EME támogatja azon tudományos műhelyek tevékenységét, melyek összhangban vannak célkitűzéseivel. Továbbra is helyet biztosítunk székházunkban a Pósta Béla Egyesületnek, amely a romániai magyar régészek reprezentatív szervezete, és célja a történeti, művelődéstörténeti, régészeti, településtörténeti kérdések kutatása és az erre irányuló tevékenységek támogatása, a műemléki és muzeális értékek kutatása és megóvása, illetve az egyetemi szintű régészeti képzés és történelemoktatás elősegítése. Szintén az EME székháza ad otthont a Radó Ferenc Matematikaművelő Társaságnak is, amely rendszeresen jelentet meg matematikai szaklapot.

A Pósta Béla Egyesület – az erdélyi magyar régészek reprezentatív szervezete – keretében zajló tevékenységek szervesen hozzájárulnak a tudományosság kiszélesítéséhez. Az egyesület állandó kiemelt együttműködő partnere az Erdélyi Múzeum-Egyesület, a két intézmény közös, hosszú távú projekteken vesz részt, ugyanakkor kutatópontot tart fent, amelynek az EME biztosít helyet.

A Pósta Béla Egyesület emellett szorosabban együttműködött a romániai múzeumi és kutatóhálózattal is. A 2021. évi – a magyar állam és az Erdélyi Református Püspökség által finanszírozott – *10 református templom interdiszciplináris kutatása* című kutatási projekt során az egyesület kiválóan működött együtt a Csíki Székely Múzeummal, az udvarhelyi Haáz Rezső

Múzeummal, a Maros Megyei Múzeummal, a Szatmár Megyei Múzeummal és Erdély Történeti Múzeumával (Kolozsvár).

Az egyesület szervezésében a 2021-es évben tovább folytatódtak a Nagykároly–Bobáld tellen (Szatmár megye, RO), illetve a mikházai (Maros megye, RO) római katonai táborban zajló régészeti feltárások (Molnár Zsolt és Pánczél Szilamér vezetésével). A feltárási munkálatok során számos interdiszciplináris kutatási együttműködésre került sor németországi, magyarországi és romániai kutatókkal és intézményekkel.

Az egyesület részt vett a DN69–A1 autópálya bekötő szakaszának kutatási projektjében a Szatmár Megyei Múzeummal együttműködésben.

Az év során számos foglalkozás folyt a régészeti anyagismeret, régészetidokumentáció-készítés, valamint a régészeti anyagismeret és feldolgozás terén a BBTE keretében. Szintén folytatódott az EME Műszaki Szakosztályával közösen végzett régészeti anyagtudományos kutatás. Ismételt sor került a Pósta Béla Szakkollégium keretében folyó hallgatói képzésekre, terepkutatásokra is. Az egyesület tanulmányutakat szervezett és tapasztalatcseréken való részvételi lehetőségeket teremtett a Babeş–Bolyai Tudományegyetem hallgatóinak, illetve bővítette az egyetemi oktatást segítő kézikönyvtár állományát. A 2021-es évben is sor került a régészeti tárgyú, vendég előadók által tartott előadás-sorozat megszervezésére.

2021-ben az Erdélyi Múzeum-Egyesülettel és az Entz Géza Művelődéstörténeti Alapítvánnyal közösen a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából (Új sorozat) két újabb kötetének kiadására került sor.

A Bethlen Gábor Alap, Magyarország Kormánya és az Erdélyi Református Püspökség, a Communitas Alapítvány, a Szatmár Megyei Tanács és a Nagykárolyi Városi Tanács támogatásának köszönhetően az egyesület az erdélyi térség társadalomrégészeti kutatását célzó programjait 2021-ban is sikeresen megvalósította.

Az egyesület vezetősége: **Bajusz István** elnök (2021. április 28. †), **Molnár Zsolt** programvezető.

Az EME mint partnerintézmény otthont ad a **Radó Ferenc Matematikaművelő Társaságot** működtető munkaközösségnek, a *Matlap* szerkesztőségének. A Társaság 1997-től adja ki a *Matlap* című, ifjúsági matematikai szaklapot, amely elsősorban általános és középiskolás diákok és tanárok számára készül, de tartalmaz feladatokat elemi iskolások számára is. A szerkesztőség munkájában iskolai és egyetemi tanárok, valamint egyetemi hallgatók is részt vesznek. A járványhelyzethez fokozatosan alkalmazkodva a lapszerkesztéssel kapcsolatos tevékenységüket sikerült ebben az évben is a korábbi évek gyakorlata szerint folytatni, évi tíz lapszámot megjelentetni. A feladatmegoldásokat beküldő diákok száma most is több százra tehető.

A Társaság évente részt vesz A Magyar Tudomány Napja Erdélyben fórum keretében sorra kerülő matematika- és informatikakonferencia szervezésében is. A konferenciára 2021-ben, az előző évhez hasonlóan – a járványhelyzetre való tekintettel –, online formában került sor. Ebben az évben ezt a konferenciát két, 2021-ben elhunyt egyetemi professzor, Kassay Gábor és Varga Csaba emlékének szentelték. A szakmai, módszertani előadások és tanácskozások során a konferencia résztvevői méltatták a két kiemelkedő matematikus szakmai munkásságát, és ezúttal is megoszthatták tapasztalataikat, elmondhatták javaslataikat, megbeszélhették a matematikaoktatás aktuális problémáit. A legszínvonalasabb szakmai előadások megjelenésére a Társaság által kiadott lapban is helyet biztosítanak.

A Radó Ferenc Matematikaművelő Társaság 2006-tól része annak a szakmai bizottságnak is, amely évente három matematika- és informatikanárnak ítéli oda a Farkas Gyula-émlékéremet, amely szakmai és pedagógiai munkásságukat elismerő életműdíj.

Tisztségviselő: **Szenkovits Ferenc** elnök.

Az EME programjai

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2021-ben, stratégiai céljai megvalósítása érdekében, a következő hosszú távú programokat működtette:

I. Kutatóintézetünk, kutatási programjaink

Az EME Kutatóintézete elsősorban az ún. hon- és nemzetiségismereti tudományok művelésére jött létre, mely néhai Jakó Zsigmond nevéhez fűződik, az ő szellemét követik a kutatóintézet munkatársai is. Az intézet igazgatói tisztségét Kovács András művészettörténész, az MTA külső tagja tölti be.

A Kutatóintézetnek jelenleg három osztálya van, melyek összefogják a humán és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvostudományi és gyógyszerészeti kutatási projekteket. Az EME 2021-ben **34 kutatási programot** működtetett **12 főállású** és **51 külső munkatárs** révén.

Az elhúzódó járványhelyzet az elmúlt évben is nehezítette valamennyi munkatársunk tevékenységét, ugyanis nemcsak a forrásokhoz és a szakirodalomhoz való hozzáférés vált nehézkessé, hanem a szakmai együttműködések és a közös munka fenntartása is. Mindezek ellenére kijelenthetjük, hogy számos rangos hazai és külföldi publikáció született a tavalyi évben, folytatódtak a már elkezdett kutatások, és a mostoha körülmények ellenére újakat is sikerült beindítani.

Az intézet belső munkatársai történeti, irodalomtörténeti, nyelvészeti, írástantropológiai, eszmetörténeti és hidrotechnikai kutatásokat végeztek. Kutatási programjaik szorosan kapcsolódnak az erdélyi magyarság történetéhez, kultúrájához és fejlődéséhez (főleg történeti és nyelvészeti források feltárása által), munkájuk révén a Jakó Zsigmond, Szabó T. Attila és Tonk Sándor által kijelölt vonalon haladnak.

Intézményünk számos külső kutatási projektet is támogat, a három kutatóintézeti osztály összefogja a humán- és társadalomtudományi, a műszaki és természettudományi, valamint az orvos- és gyógyszerészettudományi kutatási projekteket is. Ezen kutatások többnyire inter-, illetve transzdiszciplinaritás jellegűek, egy-egy projekt több tudományág művelőit is foglalkoztatja, illetve intézményközi együttműködésre is serkent.

A 2021-es évben mintegy 51 személy (külső munkatárs) végzett 16 kutatási projekt keretében időszakos kutatómunkát. A 2020-as külső kutatási projektek átnyúltak a 2021-es évre, ezek témáit a múlt évi főtítkári jelentésbe belefoglaltuk,⁹⁴ ezért itt nem soroljuk fel, azonban az ebből származó eredmények, közlések a 2021-es évben valósultak meg. A kutatásban részt vevő

⁹⁴ <https://eda.eme.ro/handle/10598/32580>

fiatalok munkáját egyetemi tanárok irányítják, ezáltal is ösztönözve, segítve az egyetemeken zajló kutatást és a szakkörök működését.

Az alábbiakban a fent említett, három osztályban folyó kutatási programokat tekintjük át, majd kitérünk a főállású, illetve külső munkatársak eddigi megvalósításaira, illetve várható eredményeire. A kutatások szerteágazó témáit nehezebb összefogni egy csokorba, eredményeikről a kutatásvezetők beszámolóit tanúskodnak, melyek megtalálhatók az EME aktuális eredményekkel folyamatosan frissülő honlapján.

Az EME 2021. évi kutatási programjai

Az EME Kutatóintézetének három osztályában 2021-ben az alábbi kutatási projektek munkálatai folytak:

A) A humán és társadalomtudományi osztály kutatási projektjei

1. Az Erdélyi okmánytár köteteinek szerkesztése és Erdély középkori történetének kutatása. Projektvezető: Jakó Klára. Kutatók: W. Kovács András, Hegyi Géza. A projekt keretében a következő kutatások zajlanak:

1.1. Forrásgyűjtés az Erdélyi okmánytár VI. kötetéhez. Az Erdélyi okmánytár célja az Erdély történetére vonatkozó középkori (1542 előtti) nem elbeszélő források (oklevelek, misszilisek, számadások stb.) teljességre törekvő összegyűjtése, kritikai vizsgálata és közzététele magyar nyelvű regesztákban. A sorozatot néhai Jakó Zsigmond (1916–2008) professzor kezdeményezte, aki az 1400-ig terjedő okleveles anyag zömét fel is dolgozta. A VI. kötet szerkesztése így az ő kéziratának gépbe vitelét, ellenőrzését, egységesítését, kiegészítését, illetve mutatókkal való ellátását jelenti. A sorozat V. kötete (1373–1389) 2021 őszén jelent meg Budapesten, a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára és a Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet közös kiadásában. Hamarosan kapható lesz az Erdélyi Múzeum-Egyesület kolozsvári székházában.

1.2. Az Erdélyi okmánytár szerkesztéséhez kapcsolódó segédletek összeállítása. Az okmánytár átfogó jellege csak szerteágazó könyvtári és levéltári kutatások révén biztosítható. Ennek fő területei: a) a szórványközlések összegyűjtése, tematikus bibliográfiák összeállítása; b) a kutatás előtt eddig ismeretlen oklevelek feltárása, lefényképezése romániai levéltárakban; c) pótlások az Erdélyi okmánytár megjelent kötetéhez.

1.3. Erdély középkori történetéhez kapcsolódó alapkutatások, elsősorban archontológiai táblázatok, genealógiai táblák, prozopográfiai adattárak, térképek készítése. Folyamatban van: a) az erdélyi középkori megyei hatóságok működésének kutatása; b) az erdélyi püspökség és káptalan középkori archontológiájának, illetve személyzeti adattárának az összeállítása; c) az egyházi tized adminisztrálásának feltárása a középkori erdélyi egyházmegyében.

2. Fejedelemségkori források feltárása és kiadása. Projektvezető: Kovács András ny. egyetemi tanár, igazgató. A kutatás célja Erdély kora újkori történetére vonatkozó források feltárása, kiadása. Keretében a kutatók a következő munkálatokat végzik:

2.1. Az erdélyi királyi könyvek regesztázása és kiadásra való előkészítése (ETA VII.). A fejedelmi kancellárián vezetett királyi könyvek (Libri Regii) a kora újkori Erdély történetének legjelentősebb forráscsoportját alkotják. Történeti forrásértéküket a bennük fellelhető irattípusok változatossága, a fejedelemségkori Erdély társadalmi életének csaknem minden területére kiterjedő adatgazdagsága adja. A forráskiadvány-sorozat korábbi köteteinél is alkalmazott szabályok

szerint folytatódik Báthory Gábor és Bethlen Gábor (1613–1629) királyi könyveinek a kivonatolása. Kutatók: Fejér Tamás, Pakó László, Szász Anikó.

2.2. A kolozsmonostori konvent fejedelemségkori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. E munka célja a fejedelemségkori Erdély egyik jelentős hiteleshelyén vezetett protocollumok latin nyelvű bejegyzéseinek magyar nyelvű kivonatokban való közlése, a Jakó Zsigmond által közzétett középkori jegyzőkönyvek sorozatainak folytatása. A 17. század végéig vezetett 27 protocollum időrendbe rendezett kivonatait részletes mutatóval ellátva teszik hozzáférhetővé a tervezett kiadványok. A sorozat első kötete (A kolozsmonostori konvent fejedelemség kori jegyzőkönyvei I. 1326–1590. Mutatókkal és jegyzetekkel regesztákban közzéteszi Bogdándi Zsolt. Erdélyi Történelmi Adatok X. 1. Kolozsvár, 2018.) 2018 tavaszán jelent meg. Jelenleg az 1591–1602 közötti bejegyzések regesztázása folyik. Kutató: Bogdándi Zsolt.

2.3. Az erdélyi káptalan fejedelemségkori jegyzőkönyveinek regesztázása és kiadásra való előkészítése. 2016 végén jelent meg az Erdélyi Történelmi Adatok sorozatban (ETA VIII. 2.) az erdélyi káptalan jegyzőkönyveinek oklevélregesztáiból készült második kötet, amely az 1600–1613 közötti periódust fedi le. A korszakhatárt Báthory Gábor fejedelem halálának időpontja jelentette. A munka következő szakaszát a Bethlen Gábor fejedelem uralkodása alatt (1613–1629) keletkezett, Dési István, Debreceni János, Taracközi Péter, Barkai Ambrus és Bojti Veres Gáspár káptalani levéltárosok által vezetett jegyzőkönyvek kivonatolása képezi (örzöhelyük: Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára, jelzetük: MNL OL F2). A feldolgozandó anyag tetemes volta miatt vélhetőleg két kötetre fognak rúgni a Bethlen Gábor korában bevezetett okleveleket feldolgozó regeszták. A kötetek közül terveink szerint az elsőt az 1613–1620-ban kelt bejegyzések, míg a másodikat az 1620–1629 között született oklevelek regesztái fogják képezni. E majdani két kötet közül az első regesztáinak zöme Debreceni János hiteleshelyi levélkereső jegyzőkönyvi bejegyzéseiből készül, kisebb részét fogják alkotni a Dési István és Taracközi Péter requisitorok bejegyzései alapján születő regeszták. A tervezett első kötetből a Dési István, Debreceni János és Taracközi Péter levéltárosok által vezetett jegyzőkönyv 1613–1618-ban kelt bejegyzéseinek oklevélregesztái már elkészültek, jelenleg az 1619–1620-as évi bejegyzések regesztázása folyik. Kutató: Gálfi Emőke. A kutatás a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárával együttműködésben zajlik.

2.4. A fejedelmi kancellária működése a Báthoryak korában (1571–1602). E hivatal- és intézménytörténeti kutatás célja a Báthory-kori kancellária szervezetének és működésének vizsgálata. Az egész korszakra vonatkozó kutatások mellett folyik a kancelláriai személyzet archontológiájának összeállítása és a 16. század végi kancelláriai formuláskönyvek vizsgálata. Kutató: Fejér Tamás.

2.5. A fejedelmi tábla működése a 16. század második felében. Az intézménytörténeti/ jogtörténeti kutatás célja a felsőbbíróság kialakulásának, szervezetének és működésének tisztázása, személyzeti adattárának összeállítása. Kutató: Bogdándi Zsolt.

2.6. A kolozsvári jogügyigazgatók (direktorok) intézménye és számadásai (1584–1660). A kutatás célja az intézmény szervezetének és működésének vizsgálata, a tisztségviselők hivatali jegyzékének az összeállítása és éves számadásainak a közzététele. Eddig elkészült a számadások átírása, a névmutató, a tisztségviselők névsorának jegyzéke, és megjelent egy magyar nyelvű tanulmány az intézménynek a városi vagyon védelmében betöltött szerepéről (A kolozsvári jogügyigazgatók és a városi vagyon védelme, 1584–1660), illetve egy német nyelvű tanulmány az intézmény tevékenységéről (*Zur Rechtspflege und Vermögensverwaltung im Siebenbürgen*

des 16.-17. Jahrhunderts. Fiskaldirektoren im frühneuzeitlichen Klausenburg). 2021 folyamán a direktorok által kezdeményezett közzvadás pereknek a városi törvénykezési jegyzőkönyvekben való felkutatása és adatbázisban való összesítése folytatódott. Az 1640–1660 közötti időszakra újabb 153 pert sikerült azonosítani, így a kutatásban tervezett időszakra több mint 550 perrel számolhatunk. További, főként számadáskönyvi források előkerülésével e szám növekedhet. Kutató: Pakó László.

2.7. Bűnözés a kora újkori Kolozsváron. Emberi élet elleni bűncselekmények a 17. század közepéig (2018 szeptemberétől a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával). A kutatás célja a Kolozsváron a 16. század utolsó évtizedeitől a 17. század közepéig elkövetett és a forrásokban fennmaradt emberi élet elleni bűncselekmények számbavétele és elemzése. 2021 folyamán folytatódott a kolozsvári törvénykezési jegyzőkönyvek átnézése az emberölési perek azonosítása érdekében, az 1656–1660-as évekre vonatkozóan. Az újabban talált esetekkel együtt az 1570–1660 közötti időszak jegyzőkönyveiben 183 emberölési pert sikerült azonosítani. Az év folyamán született egy angol kézirat és két magyar nyelvű kézirat a családon belüli emberölések, illetve a rablógyilkosságok témájában, illetve két előadás a kocsmai emberölések, illetve a katonáknak az emberölésekben játszott szerepéről. Kutató: Pakó László.

2.8. Gyulafehérvár és a körülötte elterülő uradalom társadalma (1541–1600). A kutatás célja az erdélyi fejedelmek székvárosának és a körülötte kialakuló uradalomnak a társadalmi szempontú vizsgálata, különös tekintettel az egyházi javak szekularizációjára és az abból fakadó változásokra. A kutatás a gyulafehérvári Batthyáneumban, romániai levéltárakban (Déva, Kolozsvár, Szeben) és a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárában található levéltári fondok vonatkozó okleveleire épült. Ennek eredményeként jelent meg 2020-ban a Gyulafehérvár és uradalma a 16. század második felében. Kutató: Gálfi Emőke.

2.9. Mezővárosi fejlődés Erdély hét vármegyéjében (1541–1600) (a Bolyai János Kutatási Ösztöndíj támogatásával). Az erdélyi mezővárosok 16. századi történetéről, néhány nagyobb település (pl. Torda és Gyulafehérvár) kivételével, lényegében igen keveset tudunk. Minthogy levéltáraik 16. századi iratanyaga (a városvezetés által kiállított oklevelek, illetve az általuk vezetett jegyzőkönyvek) szinte teljesen elpusztult, fejlődésük főbb kérdései csupán egyéb levéltári forrásokban fellelhető szörványadatok alapján vizsgálhatók. A kutatómunka eredményeként eddig hét tanulmány készült el, és folyamatban van további három dolgozat összeállítása. Kutató: Szász Anikó.

3. 18–19. századi kapcsolattörténeti kutatások. Aranka György levelezésének sajtó alá rendezése. A projekt célja Erdély 18–19. századi kultúrtörténetének több szempontú feltárása. Erdély történetét a korábbiakban csupán egy kintüntetett náció szemszögéből vizsgálták. Az itt élő népek (magyarok, szászok, románok) kultúrájának párhuzamos vizsgálata lehetővé teszi egy árnyaltabb kép megrajzolását. Hosszú távú cél tehát egy nem nemzetközponitú kultúrtörténet feltárása. A kutatás a BBTE Magyar Irodalomtudományi Tanszék, az MTA Irodalomtudományi Intézet, az ELTE, a Szegedi Tudományegyetem, a Bécsi Tudományegyetem közös együttműködésével folyik. Egyéni kutató: Biró Annamária.

4. Az Erdélyi magyar szótörténeti tár kötetének digitalizálása. A Tár kötetének szerkesztése mellett néhány éve célul tűztük ki a teljes sorozat korszerű digitalizálását, amely korrektúrázás, aktualizálás után kerül az EDA-ba. A végső cél a teljes körű digitalizálás után olyan adatbázis létrehozása, mely újabb, különböző (elsősorban) nyelvészeti kutatások elvégzését teszi lehetővé. A digitális korrektúra elvégzése lehetőséget biztosít a kétrétegű pdf-formátum

létrehozására, így a szöveg másolás után is hibátlan marad. Ezt a rendkívül aprólékos munkát az EME két kutatója végzi. 2021-ben a VI. kötet korrektúrázása a cél. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke.

5. Mai erdélyi magyar digitális helynévtár. Új együttműködés jött létre 2014 tavaszán a Debreceni Egyetem Nyelvtudományi Tanszékének onomasztikai részlegével. 2015 őszén egy Síkfőkúton rendezett konferencia alkalmával az együttműködést kiterjesztették több magyarországi egyetemre, valamint a Nyelvstratégiai Intézetre is. Ennek a megállapodásnak értelmében a Magyar Digitális Helynévtár Magyar Nemzeti Helynévtárrá alakult, ennek fényében az EME nyelvész kutatói a Szabó T. Attila által megkezdett, majd az ún. kolozsvári iskola tagjai által folytatott erdélyi történeti és élőnyelvi helynévkutatás aktualizálását, mai magyar (magyarázatokkal kísért) helynévkatalógus összeállítását tűzték ki célul. 2020-ban megjelent az Aranyos vidékének helynevei című kötet. A munkaterv következő része Gyergyó vidéke településekre bontott mai magyar és történeti helynévanyagának a szerkesztése. A munkafolyamat elkezdődött. Kutatók: Tamás Csilla és András Zselyke. Külső munkatárs, szakmai tanácsadó: Murádin László (†).

6. A kortárs politikai-eszmetörténeti kutatások Az egyéni kutatás szemléleti keretét az általában vett politikai tér lehetséges módosulásainak problémaköre képezi. Az így kirajzolódó tematikus mezőt fokozatosan szűkítve a következő témák kerülnek a vizsgálódás látóterébe: a politikai szabadság beszűkülésének veszélyei, a kortárs politikai problémák (populizmus, migráció, identitáspolitikák) ezzel összefüggő vonatkozásai, valamint a képviselői demokrácia halmozódó deficitje. Az elmúlt időszak rész kutatásai a következő problémaköröket érintették: az autoritás és a lokalitás lehetséges összefüggései, a bibói és más politikaelméletek párhuzamai, a bibói politikaelméleti elemzés pszichologizáló módszere, a politikai tekintély szerepe a bibói egyensúlyfogalom kimunkálásában, a politikai tekintély lehetséges intézményes garanciái. Egyéni kutató: Ilyés Szilárd-Zoltán.

7. 17–18. századi erdélyi perszonális források kutatása. A projekt célja: a 17–18. századi erdélyi emlékirat-irodalom és misszilisek kutatása. A 17–18. századi Erdélyben majdnem minden nemesi családban születtek naplók, emlékiratok, igen gazdag misszilisanyag maradt fenn, kutatóink egy-egy családra vagy személyre összpontosítva tárják fel és értelmezik e forrásokat.

7.1. Nemesi íráshasználat a XVII–XVIII. századi Erdélyben. A kutatás célja az íráshasználat különböző formáinak, az írás mindennapi életben betöltött szerepének a vizsgálata nemesi családok levéltári forrásai alapján, különös tekintettel a női levelezésekre és a női íráshasználat problémáira. Egyéni kutató: Papp Kinga.

8. Magyar és összehasonlító irodalomtudományi kutatások A csoport alapkutatásokat végez az irodalomtudomány területén komparatív és kontextualizáló módszerekkel. Források azonosítása, értelmezése, társadalmi-szövegtörténeti összefüggésbe helyezése a céljuk a kanonizáció különböző fokain azonosítható szerzőkkel (Petőfi Sándor, Wass Ottilia, Cseh Katalin) összefüggésben: Munkacímek: Petőfi romániai recepciója (20 század); Wass Ottiliának az Erdélyi Nemzeti Történeti Múzeumban őrzött levelezése; Cseh Katalin Napsugarban publikált versei. A projektvezető: Egyed Emese (2021. október 1. – 2022. március 31.)

9. Modern kereskedelmi és eladásmenedzsmenti mutatók azonosítása és szemléltetése gyakorlati példákon keresztül. A kutatás témája modern kereskedelmi és eladásmenedzsmenti mutatók azonosítása és szemléltetése gyakorlati példákon keresztül. A kutatási eredmények két, kereskedelemmel kapcsolatos tantárgyban kerülnének hasznosításra az oktatásban: értékesítés

és kereskedelem, illetve eladásmenedzsment. Mindkét tantárgyhoz három-három témakörben dolgoznak ki modern gyakorlati példákat, feladatokat és a kulcsszavak szótárát (magyar–román–angol nyelven). Összesen 18 gyakorlati és aktuális feladatot készítenek el, amely alapul szolgálna egy jövőbeni egyetemi szemináriumi jegyzetre/példátra. Projektvezető: Alt Mónika-Anetta (2021. október 1. – 2022. március 31.)

B) A természettudományi és műszaki osztály kutatási projektjei

1. Műszaki és kulturális örökségvédelem Erdélyben. A projekt célja a műszaki és kulturális örökség feltárása, tanulmányozása és védelme Erdélyben. Kulturális örökségünk anyagi összetevőinek tudományos vizsgálata. Projektvezető: Bitay Enikő.

A projektet az alábbi kutatások alkotják:

1.1. Technika- és ipartörténeti kutatások Erdélyben. A kutatás célja technikai örökségünk felkutatása, működőképessé tétele, megőrzése, kulturális örökségünkbe való integrálása, valamint a térség kulturális és turisztikai fejlesztése.

1.1.1. Szélmalmok kutatása és megvalósítása. A gabonaörlő szerkezetek fejlődéstörténetének kutatása: egy őrlőszerkezetet, a szélmalmot, annak újraépítését célozta meg a projekt, kapcsolatot teremtve az elméleti alapok és a gyakorlati kivitelezés között. A muzeális és turisztikai objektumként, technikatörténeti szempontból is jelentős alkotás 2020-ban valósult meg: a felsőszentiváni szélmalom újjáépítéseként, melyet egy 14 méter átmérőjű szélkerék hoz működésbe. A már meglévő szélmalom továbbfejlesztése volt a 2021-es év konkrét megvalósítása. A szélmalom kiegészítése egy önműködő meteorológiai állomással, mely a malom károsodásának megelőzésére szolgál, jelezve a mért paramétereket (a szél erősségét és irányát) a felhasználónak. Kutatók: a Műszaki Tudományok Szakosztály technikatörténeti szakcsoportja. Kutatásvezető: Márton László.

1.1.2. Erdélyi zenélő toronyórák és harangjátékok kutatása. A projekt célja a romániai harangjátékok felkutatása, elemzése: ezek helyszínei, tervezése, kivitelezése, hangolása (akusztikai hangolási lehetőségek, módzatok) és üzemeltetése. Kutatók: a Műszaki Tudományok Szakosztály technikatörténeti szakcsoportja. Kutatásvezető: Márton László.

1.2. Műszaki egyéniségek Erdélyben a XIX–XX. században. A műszaki tudományok egyéniségeinek és hagyatékainak kutatása Erdélyben a még fellelhető hagyaték gyűjtésére, digitalizálására és feldolgozására irányul. Projektvezető: Bitay Enikő.

1.2.1. Martin Lajos (1827–1897), a repülés magyar úttörő kutatója, műszaki öröksége. A műszaki hagyatékának elemzése, életének és munkásságának feldolgozása.

1.2.2. Gyenge Csaba (1940–2021) gépészmérnök, műszaki szakíró, akadémikus, professor emeritusa, az EME volt alelnöke műszaki hagyatékának feldolgozása.

1.2.3. Miklósi Kornél (1887–1963) akadémikus, gépészmérnök, a világ első, sinen járó hegesztőgépének tervezője és elkészítője, a romániai hegesztői iskola megalapítója. Életének kutatása, műszaki hagyatékának feldolgozása.

1.3. Kulturális források felkutatása a vidékfejlesztés érdekében. A kutatás célja felmérni Erdély magyarlakta (szórvány)településeinek társadalmi, kulturális értékeit a vidék fejlesztése érdekében.

1.3.1. Székelyhíd és környéke kulturális örökségének megőrzése és turisztikai hasznosítása. Székelyhíd község megkapta a romániai gazdasági minisztériumtól az üdülőtelepi minősítést. A kutatás segíteni fogja a turizmus fejlesztését, odafigyelve, hogy ne sérüljenek a térségben található kulturális örökségek. Projektvezető: Talpas János (2021. október 1. – 2022. március 31.)

1.4. Iparrégészeti, archeometallurgiai és archeometriai kutatások. A kutatás célja elsősorban a Marosvécsről, Mikházáról és Felsőrépáról származó, ásatások során előkerült római kori vassalakleletek archeometriai vizsgálata. Az eredmények közös, anyagtudományi, geológiai, régészeti (történész) értékelése jelentős új eredményekkel egészíti ki a műszaki örökségünkkel kapcsolatos ismereteinket.

1.4.1. Római íjászok Mikházán. Régészeti és archeometriai elemzés. A kutatás a 2011 óta Mikházán zajló régészeti feltárások révén előkerült nyílhegyeket és reflexíjtartozékokat szándékozva interdiszciplináris (régészeti és archeometriai) módszerekkel megvizsgálni. Projektvezető: Pánczél Szilamér (2021. október 1. – 2022. március 31.)

2. Árvízvédelmi építmények stabilitásának vizsgálata végeelem-eljárással. A vízépítési kutatás főképp a földgátak és töltések stabilitását vizsgálja, figyelembe véve a vízzel nem telített talaj mechanikai tulajdonságait (unsaturated soil mechanics). Kutató: Kisfaludi-Bak Zsombor

3. Anyagtudományi kutatások:

3.1. Nanoszálás szerkezetű, lapatinibtartalmú amorf szilárd diszperzió gyógyszerhordozó rendszer előállítása centrifugális szálképző eljárással. A kutatás célja: lapatinib-polivinilpirrolidon (PVP) szolid diszperzió létrehozása centrifugális szálképzéssel, valamint a lapatinib kioldódásának vizsgálata. Projektvezető: Bitay Enikő (2021. évi MTA Domus csoportos pályázat támogatásával)

3.2. A polivinilidén-fluorid szálak szerkezetek létrehozása centrifugális eljárással projekt célja polivinilidén-fluorid (PVDF)-szálak szerkezetek létrehozása centrifugális szálképzési eljárással. A centrifugális szálképzés nagy termelékenységet biztosít, mely elengedhetetlen az ipari szintű alkalmazáshoz. A hipotézis szerint az így előállított PVDF-szálak magas piezoelektromos tulajdonsággal rendelkeznek. A kutatás keretében vizsgálni kívánjuk a technológiai paraméterek hatását a keletkezett PVDF-szálak átmérőjére és kristályszerkezetére. Projektvezető: Gergely Attila. (2021. október 1. – 2022. március 31.)

4. Vegyészeti kutatások:

4.1. Egyszerű és hozzáférhető analitikai módszerek az élelmiszer-kémiában. E témán belül egyszerű és hozzáférhető analitikai módszereket közelítenek meg az élelmiszer-kémiában. Gravimetriát használnak fel alkoholos növényi kivonatok előállítási folyamatának leírására. Másrészt, refraktometriás és titrimetriás mérések határozzák meg a cukrok és C-vitamin tartalmát a különböző élelmiszerekből. Projektvezető: Csavdári Alexandra (2021. október 1. – 2022. március 31.)

5. Matematikai és informatikai kutatások. A gazdasági, mérnöki vagy más jellegű gyakorlati feladatoknak széles köre vezethető vissza az operációkutatás területén vizsgált optimalizálási problémákra. A kutatás az útkövető algoritmusok körére vonatkozik. A távlati cél az, hogy egy olyan bonyolult szoftverrendszert dolgozzunk ki, amely lehetőséget teremt az egyes algoritmusok összehasonlítására is. A projekt keretében az alábbi kutatás valósul meg:

5.1. Szemidefinit programozás és lineáris komplementaritás. A kutatás szemidefinit programozási, illetve lineáris komplementaritási feladatokat vizsgál belyőpontos algoritmusokkal. Új algoritmusokat vezet be a keresési irányok megváltoztatása által. Egy Java programozási nyelvben fejlesztett alkalmazás segítségével numerikus eredményeket határoz meg. Projektvezető: Darvay Zsolt (2021. október 1. – 2022. március 31.)

6. Agrártudományi kutatások

6.1. Új oltóanyagok hatásának kiértékelése szójánövényeken. A termesztett növények szűkebb csoportja a gyökereik felületén található különféle baktériumtörzsekkel való szimbiózis

révén megoldja nitrogénszükségletét. Ennek gyakorlati következménye a költséges és adott esetben környezetszennyező tápanyag-utánpótlás mérséklése/kihagyása. Ma már ismert, hogy a sikeres szimbiózis kulcsa a megfelelő növényfaj-baktériumtörzs társítás. A természetstechnológia során célirányosan vetőmagoltással a termesztési rendszerbe juttatjuk a megfelelő baktériumtörzset. A kutatás gyakorlatilag egy tenyészedényes kísérlet végső fázisában új, hatékony oltóanyagokat szeretne azonosítani és kiértékelni, amelyek üzemi szintű technológiákban is sikeresen alkalmazhatóak. Projektvezető: Nyárádi Imre-István. (2021. október 1. – 2022. március 31.)

C) Az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Osztály kutatási projektjei

1. Malondialdehid (MDA) meghatározása különböző hústermékekből HPLC-VIS-módszer segítségével. Az oxidatív folyamatok egyik fő célpontja a különböző hústermékekben található lipidek és proteinek. A lipidperoxidációs folyamat három részre bontható (iniciáció, propagáció, termináció), amelynek során első fázisban konjugált diének és triének jönnek létre, majd metastabil végtermékek keletkeznek (MDA, 4-hidroxinonenál). Ebből kiindulva, a táplálékként használt húсок és hústermékek MDA-tartalmának meghatározása fontos információ adhat a termékek minőségére vonatkozóan. Projektvezető: Fogarasi Erzsébet. (2021. október 1. – 2022. március 31.)

2. Királis ionos folyadékok szintézise és alkalmazhatóságának vizsgálata. A kutatás célja aminosav-alapú, királis ionos folyadékok szintézise vizes közegben, tetrabutylammónium-hidroxiddal történő reakció során, illetve az előállított ionos folyadékok szerkezetjellemezése, valamint alkalmazhatóságuk vizsgálata, kapilláris elektroforetikus enantiomerelválasztások során. A kutatás célja tanulmányozni, hogy az előállított ionos folyadékok mint háttérelektrolit adalékok, ciklodextrinek mellett, milyen hatással vannak bizonyos modellvegyületek királis elválasztására. Projektvezető: Szabó Zoltán-István. (2021. október 1. – 2022. március 31.)

A kutatóintézet belső munkatársainak megjelent, illetve előkészületben levő kötetei:

– Erdélyi okmánytár. V. 1373–1389. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András); a megjelent kötetről az EME híreiben tájékozódhatnak: <https://eme.ro/web/guest/hir/-/tartalom/megjelent-az-erdelyi-okmantlyar-v-kotete-327367>

– Erdélyi okmánytár. VI. 1390–1399. (Jakó Zsigmond kéziratát szerkesztette és kiegészítette Hegyi Géza és W. Kovács András);

– A kolozsmonostori konvent fejedelemségekori jegyzőkönyvei II. (1591–1602) (Bogdándi Zsolt);

– Az erdélyi káptalan jegyzőkönyvei 1613–1618. (Erdélyi Történelmi Adatok VIII. 3.) (Gálfi Emőke);

– Gálfi Emőke: Gyulafehérvár és uradalma a 16. század második felében (Erdélyi Tudományos Füzetek)

– Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei. II. 1606–1608. (Erdélyi Történelmi Adatok VII. 4–5.) VII/4., Bocskai István királyi könyve 1606; VII/5. Rákóczi Zsigmond királyi könyve 1607–1608. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László);

– Az erdélyi fejedelmek királyi könyvei. III. 1608–1610. (Erdélyi Történelmi Adatok VII. 6.) Báthory Gábor királyi könyvei 1608–1610. (Fejér Tamás, Szász Anikó, Pakó László);

– Bűnüldözés és vagyongyarapítás. A jogügyszagatatók intézménye és számadásai a kora újkori Kolozsváron (1584–1660) (Pakó László);

– Aranka György levelezése (Biró Annamária).

A belső munkatársak eddigi, illetve várható eredményei

2021-ben belső tudományos munkatársaink összesen 32 tanulmányt, 3 könyvet, 6 recenziót jelentettek meg, 14 előadást tartottak, 11 tudományos kiadványt szerkesztettek, 5 tudományos rendezvényt szerveztek, 23 tudományos konferencián vettek részt, illetve a tudományos tevékenységekhez érdemes kiemelni, hogy 4 kutató végez oktatói tevékenységet a BBTE különböző intézetei keretében (előadás+szeminárium). Ezenkívül kutatóink részt vettek lexikonszerkesztésben, könyvbemutatók tartásában, konzulensként együttműködtek tudományos dolgozatok megírásában, valamint más tudomány-népszerűsítő tevékenységekben.

A kutatóintézet egyes munkatársainak tevékenységét az MTA Bolyai János Kutatási Ösztöndíja is segítette/segíti, kutatásaik az EME intézményes keretein belül folytak. Ezek a projektek az MTA és az EME termékeny együttműködésének az eredményei. Az elmúlt időszakban belső munkatársaink közül hatan (Biró Annamária, Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás, Gálfi Emőke, Pakó László, Szász Anikó) részesültek az említett posztdoktori ösztöndíjban.

A kolozsvári Magyar Történeti Intézet és az Egyetemi Műhely Kiadó szervezésében március 25-én bemutatták az intézet *Erdélyi Évszázadok* elnevezésű évkönyvének IV/2019. és V/2020. évi köteteit. Az eseményen Pakó László a IV., *A levéltár rejtett kincsei. Források és értelmezések a gazdaságtörténet köréből* című kötetet értékelte. A kiadványban helyett kapott Szász Anikó: *A kolozsvári református egyházközség számadáskönyvei a 17. század második felében* című írása is. Az évkönyv V., *Váradok, erődök, kastélyok az erdélyi régiségben* című kötet tartalmazza Kovács András művészettörténész, az EME Kutatóintézete igazgatója 2020. december 10-én, az EME-ben elhangzott előadásának szerkesztett változatát: *Bethlen Gábor fejedelem újonnan előkerült címerköve Fogarasban. Facebook-bejegyzések margójára*.

Április 22-én került sor a *Magyar–román együttélés a Kárpát-medencében és azon kívül a középkorban* című online konferenciára az ELTE BTK Román Filológiai Tanszéke, a MTA Magyar–Román Történész Vegyesbizottsága és az ELKH BTK Történettudományi Intézete szervezésében, a rendezvényen Hegyi Géza *A románság megtelepedésének szakaszai Erdélyben* címmel tartott előadást.

Az EME Kutatóintézetének történész kutatói (Bogdándi Zsolt, Pakó László, Gálfi Emőke) szervezték a múlt évben is a *Magyar Tudomány Napja Erdélyben* rendezvénysorozat Történelem szekció online konferenciáját a Babeş–Bolyai Tudományegyetem Magyar Történeti Intézetével partnerségben. Az előadások három nagy tematikai tömbre oszlottak. Az első blokkban a tavaly 800 éves jubileumát ünneplő Magyar Domonkos Rendtartomány történetére emlékeztek egy tudományos tanácskozás keretein belül. A konferencia második részében Erdély kora újkori művelődésének és társadalmának egyes fejezeit tárgyalták, új kutatási eredmények hangzottak el a régió művelődés-, egyház-, város-, intézmény- és társadalomtörténetének kérdéseiből. A harmadik részben könyvbemutatókra került sor, a Kriterion Könyvkiadó és az EME Kiadója közös gondozásában megjelent három, 19–20. századi politika-, gazdaság- és hadtörténettel foglalkozó kötet kapcsán beszélgetésre hívták a szerzőket. Bemutatásra került továbbá a Peregrináció és erudíció. Tanulmányok Tonk Sándor tiszteletére című, 2020-ban megjelent kötet is.

Ugyancsak a Kutatóintézet munkatársainak eredményes munkáját tükrözi az *Erdélyi okmánytár* című forráskiadvány szeptemberben megjelent V. kötetének (évkör: 1373–1389) bemutatása december 10-én Budapesten. Az esemény keretét a Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltára által szervezett *Középkori Esték* című rendezvénysorozat, helyszínét pedig – a járványügyi intézkedések miatt – rendhagyó módon a Bölcsészettudományi Kutatóközpont

Történettudományi Intézete (BTK TTI) szolgáltatta. A kötet a két intézmény kiadásában jelent meg. A rendezvényen jelen voltak a kötet szerkesztői, Hegyi Géza és W. Kovács András, az EME Kutatóintézetének tudományos munkatársai. A könyvbemutató keretében Hegyi Géza előadást is tartott *I. (Nagy) Lajos király Erdélyben. A királyi itinerarium bel- és külpolitikai mozgatórugói* címmel.

A nyelvész kutatók munkája új irányt vett azáltal, hogy a Magyar Tudományos Akadémia kiemelten támogatja azt a helynévgyűjtő és -feldolgozó projektet, melyet a Debreceni Egyetem Onomasztikai Kutatócsoportja Hoffmann István professzor vezetésével koordinál, és amely felöleli a Kárpát-medence magyarok lakta területeinek nagyobbik felét. Azzal, hogy az MTA támogatja terveiket, új helyzet állt elő: a korábbi együttműködési megállapodásokra alapozva, 2021 decemberében egy nagy tanácskozást tartottak, több egyetem és kutatóintézet kapcsolódott a projektbe, és egységesült a kutatási szempontrendszer is. Tamás Csilla, az EME kutatója, a *Magyar Nemzeti Helynévtár Program* erdélyi projektvezetőjeként segíti a terv megvalósulását.

2020-ban elhunyt paleontológus és geológus kutatónkról, **Vremir Mátyás**ról teknőslelet neveztek el. A Hátszegi-medencében felfedezett késő kréta korú teknőst Vremir Mátyás a Magyar Dinoszaurusz-kutató Expedíció tagjaival, Botfalvai Gáborral és Rabi Mártonnal együtt kezdte leírni. A *Journal of Systematic Palaeontology* nemzetközi kiadványban angol nyelven megjelent tanulmányban bemutatott különleges teknőslelet a *Dortoka vremiri* nevet viseli.⁹⁵

Ugyancsak Vremir Mátyás eredményes munkáját tükrözi egy frissen megjelent palinológiai és geokémiai tanulmány, melynek kutatását, intézményünk képviseletében, neves hazai geológusokkal együtt végezte az Erdélyi-medence délnyugati régiójában.⁹⁶

A külső munkatársak kutatási eredményei

Az EME 2021-ben a *Regionális Tudásközpont* projekt keretében összesen 16 kutatócsoport pályázatát, munkáját támogatta. A 16 kutatási projektben összesen 51 kutató (egyetemi oktató és egyetemi hallgató, illetve doktorandusz vett részt).

Külső munkatársaink az elmúlt év során a matematika, informatika, archeometria, régészet, anyagtudományok, közgazdaságtan, gyógyszerészet, vegyészet, fizika-kémia, marketing, irodalomtudomány, gazdaságföldrajz, turizmus, műszaki tudományok, környezettudomány és agrártudományok területén végeztek eredményes kutatómunkát.

Darvai Zsolt kutatócsoportja a szemidefinit programozással és lineáris komplementaritással foglalkozott, új algoritmusok bevezetésével. Modern kereskedelemi és eladásmenedzsmenti mutatók azonosítására, valamint mindezek gyakorlati példákon keresztül való szemléltetésére irányult **Alt Mónika-Anetta** csoportjának kutatása. Magyar és összehasonlító irodalomtudományi kutatásokat végzett az **Egyed Emese** által irányított kutatócsoport. A **Talpas János** irányítása alatt dolgozó kutatócsoport Székelyhíd és környéke kulturális és turisztikai lehetőségeit vizsgálta, a térség kulturális örökségének megőrzése és turisztikai hasznosítása céljából. **Csavadári Alexandra** kutatócsoportja egyszerű és hozzáférhető analitikai módszereket

⁹⁵ A tanulmány a következő linken olvasható: <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/14772019.2021.2009583?journalCode=tjsp20>

⁹⁶ A cikk, melynek Vremir Mátyás társszerzője, a következő linken érhető el: https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S019566712200012X?via%3Dihub&fbclid=IwAR230F_VEHpdlr-SjRUOGNneT9uMLVim2ISjCtuITb3poiEvs_upIMagiXA

használt az élelmiszer-kémiában alkoholos növényi kivonatok előállításának vizsgálatára, illetve különböző élelmiszerek cukor- és C-vitamin tartalmának meghatározására. **Gergely Attila** és munkatársai polivinilidén-fluorid (PVDF)-szálas szerkezetek létrehozását kutatták nagy termelékenységű centrifugális szálképző eljárással. A **Nyárádi Imre-István** irányította projekt keretében új, hatékony oltóanyagok alkalmazásának fejlesztésével és hatásuknak tanulmányozásával foglalkoztak, hogy a költséges tápanyag-utánpótlást lehessen ezzel kiváltani. **Szabó Zoltán-István** csoportja ionos folyadékok előállítását vizsgálta, illetve ennek alkalmazhatóságát modellvegyületek királis elválasztására. **Fogarasi Erzsébet** és csoportja a malondialdehid (MDA) meghatározását vizsgálta különböző hústermékekből, mely fontos információt adhat a termékek minőségére vonatkozóan. **Pánczél Szilamér** kutatócsoportja a mikházi íjleletek régészeti és archeometriai elemzése során megállapította, hogy a csontból készült reflexíjtartozékok a helyi csontműves műhely termékei, és erdélyi viszonylatban is ritkaságnak számítanak, a vasból készült nyílhegyek pedig a korábban elemzett vassalakmin-ták és a kutatás keretében elvégzett XRF-vizsgálatok révén a helyi kovácsműhelyek termékeiként kezelhetők. **Bitay Enikő** interdiszciplináris kutatócsoportja nanoszálas szerkezetű, lapatinibtartalmú amorf szilárd diszperzió gyógyszerhordozó rendszer előállítására irányult, centrifugális szálképzéssel, valamint a lapatinib kioldódásának vizsgálatára.

A múlt évben is folytatódtek a technika- és ipartörténeti kutatások (a szelmalmok felmérése és fejlesztése, az erdélyi zenélő toronyórák és harangjátékok felkutatása és elemzése, a vasúti sínek hegesztéstörténete, Kolozsvár vasútállomásának története), valamint a hazai műszaki egéniségek hagyatékainak kutatása.

A felsorolt kutatások eredményeit a 2020/21-es év során 20 (8+12) tudományos konferencián ismertették, illetve tervezik ismertetni. Létrejött, illetve előkészülőben van 24 tudományos publikáció (4 IF-os), 2 könyv, illetve 7 szakdolgozat, segédlet, tudomány-népszerűsítő és egyéb publikáció (közlemény).

Külön említésre méltó, hogy a külső programok esetében a tudományművelés oktatóműhelyeiről is beszélhetünk, hiszen a kutatások egyetemi oktatók irányítása mellett, de fiatal kutatók bevonásával folytak/folynak, elősegítve ezzel az egyetemi kutatómunkát egyfelől, a szakosztályi kutatómunkát másfelől. Ez a fajta együttműködés tulajdonképpen az EME-t gyakor létrehívó szándék egyik fontos elemének beteljesítése is.

A külső kutatási megbízatások meghatározott időre szólnak. Az időközben lezárult kutatási programok rövid beszámolóit megtekinthetők az EME honlapján. Kutatási tevékenységet az egyes szakosztályok keretében is végeztek, ezekről a szakosztályi beszámolóokban tájékozódhatunk.

Az intézetünkben folyó kutatómunkát más tudományos műhelyekkel és intézményekkel kötött együttműködési megállapodások is elősegítik, hiszen gyakran a partnerintézetek gondozzák a kutatót és feldolgozásra váró iratokat, jegyzőkönyveket, levéltári forrásokat. Ezek az együttműködések, kapcsolatok nyomon követhetők a közös kiadványokban, rendezvényekben, szakmai fórumokon is.

Kutatási programjaink támogatói voltak a múlt évben: a Magyar Miniszterelnökség (a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.), a Magyar Tudományos Akadémia, az MTA Domus szülőföldi és magyarországi ösztöndíjpályázata, a Nemzeti Kulturális Alap, a Budapesti Műszaki Egyetem, az EME Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztálya, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya.

II. Tudományos könyvtár és adattár működtetése, fejlesztése. Információs és Dokumentációs Központ

A Rhédey-házban levő központi könyvtár állományát lexikonok, szótárak, bibliográfiák, repertóriumok, magyar nyelv- és irodalomtudomány, társadalomtudományok, természettudományok, műszaki tudományok, valamint szakfolyóiratok gyűjteményei alkotják. Itt található Kolozsvár egyik legteljesebb kódexhasonmás kiadás-gyűjteménye is. A könyvtár CD- és DVD-gyűjteménye az oktatást szolgáló anyagokból áll (repertóriumok, adatbázisok szótárak, térképek és egyéb segédeszközök), ezeket az olvasóteremben lévő, az olvasók számára fölállított számítógépeken lehet elérni. Ugyancsak ide kerülnek a kurrens folyóiratok, amelyeknek egy részét – összegyűjtve az egy évben megjelent számokat – továbbküldik a többi könyvtárakba.

Január elejétől július 1-ig, a fertőzésveszély megelőzése, elkerülése végett újból szünetelt a könyvtári szolgáltatás, illetve a könyvtári fogadóprogram rövidebb időtartammal működött. Könyvtári szolgálat működött a Rhédey-, valamint a Jordáky-házban, szigorú higiéniai előírások betartásával. Az olvasóterem használata, a kölcsönzés előzetes telefonos vagy elektronikus egyeztetés alapján volt lehetséges.

A központi könyvtárat 2021-ben 81 regisztrált olvasó használta.

A titkárság segítségével a tagtársak folyamatosan értesítést kaptak a honlapon és hírlevélben a koronavírus-járvány ideje alatt szabadon hozzáférhető adatbázisok, szolgáltatások elérhetőségéről.

A könyvtár az elmúlt év során is igyekezett a felsőoktatást segíteni azzal, hogy az állományában levő kötelező szakirodalmat kölcsönadta a kolozsvári Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár munkatársainak digitalizálás céljából.

2021-ben a könyves szakma rendezvényei, a könyvvásárok a járványügyi szabályok betartásával meg lettek tartva, így az EME júniusban a **10. Kolozsvári Ünnepi Könyvhéten**, augusztusban a *Kolozsvári Magyar Napok* rendezvénysorozaton, valamint szeptemberben Budapesten a **92. Ünnepi Könyvhéten**⁹⁷ vehetett részt, ahol az EME kiadványai igen nagy érdeklődésnek örvendtek.

Gyűjteménykezelés és -fejlesztés

Az elmúlt év során 575 könyvet és folyóiratot vettek leltárba a központi könyvtárban, melyek adományok, hagyatékok, cserekapcsolatok, valamint vásárlás által kerültek az EME tulajdonába.

A központi könyvtáros otthoni feladata volt a régi, kézzel írott leltárkönyvek elektronikus formába való átírásának folytatása, mely feladat során 1300 tétel bevezetésére, az adatok ellenőrzésére és a könyv raktári jelzetének a leltárban való jelölésére került sor. A 2021–2022-es tanév első félévében a Rhédey-ház könyvtára 3 gyakorlatozó diákot fogadott, feladatuk lévén fejenként 250 tétel digitalizálása a régi leltárkönyvekből. Segítségükkel az elektronikus leltárkönyv még 750 tétellel gyarapodott, így összesen 2050 cím lett digitalizálva az elmúlt év folyamán.

A központi könyvtár látja el az EME kiadványainak terjesztésével járó feladatokat is (árusítás, forgalmazás, raktározás stb.), a tiszteletpéldányok és az előfizetett kiadványok kiosztását, a bel- és külföldi cserekapcsolatok lebonyolítását és a kötelezpéldányok elküldését. A koronavírus-járvány miatti korlátozások megnehezítették a cserekiadványok, tiszteletpéldányok eljuttatását

⁹⁷ <https://www.eme.ro/en/hir/-/tartalom/az-eme-kiadvanyai-a-92-unnepi-konyvheten-323290>

is a megfelelő intézményekhez, magánszemélyekhez. Így az elmúlt év folyamán az Erdélyi Múzeum-Egyesület kiadványaiból 2298 kötetet ajándékoztak vagy adtak át tiszteletpéldányként különböző intézményeknek, iskoláknak és vendég előadóknak, valamint a szerzőknek. A cserpartnereknek 1655 kiadványt postáztak vagy adtak át személyesen vagy megbízott személy által. Ebben az évben 37 személy fizetett elő az Erdélyi Múzeum folyóiratra, melynek első három számát átvehették postai küldeményként vagy székházunkban személyesen.

Legfontosabb cserpartnerek: Román Nemzeti Könyvtár (Bukarest), Sapientia EMTE, Lucian Blaga Központi Egyetemi Könyvtár (Kolozsvár), Octavian Goga Megyei Könyvtár (Kolozsvár), Eugen Todoran Központi Egyetemi Könyvtár (Temesvár), Mihai Eminescu Központi Egyetemi Könyvtár (Jászvásár), Erdélyi Református Egyházkerület, Román Tudományos Akadémia Kolozsvári Könyvtára, Román Akadémia George Barițiu Történettudományi Intézete (Kolozsvár), Kovászna Megyei Művelődési Központ, Kriza János Néprajzi Társaság, Csíki Székely Múzeum, Haáz Rezső Múzeum (Székelyudvarhely), Incze László Céhtörténeti Múzeum (Kézdivásárhely), Székely Nemzeti Múzeum (Sepsiszentgyörgy), Maros Megyei Múzeum (Marosvásárhely), Teleki Téka Alapítvány, Szabó T. Attila Nyelvi Intézet (Kolozsvár), Szatmár Megyei Múzeum, a Partiumi és Bánsági Múemlékvédő és Emlékhely Társaság (Nagyvárad), Arbeitskreis für Siebenbürgische Landeskunde, Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület, Komp-Press Kiadó, Szilágy Megyei Történelmi és Szépművészeti Múzeum, „Arheologie” Egyesület (Brassó), Országos Széchényi Könyvtár, Magyar Mezőgazdasági Múzeum, a Magyar Tudományos Akadémia Könyvtára, a Magyar Tudományos Akadémia Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézete, Magyar Nemzeti Levéltár, Magyar Nemzeti Múzeum, Magyar Néprajzi Társaság, Debreceni Egyetem Könyvtára, ELTE – Egyetemi Könyvtár, ELTE BTK – Magyar Nyelvtudományi és Finnugor Intézet Könyvtára, ELTE – Magyar Nyelvtörténeti, Szociolingvisztikai, Dialektológiai Tanszék, Hadtörténeti Intézet és Múzeum, a Szegedi Tudományegyetem Könyvtára, a Szegedi Középkorász Műhely, Magyarország Főkonzulátusa (Kolozsvár), METEM, Pro Hungaris Alapítvány, Jóna András Múzeum (Nyíregyháza), Szabadtéri Néprajzi Múzeum (Szentendre), GWZO Leipzig, Leibniz-Institut für Ost- und Südosteuropaforschung (IOS), Münchener Magyar Intézet, Südost-Institut (Regensburg), II. Rákóczi Ferenc Kárpátaljai Magyar Főiskola, Savaria Megyei Hatókörű Városi Múzeum stb.

Magánszemélyek is adományoztak köteteket a könyvtárnak: Bartos-Elekes Zsombor, Benő Attila, Bilibók Botond Levente, Boros Loránd, Botár István, Egyed Emese, Gaal György, Garda Dezső, Karácsonyi Károly, Karczag Ákos, Kicsi György, Kontra Miklós, Lukács Ferenc, Málnási Ferenc, Márton László, Dr. Molnár B. Géza, Monok István, Ördög I. Béla, Robert Offner, Péter H. Mária, Solymosi László, Szabó József, Szabó T. Attila, Szabó Tibor, Szegedi Edit, Székely Zsolt, Szép Gyula, Szócs Katalin, Varga P. Ildikó, Zimányi Magdolna, Zsigmond Győző. Az adományokat ezúton is köszönjük.

A Jordáky-könyvtár

A tavalyi év első felében a járványhelyzet miatt a Jordáky-könyvtárban is szünetelt a szolgáltatás, a Jordáky könyvtárosa is otthoni munkavégzésre kényszerült. Július 1-e és szeptember 27-e között megbízását a központi EME-székházában folytatta, végezve a feldolgozatlan kötetek katalógizálását, és sikerült 366 újabb kötetet bevezetni az online katalógusba.

A 2021/2022-es egyetemi tanév kezdetén, szeptember 27-én újra megnyitotta kapuit a tomboló koronavírus-járvány ellenére, bár az azóta eltelt rövid időszakban kevesen látogatták a könyvtárat, előzetes bejelentkezés alapján, kb. 6 személy fordult meg ott. Az EME új szabályzata értelmében csak zöld igazolvánnyal rendelkező látogatók látogathatják a könyvtárat. A Jordáky-könyvtár állománya 40 új kötettel gyarapodott.

A Lakatos utcai ingatlanban levő könyvtárban és kéziratárban változatlanul nagy gondot okoz a gyarapodó anyag raktározása. Az újabban beérkezett könyvadományokat részben már sikerült elhelyezni és a kutatók rendelkezésére bocsátani. Erre azért is adódott lehetőség, mert a Szegedi Egyetemi Könyvtár adományaként 2019 végén érkezett, Mohács előtti oklevélmásolatokat és mikrofilmeket a pincében helyezték el, a könyvtári duplum példányokkal együtt.

A helyszűke az egyre bővülő kutatói forgalomnak örvendő kéziratári gyűjtemény fejlesztését is akadályozza. A Nemzeti Kulturális Alap támogatásával beszerzett raktári állványzat nagyrészt megtelt, így a továbbiakban csak kisebb hagyatékok/letétek elhelyezése lehetséges.

Az elmúlt időszakban a gyűjtemény **Egyed Emese** I. szakosztályi elnök révén értékes adománnyal gyarapodott. **Lászlóffy Aladár** hagyatékának töredékeként került a Kéziratárba **Varró Dezső** református lelkész és költő iratanyagának egy része.

Lőrincze Péter édesapja, **Lőrincze Lajos** hagyatékából adományozott a könyvtárnak kéziratos és nyomtatott anyagot. A Szabó T. Attila által írott leveleket a Kéziratárban levő hagyatékok kiegészítéseként helyezték el a levelezések közé, a különnyomatok pedig az ilyen jellegű gyűjteményt gazdagítják. Az adományokat köszönjük.

Adatbázisok

Az EME könyvtáraiban 2021-ben az Innovációs és Technológiai Minisztérium (ITM) égisze alatt működő Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH) támogatásával több fizetési adatbázis is elérhető volt. Ugyanakkor a kutatás elősegítésére a kutatók és a könyvtárakat látogatók számára az EME a lehetőségekhez mérten további adatbázisok használatára fizetett elő.

Az Akadémiai Kiadó által működtetett honlapok közül a MeRSZ (Akadémiai Kiadó) (<https://mersz.hu/>) és az Akadémiai Kiadó Szótárai (<https://www.szotar.net/>) voltak elérhetőek. A Szaktárs portál (<https://www.szaktars.hu/>) keretében az Attraktor Kiadó, a Balassi Kiadó, a Gondolat Kiadó, Kalligram Kiadó, Kortárs Kiadó, Kriterion Kiadó, a Kronosz Kiadó, L'Harmattan Digitális Adatbázis, Mentor Kiadó, Napvilág Kiadó, Osiris Kiadó, Szent István Társulat és SzakKönyvTár (Tinta Könyvkiadó) kiadványaihoz lehetett hozzáférni.

Ezenkívül elérhető volt a Tinta Könyvkiadó SzóTudásTár (<https://szotudastar.hu/>), a Szaktudás Kiadó (<https://www.szaktars.hu/szaktudas/>), a Typotex Interkönyv (<https://edu.interkonyv.hu/>), illetve a Kossuth Kiadó (<https://zeusz.kossuth.hu/>) adatbázisa.

Az Arcanum Digitális Tudománytár (<https://adtplus.arcanum.hu/>) és az Akadémiai Digitális Archívum (<https://www.szaktars.hu/akademiai>) is szabadon hozzáférhető volt.

III. Az Erdélyi digitális adattár és az EME elektronikus könyvtárának működése és fejlesztése

Az Erdélyi digitális adattár (EDA)

Az EME digitális szolgáltatása az évek során több fejlesztésen ment keresztül, kezdetben az EME statikus portálján, majd 2005-től az EME dinamikus honlapján folyamatosan jelentek

meg a digitalizált tartalmak azt követően, hogy szervezetté váltak a digitalizálási munkálatok. A digitális tartalmak sokszínűségére való igény hívta életre 2009-ben, az EME megalakulásának 150. ünnepi évében, az első gyűjteményes repozitóriumunkat, DSpace-rendszerben kiépítve, az *EME adattára* néven. A digitalizált anyagok számának gyors növekedése vetette föl a gyűjtőrepozitórium-szolgáltatás fejlesztését, melyet az EME 2011-ben *Erdélyi digitális adattár* néven alakított ki,⁹⁸ és azóta is folyamatosan bővít és fejleszt. A repozitórium nyílt hozzáférést biztosít a feltöltött anyagokhoz, így egyrészt lehetőséget nyújt a tudományos munkák szélesebb körben való terjesztésére, másrészt segíti, megkönnyíti a kutatók dokumentációs munkáját. Emellett az EDA a feltöltött anyagok biztonságos megőrzését is lehetővé teszi. A digitalizálási programok által igyekszünk online hozzáférhetővé tenni mind az erdélyi tudományos örökséget, gyűjteményeket, régi kiadványainkat, mind a legfrissebb szakirodalmat, kutatási eredményeket és az egyesületi rendezvények dokumentumait.

2019-ben a Magyar Tudományos Művek Tára Repozitóriumminősítő Szakbizottsága az Erdélyi digitális adattárat minősített repozitóriumnak értékelte.

2020-ban a DSpace felülete jelentős fejlesztésen ment át, 2021-ben jelent meg a 7. verzió. Mint ismeretes, a DSpace nyílt forráskódú rendszer szabadon fejleszthető, ebben a fejlesztésben intézményünk is részt vállalt az elmúlt években, segítve az új verzió mielőbbi megjelenését.

Az EDA jelenleg kilenc egységből (tárból) áll, melyek folyamatosan bővülnek, tavaly a következő tételekkel gazdagodott:

Az Erdélyi Múzeum folyóiratnak az alábbi kötetei kerültek be az elmúlt évben az EDA-ba: 2020/4, 2021/2, 2021/3 kötetek (s az ebben lévő tanulmányok külön is). A folyóirat összes digitalizált kötetét sikerült metaadatokkal is ellátni. Folytatódott az Erdélyi magyar szótörténeti tár VI. kötetének feltöltése (201–300 old.).

Az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat következő kötetével gyarapodott adattárunk: 287. Bogdándi Zsolt, Fejér Tamás (szerk.): *Hivatalnok értelmiség a kora újkori Erdélyben*. Az eddig megjelent ETF-eket sikerült metaadatokkal is ellátni (a tanulmánykötetek esetében a tanulmányokat is egyenként).

Az Emberek és Kontextusok sorozat 14., Miklós Alpár: *Idegen utazók Erdély és Máramaros sóbányáiban* (18–19. század) kötete is bekerült az adattárba.

Az Acta Materialia Transylvanica folyóirat 2021/1., 2021/2. füzeteti váltak elérhetővé magyar és angol nyelven is. A Műszaki Tudományos Közlemények 14. (teljes kötet+12 tanulmány) és 15. (teljes kötet+21 tanulmány) kötete is hozzáférhető az EDA-ban.

Az Erdélyi Történelmi Adatok sorozat IX. 2. Dáné Veronka: *Torda vármegye jegyzőkönyvei II. 1659-1707* kötete is megtalálható az EDA-ban.

Ezenkívül hét önálló kötet is felkerült adattárunkba:

- Vikár Béla (s.a.r., bev., jegyz. Varga P. Ildikó): *„Finnország egyik leglelkesebb diplomatája itt több mint 50 éven keresztül”: Vikár Béla levelei.*
- Berki Tímea: *A román irodalom magyar bibliográfiája 1970–1980.*
- Lakatos Róbert: *Dokumentumfilmes hatások a játékfilmben.*
- Egyed Emese: *„Levéllé válva”. Ujfalvi Krisztina verselő körben (1795-1798).*
- Kelemen Lajos (s.a.r. Sas Péter.): *Napló I. (1890–1920).*

⁹⁸ Bitay Enikő: *Az Erdélyi Digitális Adattár*. MTM, Budapest, 60/5. 2013. 203–216 p. <https://tmt.omikk.bme.hu/tmt/article/view/568/10554>

– Gáll Erwin, et. al: „*Daciától Ultransilvániáig*”. *A Kis-Szamos medencéjének településtörténeti változásai (3/4–12/13. század)*.

– W. Kovács András: *Magyar vonatkozású oklevélközlések Romániában*.

A Műszaki Tudományos Füzetek közül a következő kötet vált elérhetővé: 15. Harangos Katalin, Kakucs András: *Valószínűségszámítás és statisztika a mérnöki gyakorlatban*.

A Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek 14. kötete: Miholcsa Árpád: *Erdély napórái* című kötet és 15. Jancsó Árpád: *A Temesvár–Lippa–Radna helyi érdekű vasút története* című kötet érhető el adattárunkban.

A Letöltés sorozatból a következő kötet vált elérhetővé online: 6. Maksa Gyula: *Képregények kultúrákői áramlatokban*.

Az emlékkönyvek közül a következőket sikerült digitalizálnunk és metaadatokkal is ellátnunk:

– Bartha Katalin Ágnes, Biró Annamária, Demeter Zsuzsa, Tar Gabriella-Nóra: *Hortus amicorum: köszöntőkötet Egyed Emese tiszteletére*.

– Tankó Attila, Péter Mihály: *Genersich Antal emlékkönyv születésének 150. évfordulója alkalmából*.

– Sipos Gábor: *Emlékkönyv Benkő Samu születésének nyolcvanadik évfordulójára*.

– Pál-Antal Sándor, Sipos Gábor, W. Kovács András, Wolf Rudolf: *Emlékkönyv Benkő Samu születésének nyolcvanadik évfordulójára*.

Az intézményi emlékkötetek közül két kötetet sikerült digitalizálni és metaadatokkal is ellátni: Péter Mihály, Péter H. Mária: *Az Erdélyi Múzeum-Egyesület Orvostudományi Szakosztályának százéves tevékenysége* című kötetét, valamint Dáné Tibor Kálmán, Egyed Ákos, Sipos Gábor, Wolf Rudolf (szerk.): *Kolozsvár 1000 éve* című kötetét.

A konferenciakötetek közül a következőkkel bővült az EDA:

– Kádár Edit, Szilágyi N. Sándor (szerk.): *Összetételek és nyelvelirási modellek* (kötet+7 tanulmány)

– Benő Attila, Fazakas Noémi (szerk.): *Élőnyelvi kutatások és a dialektológia* (kötet+25 tanulmány)

– Biró Annamária, Egyed Emese (szerk.): *Aranka György és a tudomány megújuló alakzatai* (kötet+25 tanulmány)

Az EME-évkönyveket sikerült digitalizálni 1859-től egész 1943-ig, az Erdélyi Múzeum-Egyesület Vándorgyűlések sorozatát pedig 1906-tól digitalizálni egészen 1944-ig (ez 18 kötetet jelent). A továbbiakban sor kerül ezek feldolgozására és metaadatolására is.

Plakátok, programfüzetek, beszámolók, dokumentumok

A felsoroltak mellett néhány konferencia plakátja is elérhetővé vált online: a 20. *Magyar Tudomány Napja Erdélyben* rendezvénysorozat plakátjai, a XXVI. *Fiatalkorú Műszakiak Tudományos Ülésszak* négy plakátja (rendezvényhirdető, plenáris előadók, kiskoncert). A 26. *Fiatalkorú műszakiak tudományos fóruma ismét virtuális térben került megrendezésre* című beszámoló (képmelléklettel), illetve *A Magyar Tudomány Napja Erdélyben 20. fórum. Tudomány: iránytű az éltető jövőhöz – fényképes beszámoló*. Ugyanakkor a 2020-ban megtartott előadások, konferenciák, szakképzések dokumentumai is hozzáférhetők online.

A következő programfüzetek is felkerültek az EDA-ba: 2021 – A XXVI. *Fiatalkorú Műszakiak Tudományos Ülésszak* programja, illetve 2021 – A XII. *Műszakiak Tudományos Ülésszak* programja. Az EDA-ban elérhető a *Főtitkári jelentés az Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020. évi*

munkájáról. Ugyanakkor a *XX. technikatörténeti alkotótábor* során beszerzett, Petrozsényvel kapcsolatos könyveket is digitalizáltuk.

Az EME fotó- és videótárának létrehozása, előkészítése

Az évek során az EME-ben nagyon sok fotó- és videóanyag gyűlt össze (rendezvények, gyűlések, terepmunkák, előadások, interjúk, könyvbemutatók, kiállítások stb.) révén. Ezek összegyűjtése, rendszerezése, digitalizálása, metaadatolása, illetve az EDA-ba való feltöltése jelenti a hosszasan eltartó munkálatok fázisait. A múlt évben elkezdődött ezen anyagok begyűjtése és rendszerezése. A gyűjtemények gondozója **Tóth Orsolya** kutató-filmes.

Az EME Tudóstára

A tudóstár nem egyszerű lexikon – amely az érintett személyek nevét, portréját és életének, munkásságának rövid leírását tartalmazza –, ennél jóval több. Gyűjtjük az úgynevezett „rőla szóló” irodalmat, sőt a hagyatékot is, amely legalább annyira jelentős, mint a saját életmű, hiszen az adott tudós az általa művelt tudományterületről nagyon sok fontos információt, anyagot gyűjtött össze.

A 2021-ben a Tudóstár fejlesztése révén Martin Lajos és Gyenge Csaba hagyatékából digitalizáltunk, amelyeket folyamatosan töltjük fel. Martin Lajos hagyatékát bővítettük: Martin Lajos arcképével, valamint folyamatban van a *Munkái*, *Martin Lajos mappa* és *Rőla szóló irodalom* metaadatolása. Emellett a Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeumból beszerzett anyag digitalizálása és feldolgozása is folyamatban van.

Az EME-ben számos begyűjtött hagyatékban található fotó- és dokumentumanyag, melyeket úgyszintén rendszerezni, digitalizálni és metaadatolni szükséges (pl. Jordáky Lajos, Müller Ádám stb.).

Új gyűjteménytár kialakítása az EDA-ban:

– A képzőművészeti tár kialakítása, fejlesztése.

Az EDA-ban a képzőművészek fotó- és dokumentumhagyatékának a tárát is igyekszünk kialakítani. Ez irányban elkezdődött az anyagok digitalizálása és rendszerezése. Ezáltal az EDA újabb értékes gyűjteményeket tud befogadni, digitalizáltan megőrizni, s a kutatók szolgálatába állítani (pl. Kulcsár Béla és Györkös Mátyás Albert hagyatéka). A tár fejlesztésének felelőse: **Tóth Orsolya**.

– A Kolozsvári Magyar Opera tára

Az EME 2021. október 11-én együttműködési megállapodást kötött a Kolozsvári Magyar Operával. Ennek keretében egy digitalizálási projekt is elindult, a Kolozsvári Magyar Opera által az Erdélyi Múzeum-Egyesület szakmai segítségével digitalizált gyűjteményének az Erdélyi digitális adattárba (EDA) való elhelyezésére. Ennek első fázisában az opera plakátjainak digitalizálása indult el.

– Művészettörténeti tár

Mihály Ferenc restaurátor kereste meg az EME-t a *Míves famunkák Erdélyben* című könyve kapcsán. Ebben igyekeztek összegyűjteni az Erdélyben 1600-ig készített, igényesebb asztalos- és ács munkákat, körülbelül 135 erdélyi települést érintve. 500 katalógustétel szerepel benne. A bemutatott tárgyakról egy-két fényképfelvétel szerepel a kötetben, a többi képet szeretnék hozzáférhetővé tenni az EDA-ban. Ennek kivitelezése egy nagyobb munka, hosszabb folyamat.

Az EDA honlapjára szánt fényképek száma, első körben, kb. 3000 fénykép lenne. A távlatokban a munkát szeretnénk folytatni, és a XVII–XVIII. század festett asztalosmunkáinak képanyagát, amely jóval terjedelmesebb, ugyanitt szeretnénk közzétenni a kutatók és a nagyközönség számára.

Az EME digitalizálási munkálatairól

Digitalizálási munkálatokat rendszeresen végzünk az EME-ben. Ezek többnyire fel is kerülnek nyilvánosan az EDA-ba. Azonban vannak olyan gyűjtemények, melyek a kutatásainkat segítik elő, ezek zárt rendszerben érhetők el, csupán a kutatások lezárását, publikálását követően válnak publikussá. Ezenkívül a múlt évben a jogi, periratok, levelezések, egyéb dokumentumok rendszerezését, digitalizálását is elvégeztük, ez mintegy 764 állomány, összesen 2907 oldalt kitevő dokumentum. Ugyan ezek nem kerülnek fel az EDA-ba, azonban fontos digitalizálási eredményként könyvelhetjük el, hasznosításuk az EME működésében nagy jelentőségű.

A 2021-es év végére az adattár **24 129** tételre gyarapodott, amelyből 2000 tétel még nem nyilvános. Elérhetősége: <https://eda.emc.ro/>

Az EME elektronikus könyvtára

Az EME, kiadványai által, az új tudományos eredményeket hivatott közreadni, s a magyar szakmai nyelvet is ápolni. Magyar nyelvű kiadványaink nehezen jutnak el a nemzetközi vérkeringésbe, ezeket az EDA-ban s más adattárakban is igyekszünk közzétenni (pl. CEOOL, REAL, MTMT), népszerűsíteni. Ugyanakkor szükségesnek mutatkozott az is, hogy egyedi azonosítóval (DOI) lássuk el egyes kiadványainkat és a folyóiratainkban közölt tanulmányokat, mivel ezáltal könnyen bekerülhetnek a nemzetközi metaadattárházakba.

Az EME elektronikus könyvtárát⁹⁹ 2018-ban hoztuk létre az elektronikus egyedi azonosítóval (DOI) ellátott dokumentumok bevezetése/elhelyezése érdekében. Ez az egyszerű, saját fejlesztésű tár – ahol azon kiadványaink kaptak helyet, melyekhez elektronikus dokumentumazonosítót (DOI-számot) rendeltünk – a kitűzött célnak megfelel, illetve hasznosnak bizonyul. Ekképpen az EME kiadványai megjelennek a nemzetközi adatbázisokban is, azonosítójuk révén hivatkozhatóak, s ismertebbé és könnyebben hozzáférhetővé válnak a szakmai közönség körében is.

2021-ben öt, az EME által kiadott sorozat (Erdélyi Tudományos Füzetek, Fiatal Műszakiak Tudományos Ülésszaka, Műszaki Tudományos Közlemények, Műszaki Tudományos Füzetek, Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek), illetve az azokban megjelenő írások mindegyike külön online DOI-számot kapott, ezáltal az egyes sorozatok visszamenőleg is DOI-számmal lettek ellátva. A felsorolt kiadványokat az MTA Könyvtár és Információs Központján keresztül a Crossref adatbázis jegyzi. 2020-ban ezt továbbfejlesztettük, az ETF esetében a teljes sorozatot visszamenőleg is elláttuk DOI-számmal. Ezenkívül folyamatosan bővítettük a már felvitt sorozatok újonnan megjelent tanulmányaival, s újabb sorozatot (*Certamen*) és tanulmányköteteket (*Az erdélyi magyar tudomány történetéből, Fejezetek Székelyföld technikatörténetéből*) is bevittünk az elektronikus könyvtárba, ily módon megoldódott az online megjelenő közlemények egyértelmű azonosítása és elérésük hosszú távú biztosítása.

Az EME elektronikus könyvtárában jelenleg az alábbi kiadványok találhatóak meg három kategóriában, az ezekhez rendelt egyedi azonosítóval, elérhetőséggel/linkkel.

⁹⁹ Az Erdélyi Múzeum-Egyesület elektronikus könyvtára: <https://eme.ro/publication-hu/>

Sorozatok: Certamen 10.51384 (online); Erdélyi Tudományos Füzetek 10.36240 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/etf/etf-main.html>; Fiatal Műszaki Tudományos Ülészaka 10.36243 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/fmtu/fmtu-main.html>; Műszaki Tudományos Füzetek: 10.36242 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/mtf/mtf-main.html>; Műszaki Tudományos Közlemények 10.33895 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/mtk/mtk-main.htm>; Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek: 10.36241 (online): <https://www.eme.ro/publication-hu/TTF/ttf-main.html>.

Folyóiratok: *Acta Materialia Transylvanica*¹⁰⁰ 10.33923 (online). Az Erdélyi Múzeum folyóirat egyedi azonosítóját is lehívtuk 2019-ben: 10.36373 (online), örömmel nyugtázzuk, hogy 2021-ben ezt aktiválhattuk, az első szám feltöltését követően.

Tanulmánykötetek:¹⁰¹ egyedi kiadói azonosítóval ellátott kötetek: 10.36337 (online) és a bennük található tanulmányok. Itt található *Az erdélyi magyar tudomány történetéből* (2006), *A romániai magyar tudományos intézményi keretekben* (2017), a *Fejezetek Székelyföld technikatörténetéből* (2019) című kiadványok.

Az eddig összesen 2077 felvitt tételt jelentő, DOI-számmal ellátott dokumentum folyamatosan bekerül az MTMT-be, illetve a REAL-ba is.

Az EME elektronikus könyvtárban itt érhető el az eddig feltöltött kiadványok: <https://eme.ro/publication-hu/>, egyeseknek angol nyelvű változatai is vannak, azok pedig itt tekinthetők meg: <https://eme.ro/publication/>.

A DOI-számok egyenkénti elhelyezése az egyes dokumentumok digitális változatára, majd ezek feltöltése az erre a célra kialakított elektronikus könyvtárba komoly, precíz munkát jelentett. Mindezen munkát kollégáink, **Szilágyi Júlia, Orosz Bettina, Székely Adrienn és Kisfaludi-Bak Zsombor** végezték. A munkafolyamatoknak azonban még nincsen vége, hiszen az egyes tanulmányok és kötetek terjesztéséhez és a szerzők munkájának jegyzéséhez mindezeket az MTMT-ben is elhelyezzük, a szerzőket hozzárendelve, illetve az EDA és a REAL adattárakba is felkerülnek. Az EME mint intézmény is bekerült 2019-ben az MTMT-be. Az EME részéről az MTMT-ben adminisztrációs joggal ellátott, megbízott felelős **Kisfaludi-Bak Zsombor** kollégánk.

IV. Tudományos könyv- és folyóirat-kiadás. Kiadónk, kiadványaink

Az EME kiadója a kiadványok népszerűsítése, a könyvvásárokon, illetve könyvbemutatókon való részvétel mellett fontosnak tartja az akkreditáció megszerzését, illetve folyamatos fenntartását is. A kiadó rendszeresen megjelenő szakfolyóiratai mellett évente több tudományos kötetet jelentet meg önállóan vagy más kiadókkal, intézményekkel közösen.

A 2021-es évben az EME kiadója összesen 44 kiadványt jelentetett meg, ebből 26 könyv (10 könyv, 16 sorozat), 10 folyóirat (négy Erdélyi Múzeum, egy Múzeumi Füzetek – *Acta Scientiarum Transylvanica*, két *Acta Materialia Transylvanica*, két *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiséggyűjteményéből* és egy *Orvostudományi Értesítő*), valamint 8 kötet jelent meg más kiadókkal közösen.

Rendszeresen megjelenő szakosztályi kiadványaink közül az *Erdélyi Múzeum* (Az Erdélyi Múzeum-Egyesület bölcsészettudományi és társadalomtudományi folyóirata) 2021. év 1., 2., 3.,

¹⁰⁰ <https://www.eme.ro/publication-hu/acta-mat/mat-main.htm>

¹⁰¹ <https://www.eme.ro/publication-hu/kotetek/kot-main.html>

4. füzetek jelentek meg (felelős szerkesztő: Kovács Kiss Gyöngy, szakszerkesztők: Kovács András, Tánczos Vilmos, Varga P. Ildikó, Veress Károly). A *Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiséggyűjtéséből* 2017–2018. és 2019. számai, a *Múzeumi Füzetek – Acta Scientiarum Transylvanica* 25–27/1. Biológia kötete (főszerkesztő: Fodorpataki László), valamint az *Acta Materialia Transylvanica* (főszerkesztő: Bitay Enikő, lapszámszerkesztő: Dobránszky János) 4. évfolyamának 2021/1. és 2. száma jelent meg. Az *Orvostudományi Értesítő* 94. kötetének első száma jelent meg.

Megjelent az Erdélyi Drámatéka 2. kötete: Egyed Emese (s.a.r.): Gróf Székely László: *Végső vagy utolsó trombita szó.*

Az *Erdélyi Tudományos Füzetek* sorozatnak hat újabb kötete jelent meg 2021-ben: Both Noémi: *A székely faluközösség nótáriusa. Imreh István élete és munkássága* (ETF 294), Gálfi Emőke: *Gyulafehérvár és uradalma a 16. század második felében* (ETF 295), Magyar Zoltán: *Erdély védőszentje. A Szent Lászlóról szóló mondák típus- és motívumindexe* (ETF 296), Benő Eszter: *A műfordítás poétikája. Dóczy Lajos kultúraközvetítő szerepe* (ETF 297), Murádin Jenő: *Város az Aranyos mentén. Torda kultúrtörténetéből* (ETF 298) és Jankó Szép Yvette: *Színház fordított tájban. Kortárs finn szerzői színház a fordító szemszögéből* (ETF 299) címmel.

Az *Ember és Kontextusok* sorozat 2021-ben megjelent kötetei: 19. Dimény-Haszmann Orsolya: *A csernátoni Haszmann Pál Múzeum története. Intézményalapítás, intézményesülés, a múzeum első évtizedei* és 20. Keszeg Vilmos: *Az új világ építői: erdélyi mérnökök a szocializmus éveiben. Életpályák és élettörténetek.*

A *Letöltés* sorozat 12. kötete Nagy Anna: *Dupla expó. Fotográfia a kortárs magyar irodalomban*, illetve 13. kötete Guld Ádám: *Sztárok, celebek, influenszerek. A médiában megszerezhető ismertség és hírnév természete* címmel jelent meg.

A *Certamen* sorozat nyolcadik kötete hagyta el a nyomdát 2021-ben: Egyed Emese, Pakó László, Sófalvi Emese, Weisz Attila (szerk.): *Certamen VIII. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában.*

A *Műszaki Tudományos Közlemények* sorozat két száma jelent meg 2021-ben, a 14. és 15., Bitay Enikő, Máthé Márton szerkesztésében.

A *Műszaki Tudományos Füzetek* sorozat legfrissebb, 2021-ben megjelent kötetei Harangus Katalin, Kakucs András: *Valószínűségi számítás és statisztika a mérnöki gyakorlatban* (MTF 15) és Bitay Enikő: *Hegesztési alapismeretek* (MTF 16) című kiadványa.

Ugyanakkor megjelent a *Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek* sorozat legújabb, 16. kötete: Jancsó Árpád: *Bánát első vasútja. Az Oravica–Báziás-vasútvonal története* címmel.

Önálló kötetként jelentek meg az alábbiak:

- Szikszai Mária: *Levelek egy letűnt világból. A mindennapok dokumentálása a 20. század papíralapú kultúrájában* (1–2. kötet);
- Wilhelm Sándor: *Gyíkok, kígyók, teknősök bonckés alatt;*
- W. Kovács András: *Magyar vonatkozású oklevélközlések Romániában. Pótlások és a 2010–2020 között megjelent közlések;*
- Vincze Zoltán, Vincze Z. Zoltán: *Roska Márton áldozata;*
- Bogdándi Zsolt, Dáné Veronka, Lupescu Makó Mária: *Album amicorum. Tanulmányok Sipos Gábor hetvenedik születésnapjára;*
- Bálint János, Nyárádi Imre-István, Fora, Ciprian George: *Substanțele active ale pesticidelor;*

- Lajos Katalin, Pieldner Judit (szerk.): Zsuzsa könyve. Tanulmányok Tapodi Zsuzsa születésnapjára;
- Virginás Péter: Filmfesztivál és tapasztalat. Affektusok, szubjektivitás, kollektivitás;
- Fejér Tamás, Gálfi Emőke (szerk.): A rendtartó történész. Tanulmányok Imreh István születésének századik évfordulójára (a MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézettel közösen);
- Gálfi Emőke, Kovács Zsolt, P. Kovács Klára (szerk.): Arte et ingenio. Tanulmányok Kovács András hetvenötödik születésnapjára (a MTA Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézettel közösen).

Más kiadókkal közösen megjelentetett kiadványok:

- Sipos Emese, Rédei Emőke Margit: *Gyógyszertechnológia a poroktól a tablettáig* (a Stúdium Kiadóval közösen).
- Bartha Katalin Ágnes (szerk.): *Színház, civil társadalom és politikum. Írások, tanulmányok Kötő József emlékére* (az EMKE-vel közösen).
- Hubbes László Attila (szerk.): *Idegenvalóságok. Az idegenség mítoszai. 1–2. kötet* (a Státus Kiadóval közösen)
- Nagy József: *Békeévek Mars árnyékában. A Székely Határvédelmi Erők története. I. kötet (1940–1945)* (a Kriterion Kiadóval közösen)
- Nagy Botond: *Mercur a keleti végeken. Határszéli gazdasági környezet és üzleti modellek a dualizmuskori Háromszéken (1867–1918)* (a Kriterion Kiadóval közösen)
- Főcze János: *A MADOSZ: Baloldali magyar történet a Román Királyságban (1934–1944)* (a Kriterion Kiadóval közösen)
- Blos-Jáni Melinda (szerk.): *Belső képek. Dr. Hintz Györgyné Boros Ella (1885–1975) műkedvelő fényképész hagyatéka* (az Exit Kiadóval közösen)
- Lipthay Endre, Somogyi Gréta Imola (szerk.): *”Édes Imrém! Lelkem, Máriaom!” Gróf Mikó Imre és felesége, Rhédey Mária grófnő leveleskönyve 1848–1849-ből* (az OSZK és a Háromszék Vármegye Kiadókkal közösen).

Kiadónk és kiadványaink minősítése (minősítettése)

A Romániai Tudományos Kutatás Országos Tanácsa (CNCS) hosszú szünet után, 2020 végén ismét akkreditálta a humán tudományok területén működő kiadókat és folyóiratokat. Kiadónk mindkét megmértetésen jól szerepelt. A filológia szakterületén A, a történelem- és kultúratudományok, illetve film- és médiatudomány területén B kategóriájú minősítést szerzett.¹⁰²

Az Erdélyi Múzeum folyóiratot B kategóriájú tudományos folyóiratként akkreditálták valamennyi szakterületen (filológia, történelem és kultúratudományok, filozófia).¹⁰³

A Tudományos Kutatás Nemzeti Tanácsa (CNCS) által A és B minősítésüként elfogadott kiadványok az egyetemi tanárok, doktoranduszok és a romániai tudományos életben részt vevő kutatók számára életbevágóak, ugyanis csak ezek alapján lehet az egyetemi életben előléptetéseket elérni és pályázatokat elnyerni.

¹⁰² http://www.cnsc-nrc.ro/wp-content/uploads/2020/12/categorii.Edituri.Site_CNCS_2020.pdf

¹⁰³ http://www.cnsc-nrc.ro/wp-content/uploads/2020/12/categorii.Reviste.Site_CNCS_2020.pdf

Kiadványaink népszerűsítése, terjesztése

Fontosnak tartjuk, hogy kiadónk a hagyományos könyvterjesztési stratégiák mellett (könyvterjesztői hálózat, online bolt, könyvtári cserepéldányok) a különböző könyves eseményeken is jelen legyen. Friss kiadványainkat – az EME székházában szervezett bemutatók mellett, melyekbe bevonjuk az egyes tudományterületek szakértőit – igyekszünk más hazai és külföldi intézetek rendezvényeire is eljuttatni, ott is bemutatni. Mindezek mellett részt veszünk a hazai és magyarországi fesztiválokon, könyves eseményeken. Az elmúlt év során sajnos legtöbb könyves rendezvény elmaradt, vagy az online térbe költözött.

Január 21-én a Műszaki Tudományok Szakosztálya közgyűlésének keretében került sor a 2020-ban megjelent, műszaki tudományokat felölelő EME-kiadványok online bemutatójára.

A márciustól júniusig terjedő időszakban az Erdélyi Múzeum-Egyesület Kiadója és a BBTE Hungarológia Doktoriskolája közös szervezésében rendhagyó online könyvbemutatókra, könyves beszélgetésekre került sor, a doktoriskolai hallgatók, a kiadó vezetője és az I. Szakosztály elnöke moderálásával, meghívott szerzőkkel. Ezekon a következő könyveket mutatták be: *ÉLETEINK. Horváth Andor-invokációk*. Szerk. Bilibók Renáta, Biró Annamária, Serestély Zalán, Bolyai Társaság–Egyetemi Műhely Kiadó, Erdélyi Múzeum-Egyesület Kolozsvár, 2019; Péntek János–Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*. Szerk. Kontra Miklós. Erdélyi Múzeum-Egyesület 2020; Teleki Domokos: *A Spanyolok Mexicóba*. S. a. r. Egyed Emese, EME, Kolozsvár, 2019; Biró Annamária: *Nemzetek Erdélyben. August Ludwig Schlözer és Aranka György vitája*. EME, Kolozsvár, 2011; Vogel Zsuzsa: *Az olvasás útjain, a biográfiától a közköltészetig. Faludi Ferenc műveinek fogadtatása*. 2020; Tánczos Vilmos, Peti Lehel (szerk.): *Mágia, ima, misztika. Tanulmányok a népi vallásosságról*. 2019.

A X. Kolozsvári Ünnepi Könyvhét keretében 2021. június 3-án a Bánffy-palota termében került bemutatásra Sófalvi Emese: *Zeneoktatás a kolozsvári Muzsikai Conservatoriumban 1819–1869 között* (Erdélyi Tudományos Füzetek 293.) és Bajkó Árpád: *Halottbúcsúztató versek Erdélyben a 20. század második felében* (Emberek és Kontextusok 18.) kötete. Egyed Emese moderátor beszélgetőtársai Banciu Katalin és Keszeg Vilmos voltak.

A Magyar Tudomány Napja Erdélyben konferencia keretében 13 könyvbemutatóra került sor.

2022. február 7-én az EME 2020-as és 2021-es kiadványait mutattuk be az MTA Könyvtár és Információs Központjában Biró Annamária felelős kiadó, Keszeg Vilmos elnök és Bitay Enikő főtítkárral közreműködésével. A házigazda Monok István, az MTA Könyvtár és Információs Központ főigazgatója volt.

Tavaly is kiosztottuk az Év Könyve díjat, melyet az előző (2020-as) évben megjelent kiadványaink közül választott ki egy erre felkért bizottság. A díjazott kiadványok Szikszai Mária: *Letűnt világok antropológiája és a megismerhetetlen különös szépsége. Szociális kapcsolatháló és kulturális gyakorlat az írógép korszakában*. EME és Péntek János–Benő Attila: *A magyar nyelv Romániában (Erdélyben)*, szerkesztette Kontra Miklós, A magyar nyelv a Kárpát-medencében a XX. század végén c. sorozat VI. kötete, EME, Gondolat Kiadó.¹⁰⁴

Kiadónk honlapján részletes adatokkal megtekinthetők és megvásárolhatók kiadványaink. Ezenkívül kiadónk és az EME közösségi oldalán, az EME Instagram-oldalán és a Szabadság napilapban is rendszeresen népszerűsítjük kiadványainkat, megosztjuk a róluk készült ismertetőket.

¹⁰⁴ <https://www.emero/web/guest/hir/-/tartalom/atadta-a-2020as-ev-konyve-dijakat-300293>

Kiadónk honlapján részletes adatokkal megtekinthetők és megvásárolhatók kiadványaink. Ezenkívül kiadónk és az EME közösségi oldalán, az EME Instagram-oldalán és a Szabadság napilapban is rendszeresen népszerűsítjük kiadványainkat, megosztjuk a róluk készült ismertetőket.

Kiadványaink közül az Erdélyi Múzeum folyóirat számai az LVIII/2006. évfolyamtól (de folyamatosan bővül a korábbi számokkal is), a Certamen. Előadások a Magyar Tudomány Napján az Erdélyi Múzeum-Egyesület I. Szakosztályában évkönyv kötetei, illetve 2016 óta a Dolgozatok az Erdélyi Múzeum Érem- és Régiségtárából új sorozatának minden kötete elérhető a Central and Eastern European Online Library (CEEOL) nemzetközi adatbázisban.¹⁰⁵ A tartalmakhoz való hozzáférés ingyenes, a felhasználó részéről csupán egy díjmentes regisztrációra van szükség (a tartalmak feltöltését Pakó László végzi). Az időszakos kiadványaink mellett az adatbázisban elérhetők a Tudomány- és Technikatörténeti Füzetek sorozat darabjai is és az Erdélyi Tudományos Füzetek sorozat több kötete (a tartalmak feltöltését Szilágyi Júlia végzi). Ezenkívül az Erdélyi Múzeum folyóiratot eljuttatjuk az Elektronikus periodika adatbázisba, illetve kiadványaink adatai elérhetők a WorldCat- és a MATARKA-katalógusokban is. Intézményünk 2017-ben szerződést kötött a DeGruyter céggel, majd 2018-ban a Sciendóval (mely az előbbi tudományos művek online terjesztésével foglalkozó részegysége), melynek értelmében 2018-tól az Orvostudományi Értesítő folyóirat, a Műszaki Tudományos Közlemények sorozat és az Acta Materialia Transylvania folyóirat nemzetközi adatbázisokban való terjesztését tesszük lehetővé (DOI-azonosítóval).

Kiadványaink továbbra is megvásárolhatók honlapunkon, székházunkban, illetve a hazai és magyarországi partnerek könyvesboltokban. Itthon, Kolozsvár (Gaudeamus Könyvesbolt, Idea Könyvtér) mellett Baróton (Hunyad Libris SRL), Csíkszeredában (Gutenberg Könyvesbolt), Marosvásárhelyen (Gutenberg Könyvesbolt), Székelyudvarhelyen (Gutenberg Könyvesbolt, Árnika Könyvesbolt) vásárolhatók meg kötetek. Magyarországon a Penna Bölcsész Könyvesbolt, a Bookline, a Lira Könyv Zrt., a debreceni Partium Ház forgalmazza kiadványainkat.

Kiadványaink támogatói

Könyveink és folyóirataink megjelenése a magyarországi Nemzeti Kulturális Alap, a Magyar Tudományos Akadémia, a Magyar Kormány, az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Miniszterelnökség Nemzetpolitikai Államtitkárság, a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., a romániai Communitas Alapítvány, az MTA/ELKH Bölcsészettudományi Kutatóközpont Történettudományi Intézet, az Eötvös Loránd Kutatási Hálózat Titkársága, Bilibók Botond Levente, az RMDSZ, a Kincses Kolozsvár Egyesület, a Sapientia Erdélyi Magyar Tudományegyetem, a BBTE Történelem és Filozófia Kar, a Petőfi Kulturális Ügynökség, a Studium Prosperum, a Gróf Mikó Imre Alapítvány, a Maros Megyei Múzeum, a Teleki László Alapítvány-Rómer Flóris Terv, az EME Műszaki Tudományok Szakosztálya, a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal K 119430. sz. pályázata, a Magyar Államvasutak Rt. Jogi Igazgatósága, az MTA Domus-ösztöndíj, az MTA Bolyai János-ösztöndíj támogatásának köszönhető.

A kiadó honlapja: <http://eme.ro/kiado>. Felelős kiadó **Bíró Annamária**, szerkesztőségi titkár **Papp Kinga**, korrektor **András Zselyke**.

¹⁰⁵ www.cecol.com

V. Szakmai képzések

2021-ben is a szakmai képzések forráshiány miatt csupán az Orvostudományi Szakosztály immár hagyományossá vált kreditpontos képzései által valósultak meg, melyeket az orvosi és fogorvosi kamarák is elismertek.

Június 17-én továbbképző előadásra került sor az online térben *Világjárvány és ami utána következik* címmel. A „Dr. Pongrácz Antal” fogorvostudományi szakcsoport két továbbképzőt is szervezett: egyikre június 17–19. között, a másikra december 17–18. között került sor Szatmárnémetiben. A XXXIX. Báthory-napok keretében a *XXVII. orvostovábbképzőre* Zilahon került sor október 8–10. között. A szeptember 17–18-án tartott *XXVII. családorvosi továbbképző konferencia* helyszíne Székelyudvarhely volt.

Pályázatok, a programok működtetésének forrásai

Akárcsak az előző években, a támogatásaink formája kétféles: normatív, illetve programok támogatása. Külön keretként 2021-ben is kormányrendelet alapján a Bethlen Gábor Alapkezelő keresztül részesültünk támogatásban a Regionális tudásközpont fejlesztésére és működtetésére.

Az EME Regionális tudásközpontjának projektelemei: 1. A kutatók, könyvtárosok és adminisztratív személyzet megfelelő jövedelmezésének biztosítása (belső munkatársak); 2. külső kutatási programok támogatása; 3. kiadványaink megjelentetése, illetve nemzetközi láthatóságának, elismerésének elősegítése (indexelés rangos adatbázisokban), folyóiratok és sorozatok adatbázisokban való elhelyezésének díja; 4. szakosztályaink és fiókegyesületeink szakmai tevékenységének támogatása (konferenciák, könyvbemutatók, tudományos rendezvények szervezése); 5. az EME programjainak működtetéséhez szükséges eszközfejlesztések (műszeres és számítógépes infrastruktúra bővítése); 6. az EME működési költségei; 7. a Rhédey-ház bérleti költsége.

Normatív támogatást ítélt meg számunkra az előző évekhez hasonlóan a Magyar Tudományos Akadémia (MTA), illetve az RMDSZ Ügyvezető Elnöksége.

A pályázott programtípusok 2021-ben: működés, könyvkiadás, kutatás, nemzetközi konferenciák szervezése, rendezvények, vándorgyűlések, szakmai tábor, illetve a *Regionális tudásközpont kialakítása (külön keretként)*.

Pályázatok útján hazai forrásokat pályáztunk (Kolozsvári Városi Tanács, Communitas Alapítvány), illetve magyarországi forrásokat hívtunk le (MTA, Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt., Miniszterelnökség, Nemzeti Kulturális Alap, Erdély Öröksége Alapítvány, Petőfi Kulturális Ügynökség). Összesen **33 programot/tételt pályáztunk, ebből 28** sikeres volt, teljes, illetve részleges költségtámogatással. 5 pályázatunkat elutasították.

Beruházások, eszközfejlesztések

A 2021-ra tervezett, év közben módosított költségvetésben 211 000 lej irányoztunk elő beruházásokra. Ezek között szerepelt a Jordáky-ház tisztázatlan részének megváltása (31 200 lej összegben), könyvtárállományunk gyarapítása, a műszeres és számítógépes infrastruktúra bővítése.

A 2020-ra tervezett beruházások közül a gróf Mikó Imre-emlékkő állítása és egyes műszaki berendezések beszerzése átnyúlt 2021-re, melyek összesen 89 000 lejt tesznek ki. Továbbá 12 500 lejt fordítottunk az elavult számítógépes infrastruktúra fejlesztésére és kisebb tárgyi eszközök beszerzésére. A könyvtárállomány bővítésére 240 lejt fordítottunk.

A 2021-re tervezett beruházási kiadások elmaradt részét, megközelítőleg 170 000 lej összegben (informatikai eszközök, számítógépek, szoftverek, képernyők, nyomtató, kézi spektrométer, lapolvasó, diktafon, hordozható számítógép) 2022 első felében valósítottuk meg, mivel az erre megítélt támogatás csupán az év végén folyt be az Egyesületünk számlájára.

A Jordáky-ház tisztázatlan telekkönyvi helyzete miatt nem sikerült, a már korábban megállapodott összeg fejében, megváltanunk az ingatlanrészt. Az ehhez szükséges pénz továbbra is az Egyesület rendelkezésére áll egy elkülönített számlán.

Vagyoni helyzet, adományok, támogatások, pénzügyi forráslehetőségek

Az Erdélyi Múzeum-Egyesület mérleg szerinti tőkeértéke 2021-ben 5 547 060 lejt tesz ki. A gazdasági tevékenységből (kiadványértékesítés) származó negatív eredményt, 10 717 lej veszteséget kompenzálja a nonprofit tevékenység 292 203 lejes többlete, így a 2021-es pénzügyi évet összességében 281 486 lejes többlettel zártuk. A nonprofit tevékenységből származó 2021. év végi 292 203 lejes többlet a 2022 első negyedében felhasználásra kerülő normatív támogatás bevételének eredménye.

A befektetett eszközök állományának amortizációval csökkentett értéke 2 451 567 lejt tesz ki. Az év végi forgótöke (készletek, követelések és pénzeszközök) nagysága 3 199 456 lej. Ez az összeg tartalmazza a már 2021 folyamán átutalt, de 2022-ben felhasználásra kerülő normatív támogatás egy részét és a több éven átnyúló kiadói programtámogatás fel nem használt részét. A könyvtári állományunk könyv szerinti értéke 360 058 lejt tesz ki. A rövid távú kötelezettségek év végi értéke 960.80 lej. Ez az összeg a 2022 januárjában esedékes számlatartozásokból, decemberi nettó bértartozásokból és adókötelezettségekből tevődik össze.

A 2021-re vonatkozó költségvetést előzőleg 2 043 468 lejre (151,4 M Ft) állítottuk össze, 343 000 lejes hiánnyal. Ezt a hiányt sikerült fedezni az utólag kormányzati döntés alapján megítélt pótlólagos támogatással. Így sikerült az éves költségvetés kiadás oldalát a tervezett szinten tartani.

Működési, fenntartási költségeink a tervezetthez képest 14%-kal emelkedtek, ez javarészt az energiaárak és az inflációból adódó általános drágulásnak tudható be.

Nagyobb pénzügyi költséget eredményezett a tervezetthez képest nagyobb mértékű, kedvezőtlen árfolyam-ingadozás is. Mivel a támogatások javarészt Magyarországról érkeznek forintban, az Egyesület árfolyamkitettsége 2021-ban is nagy volt, a világválság következtében nagymértékű forint-/lej-árfolyamingadozás volt tapasztalható.

A költségvetés projektől függő tételeit lehetőség szerint az elnyert céltámogatásokhoz igazítottuk.

A kiadások szerkezetében nem mutatkozik lényeges változás az előző évekhez képest: a költségvetés legnagyobb tételét 2021-ben is az állandó alkalmazottak személyi költségei, 1 079 547 lej (81,1 M Ft), teszik ki, ez az összes kiadás szinte 53,14%-át jelenti.

Az intézmény működtetésére, fenntartási költségeire 445 547 lejt (33,5 M Ft) fordítottunk, ez a teljes kiadások 21,9%-a, mely magában foglalja a Rhédey-székházunk bérleti díját is (10 M Ft). A kiadványok szerkesztésére, nyomtatására 205 954 lejt (15,5 M Ft) fordítottunk, ez a teljes költségvetés több mint 10%-a. A könyvkiadás költségeinek legnagyobb részét

pályázatokból sikerült fedezni. A járványügyi korlátozások miatt elmaradt vagy online térben megvalósított konferenciákra, rendezvényekre és szakképzésekre befolyó részvételi díjak nagy arányban csökkentek, ezért a kiadások is hasonló arányban csökkentek a tervezetthez képest.

Kutatási projektekre, írói, szerkesztői tiszteletdíjakra összesen 119 014 lej (8,9 M Ft) költöttünk.

A költségvetés bevételoldala 3,15%-kal több a tervezetthez képest, összesen 2 310 470 lej (173,7 M Ft) folyt be Egyesületünkhöz. A bevételek legnagyobb részét, több mint 92%-át a támogatások teszik ki 2 137 603 lej (160,7 M Ft) értékben.

Az Egyesület saját forrásokból 172 868 lej (13 M Ft) bevételezett, ez az összes bevétel 7,5%-át jelenti, és a tagsági díjakból, konferenciákon való részvételi díjakból, adományokból, szponzorálásból, kiadványértékesítésből, pénzügyi és egyéb bevételekből áll.

Az előző évekhez hasonlóan a támogatások legnagyobb része (95%) magyarországi forrásból származik, míg a belföldi támogatások 5%-ot tesznek ki.

Belföldi intézményi támogatóktól összesen 99 632 lej (7,4 M Ft) folyt be pályázatok révén a Communitas Alapítványtól és az RMDSZ Ügyvezető Elnökségétől. A belföldi támogatások nagyságrendje a 2020-ban befolyt összegekhez képest 11%-kal növekedett.

Magyarországi intézményektől 1 977 971 lej (146,8 M Ft) folyt be normatív és projekt támogatásként, ez 2020-hoz képest 9%-os növekedést jelent. Egyesületünket legnagyobb mértékben a Miniszterelnökség Nemzetpolitika Államtitkársága a Bethlen Gábor Alapkezelő Zrt.-n keresztül támogatta (az összes támogatás 75,5%-a), ezt követi nagyságrendben a Magyar Tudományos Akadémia által biztosított működési, illetve kiadványtámogatás (az összes támogatás 8,95%-a), a Nemzeti Kulturális Alap által nyújtott kiadvány- és rendezvénytámogatások (az összes támogatás 4,39%-a), illetve a Petőfi Kulturális Ügynökség által megítélt folyóirat-kiadás támogatása (az összes támogatás 3,07%-a).

Egyesületünk munkáját segítették: Gedeon Richter gyógyszergyár (Marosvásárhely), Peritum Consulting Kft., Viboxo Kft., Dartech International Kft., illetve Karácsony Szidónia Anna, Bilibók Botond Levente, az Accenture Industrial Software Kft., az Imago Picta Kft., a Fornax Kft. könyvkiadási támogatása.

A személyijövedelemadó-felajánlásokból származó 11 456 lej (763 E Ft) is nagyban hozzájárult az Egyesület munkájához, ezt az összeget a kiadványaink megjelentetésére fordítjuk. Köszönjük az EME tagságának és szimpatizánsainak a felajánlást, és biztatjuk mind a romániai, mind a magyarországi támogatókat, hogy az elkövetkezendőkben is ajánlják fel személyi jövedelemadójuk 3,5%-át, illetve 1%-át Egyesületünk céljainak megvalósítására (a magyarországi támogatók a Gróf Mikó Imre Alapítványnak tehetik meg a felajánlást).

Az MTA Domus szülőföldi ösztöndíjprogramja, illetve a Domus magyarországi ösztöndíjpályázat, valamint az intézményi, ún. műhelytámogatás ebben az évben is nagy segítséget nyújtott kutatásainkhoz. Ugyanakkor köszönjük a Gróf Mikó Imre Alapítvány folyamatos pénzügyi és szakmai támogatását is.

A támogatásokért ezúton fejezzük ki köszönetünket.

Tulajdonjogunk, egykori ingatlanaink

Wass Ottilia-ház

Intézményünk évek óta pereket és más nem peres eljárásokat folytatott, illetve folytat a Kolozsvár főterén álló ingatlanunk, a *Wass Ottilia-ház* visszaszerzése érdekében. Amennyiben az ingatlan természetbeni visszaszolgáltatását nem lehetne elérni, mindenképpen kártalanításban szeretnénk részesülni a természetben vissza nem szerezhető ingatlanrészekért.

A *Wass-háznak a korábbi bérlők számára 2004-ig az állam által eladott lakrészei* kapcsán folyamatban van egy eljárás az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt (ügyiratszám: 30295/19 *Societatea Muzeului Ardelean v Romania*), amely e lakrészek utáni kártalanítási követelésre vonatkozik (az eredeti, 16230/211/2006-os, Kolozsvárott tárgyalt ügyiratból keletkezett ügy, miután az illető ügyiratban számunkra kedvezőtlen megoldás született).

Ebben a strasbourgi bíróság az ügyet az előzetes szűrési eljárások után további vizsgálatra alkalmasnak tartotta (ezzel bekerült a vizsgálatra elfogadott, nagyon kisszámú ügy közé), és eredetileg 2022. január 14-re adott határidőt a Román Kormány számára, az ügyben írásos állásfoglalás továbbítására. A román állam két ízben kérte a határidő meghosszabbítását, és a strasbourgi bíróság végső határidőnek 2022. március 31-ét jelölte ki erre. Az állásfoglalás EME általi kézhezvételéig nincs további teendők. Az ügyben külföldi, nemzetközileg is ismert képviselő jár el, az EME jogi képviselőjét ellátó romániai személyek segítségével.

A *Wass-háznak a korábbi bérlők számára 2004-ig az állam által el nem adott lakrészei* természetbeni visszaszolgáltatására és a *Majális/Republicii utca 1–3. szám alatti telkek utáni kártalanítás* nyújtására a Különleges Visszaszolgáltatási Bizottsághoz beterjesztett kérelmek elutasításából keletkezett 530/33/2015, majd 530/33/2015* ügyszám alatt tárgyalt ügyben a Legfelső Semmitő- és Ítélszék jogerősen úgy határozott, hogy a kérelmek elutasítása jogszerű volt. Ezt, a Kolozsvári Ítéltáblának az EME számára kedvező ítéletét hatályon kívül helyező határozatukat azzal indokolták, hogy az 1990-ben és az 1859-ben megalapított EME közötti jogfolytonosság 2017-ben nyert megállapítást.

A jogerős (további rendes fellebbezéssel vagy felülvizsgálati kérelemmel nem támadható), de véleményünk szerint törvényellenes ítélettel szemben:

1. egy *perújítási kérelemmel* éltünk a Legfelső Semmitő és Ítélszéknél, amelynek tárgyalása az 1975/1/2021 sz. ügyiratban 2022. május 17-re került kitűzésre. A kérelem indoka az, hogy a jogfolytonosságot megállapító határozat visszaható hatályú, vagyis hasonló joghatással bír, mint például egy hagyaték elfogadása, amely visszahatólagosan tulajdonossá teszi az elfogadó örököszt;

2. a Wass-házra vonatkozóan külföldi, nemzetközi szinten is elismert partnerek közreműködésével az Emberi Jogok Európai Bírósága előtt beterjesztettük a keresetet az ügy kapcsán még 2021. december legelején, amelyhez korábban az ügydokumentáció angol fordításával és a külföldi fél jogi képviselő számára történő tájékoztatások nyújtásával járultunk hozzá. A külföldi partnerek azt nyomatékosan javasolták, illetve kifejezetten kérték, hogy a kereset a Wass-házra vonatkozzon, mert azt gyengítené bármilyen más olyan ingatlanra vonatkozó kérelem, ahol az államosítás után az állam az ingatlant a telekkönyvben bekebelezte, és a Wass-házra nézve esélyesnek látták (és most is úgy látják) a pernyerést. A keresetet a strasbourgi bíróság átvette, ennek a 60708/21 *Societatea Muzeului Ardelean v Romania megjelölést adta*. Az ügyben további közleményig teendők nincs, viszont jó jel az, hogy az első közlés az ügyszámra vonatkozott, és nem a kereset elsődleges szemle utáni visszautasítását tartalmazza. Ez annyit jelent, hogy a bíróság várhatóan elemezni fogja az ügy érdemét.

Müller-ház

A *Jókai/Napoca utca 14. szám alatti ingatlan* felújítása és későbbi megosztása kapcsán megtörtént a kapcsolatfelvétel a társtulajdonosokkal (Müller Irisszel, aki Müller Hermaliese nevében is nyilatkozott). Müller Iris azt mondta, hogy a ház felújításába nem egyezik bele, és helyette kéri az ingatlan természetbeni megosztását (a közös tulajdon megszüntetését), ideértve a padlásteret és lehetőségek szerint az udvart is, az EME-vel kötött megegyezés alapján.

A megegyezés megkötéséhez a tulajdonrészek meghatározása és a szükség esetén fizetendő értékkülönbség megállapítása későbbi szakértői munkákat igényel. Ezek addig nem kezdődhetnek meg, amíg az ingatlan kataszteri dokumentációját Müller Iris és Müller Hermaliese nem írják alá. Sajnos, többszöri telefonon elvégzett szóbeli és írott ügyvédi felszólítás és a kataszteri mérnök által történt megkeresés ellenére a kataszteri dokumentáció aláírása részükről még nem történt meg. Müller Irisék érdeke is, hogy ezt aláírják. Most egy bírósági végrehajtó útján kerülnek felszólításra, amennyiben kevésbé drasztikus eszközökkel nem győzhető meg, hogy ezt a műveletet támogassák.

Jordáky-ház

A *Kökert/Haşdeu utcai ingatlan* kapcsán Kolozsvár municípium megkeresése az ingatlan feletti közös tulajdon megszüntetésére, az EME részére fizetendő megváltási összegért cserébe folyamatban van. A megosztás elvégzésére nincs törvényi határidő, az bármikor, időbeni korlátozás nélkül kérhető. Itt lényeges viszont, hogy az ingatlanok az EME számára megfelelő értéke meghatározásra kerüljön, mint hivatkozási alap, azért, hogy elkerüljük egy túl nagy összeg meghatározását, amelyet Kolozsvár municípium részére kellene utóbb kifizetnünk. Ha megtettük az ajánlatunkat, annál kevesebb összeget nem mondhatunk majd. A megkeresés az EME-t nem kötelezi semmire, csak egy ajánlat, amelynek ártalmát egyeztetni szükséges, ehhez kell egy előzetes értékbecslés.

A *Lakatos/Lăcătuşului utcai ingatlanunk* jogi és telekkönyvi helyzete rendezve van.

Marosvásárhelyen a Cornişa utca 18. szám, 12. lakrész alatt található kétszobás tömbházlakást továbbra is az Orvos- és Gyógyszerésztudományi Szakosztályunk használja székhelyként.

Zárszó

Ez a jelentés múlt évi tevékenységünk minden szegmensét tartalmazza: a tervezett programokat a pályázatától a megvalósításig, az együttműködések és az együtt gondolkodás fontosságát, a tudományszervezést a válságos időkben is felvállalók kiemelkedő szerepét, a tudományos munkatársak tevékenységét, érdemeit, munkánk hasznosulását az erdélyi magyar közösség életében, a támogatók horderejét, ugyanakkor azt is tükrözi, hogy az eredmények mögött kitartó munka és elkötelezett emberek vannak, amire nagy szükség van.

Intézményünk folyamatosan arra törekszik, hogy megszólítsa, tudományművelésre serkentse a különböző generációkat, és képes is erre, hiszen az egyes tudományterületek tapasztalt művelőinek irányításával a fiatalok is szép számban kapcsolódnak be a tudományos élet vérkeringésébe,

s járulnak hozzá munkájukkal Egyesületünk tevékenységéhez. Ezek a tevékenységek, együttműködések csak akkor lehetnek eredményesek, ha megteremtjük azokat a lehetőségeket és feltételeket, amelyek elősegítik a jövő kutatóinak, oktatóinak kibontakozását. Intézményünk felelősségteljesen őrzi és adja tovább a meglévő értékeit, mindazt, amit az erdélyi magyar tudományosság a múltban létrehozott, miközben integrálja az új tudást, arra törekszik, hogy keretet és irányt szabjon a jövőnek. Ennek megvalósulásához járult hozzá a 2021-es évben is.

Posztívumként emelhetjük ki, hogy az **EME Regionális tudásközpont** tervezetét a múlt évben is támogatta (kormányrendelettel) a Miniszterelnökség, hozzájárulva a kutatási tevékenységek kibővítéséhez, illetve a meglévők erősítéséhez és az EME intézményrészlegeinek hatékony működtetéséhez.

A 2021-es elhúzódjó járványhelyzet, a megszorítások gátolták a személyes részvételt/találkozást, azonban közös gondolkodással, érveléssel és hozzáállással az EME hatékonyra, a kitűzött célt szolgálóvá tudta tenni tevékenységét, mely nem más, mint *a kutatás ösztönzése, eredményeinek terjesztése, a tudományos kapcsolatok kialakítása/megtartása, valamint a magyar (szak)nyelv és tudomány művelése.*

Tehát a körülmények ellenére is eredményes, sikeres évet zártunk, intézményünk egységeit hatékonyan fenntartottuk, működtettük. Büszkék vagyunk kutatóink teljesítményeire, eredményeikre, hatékonyságukat, munkájuk folytonosságát csakis a kialakított stabil közeg tudja fenntartani.

Munkatársaink jövőjéért, kutatásaink minőségéért, működésünk átláthatóságáért s egyúttal a korszerű szervezet kialakításáért és fenntartásáért továbbra is felelősek vagyunk. A programjaink sikeres megvalósításához többen (önkéntes többletmunkával) járultak hozzá, az adminisztratív személyzet, a könyvtárosok, kutatók, a szakosztályok és fiókegyesületek vezetői egyaránt, ezúton köszönöm mindannyiuk segítségét, áldozatos munkáját.

A felsorolt eredmények az önzetlen támogatók és az elkötelezett munkatársak nélkül nem jöttek volna létre, ezért köszönetet mondok mindazoknak, akik bármilyen formában támogatták az EME működését, tevékenységét.

Tisztelettel kérem jelentésem elfogadását.

Kolozsvárt, 2022. február 26-án,

Bitay Enikő sk. főtitkár